

Wij (k) en zij!

*Onderzoeksscriptie hoe kinderwerkers kunnen aansluiten
bij jonge jongens uit de straatcultuur*

Auteurs:	Hilde Hagenouw Daphne Slofstra
Begeleider CHE:	Martine Lukasse
Begeleiders werkveld:	Inge van Strien Marilijn Soesman
Datum:	30 juni 2014
Copyright:	Christelijke Hogeschool Ede

Inhoud

Samenvatting	3
Voorwoord	3
Deel 1: Achtergrond project.....	5
1.1 Onderwerp onderzoek	5
1.2 De probleemstelling	6
1.3 Relevantie.....	7
1.4 Doelstelling project	7
Deel 2: Methodebeschrijving	8
2.1 Methode.....	8
2.2 Proefpersonen of respondenten.....	8
2.3 Overzicht meetinstrumenten	9
2.4 Procedure	9
Deel 3: Beschrijving resultaten.....	10
3.1 Deelvraag 1: Wat is straatcultuur en hoe uit zich dit in Nederland?	10
3.2 Deelvraag 2: Waar lopen jeugdwerkers, die werken met minderjarigen uit de straatcultuur, tegenaan in het contact met deze kinderen en jongeren?	14
3.3 Deelvraag 3: Welke methodieken en interventies bestaan er al binnen buurtgericht kinderwerk voor jongens tussen 8 en 12 jaar, die opgroeien binnen een straatcultuur?	18
3.4 Deelvraag 4: Wat zijn de werkzame elementen uit deze methodieken en interventies en welke hiervan kunnen de kinderwerkers uit Banne Noord toepassen in hun activiteiten?	24
3.5 Deelvraag 5: Hoe ziet een werkzaam product eruit voor 8 tot en met 12-jarige jongens uit Banne Noord, waarmee de medewerkers van 'De Bewaarschool' aansluiten bij hun achtergrond binnen de straatcultuur?.....	32
3.6 Conclusie	33
3.7 Discussie	35
3.8 Aanbevelingen.....	39
Literatuurlijst.....	41
Deel 3: Bijlagen.....	44
Bijlage 1: Verslag interview nr. 11.....	44
Bijlage 2: Gespreksverslag coördinator Bewaarschool	45
Bijlage 3: Gespreksverslag wijkagent Banne Noord.....	46
Bijlage 4. Kernlabel Straatcultuur (SC)	47
Bijlage 5: Kernlabel Achtergrond Jongens (AJ).....	50
Bijlage 6: Kernlabel Methodieken en Interventies (MI)	51
Bijlage 7: Kernlabel kinder- en jongerenwerkers (KJ)	55

Samenvatting

Dit onderzoek draaide om de vraag hoe kinderwerkers uit Banne Noord, werkzaam voor De Bewaarschool, kunnen aansluiten bij jongens van 8 tot en met 12 jaar die een achtergrond hebben binnen de straatcultuur. De kinderwerkers verrichten buurtgericht kinderwerk onder kinderen van vier tot en met twaalf jaar. Ze ervaren moeite in het contact krijgen met deze kinderen en het aanbieden van activiteiten die deze kinderen aanspreekt. Het doel van dit onderzoek was dan ook om deze kinderwerkers handvatten te bieden binnen hun werk. Het product dat voor ogen werd gehouden, was een vorm van een adviesrapport, waarin verschillende handvatten en adviezen worden gegeven ter invulling van het contact en de activiteiten.

Voor de beantwoording van de hoofd- en deelvragen is er op verschillende manieren onderzoek uitgevoerd. De betrokken kinderwerkers van De Bewaarschool zijn geïnterviewd om een zicht te krijgen op het probleem en het probleem achter dit probleem. Hierna volgde een uitgebreid literatuuronderzoek. Via internet en de telefoon zijn er veel projecten en instellingen gezocht die ook (buurtgericht) kinderwerk verrichten onder kinderen in de basisschoolleeftijd en te maken hebben met straatcultuur, om deze te kunnen interviewen. Aan de hand van de informatie uit deze interviews en de literatuur is er antwoord gegeven op de deelvragen en uiteindelijk de hoofdvraag.

De eerste vraag waarop antwoord gegeven moest worden, was wat straatcultuur precies was en hoe het zicht uitte binnen Nederland, en specifiek ook binnen Banne Noord. Als de literatuur met de informatie uit de interviews wordt samengevoegd, kom je tot de volgende definitie: 'een langdurig, gezamenlijk gedragen gevoel onder groepen kinderen en jongeren. Ze wantrouwen en zetten zich af tegen de gangbare cultuur en autoriteiten. Samen ontwikkelen ze (afwijkende) gedragingen, normen en waarden en taalgebruik.' De uitingen laten zich vooral zien in overlast, het wordt gezien in het lastigvallen en intimideren van buurtbewoners en voorbijgangers. Er is sprake van grof en agressief taalgebruik en vernielingen door deze kinderen. Voorwaarde voor dit gedrag is dat het in groepen plaatsvindt. Groepsgedrag is dan ook een belangrijke voorwaarde voor straatcultuur. Daarnaast is de straatcultuur terug te zien in het gedrag van kinderen onder elkaar. Er wordt gevochten om een plekje in de groep en veel tegen elkaar opgebokst. De kinderen in Nederland laten echter geen diepgewortelde straatcultuur zien. Het gaat om straatcultuurgedrag, wat beïnvloedbaar is en alleen stand houdt binnen groepen.

Daarna was de vraag waar kinderwerkers tegenaan liepen in het contact met de kinderen. Brutaliteit en respectloosheid waren de voornaamste dingen die naar voren kwamen. Daarnaast was er de vraag of vrouwen wel kunnen werken met straatcultuurjeugd. Uit de interviews en literatuur is gebleken dat dit wel kan. Vervolgens is onderzocht welke methodieken en interventies, gericht op de onderzochte doelgroep, al bestonden en wat hiervan de werkzame elementen al waren. Daarnaast werd er gekeken welke hiervan bij het kinderwerk in De Banne pasten. Er is geen enkele methode of interventie speciaal gericht op jongens tussen de acht en twaalf jaar, die straatcultuurgedrag laten zien. Wat uit onderzoek naar voren kwam, is dat het noodzakelijk is om eerst veelvuldig en langdurig te investeren in het fysieke contact leggen zonder gelijk activiteiten te willen ondernemen met de kinderen. Het gaat erom dat de kinderen de kinderwerker leren kennen, en andersom, en er een vertrouwen en een vorm van respect kan ontstaan. Dan pas kunnen de elementen uit de methodieken, zoals spaar- en betaalsystemen en rolmodellen, succesvol worden toegepast binnen het kinderwerk.

Deze adviezen en interventies kunnen zeker toegepast worden binnen het kinderwerk in Banne Noord. Maar de stap voor het aanbieden van aansluitende activiteiten is het investeren in de doelgroep door de wijk in te gaan en contact te maken met hen. Als er een band van vertrouwen en wederzijds respect is, kan de volgende stap gezet worden. Dan kan het hanteren van regels tijdens activiteiten goed werken door het handhaven van een spaarsysteem. Kinderwerkers kunnen de eerdergenoemde adviezen op hun eigen manier toepassen binnen de activiteiten. Op basis van ons onderzoek en gesprekken met de opdrachtgever zijn wij tot de conclusie gekomen dat een adviesrapport het beste past als werkzaam product bij De Bewaarschool.

Voorwoord

Na kennis gemaakt te hebben met de opdrachtgever 'De Bewaarschool' is het duidelijk geworden waar dit onderzoek over zal gaan, namelijk jongens van acht tot twaalf jaar die opgroeien binnen de straatcultuur. De kinderwerkers in Banne Noord ervaren dat zij geen contact krijgen met deze jongens en weten 'de taal' van de straat nog niet te spreken om het contact op te bouwen. Na vele gesprekken met deskundigen op verschillende gebieden zijn er een aantal mooie uitkomsten verkregen. Deze uitkomsten zijn getoetst aan de literatuur en uiteindelijk kwam een prachtig product tot stand.

Dit hele onderzoek had niet tot stand kunnen komen zonder onze opdrachtgever 'De Bewaarschool'. Speciale dank aan Inge van Strien, coördinator van De Bewaarschool en Marilijn Soesman, kinderwerkster in Banne Noord. Zij hebben ons vaak van feedback voorzien en ons gewezen op verschillende bruikbare opties om mee te nemen in het onderzoek. Verder is onze dank groot aan alle respondenten, hetzij jeugdwerker, onderzoeker of wijkagent. Door verschillende inzichten is het resultaat van dit onderzoek prachtig. Dank u wel voor uw medewerking. Ook willen wij onze dank uitdragen naar Martine Lukasse, die ons met haar kritisch oog in de goede richting stuurde.

De doelgroep waarvoor dit onderzoek is geschreven is voornamelijk voor jeugdwerkers die te maken hebben met straatcultuur. Dit onderzoek is uiteraard geschreven voor de situatie in Banne Noord en hoe de kinderwerkers van De Bewaarschool met hun visie daarop kunnen inspelen. Dit hoeft echter niet te betekenen dat andere jeugdwerkers geen winst aan dit onderzoek hebben. Dit onderzoek bevat elementen, methodieken en aanbevelingen waar de jeugdwerkers, die de spanningen herkennen rondom het contact met jonge jongens, hun eigen situatie aan kunnen toetsen.

Dit onderzoek draait om de vraag: *Hoe kunnen de medewerkers van 'De Bewaarschool' in de multiculturele wijk 'Banne Noord' die buurtgericht kinderwerk verrichten aansluiten bij jongens van 8 tot 12 jaar die opgroeien binnen een straatcultuur?*

We gaan in op het onderwerp straatcultuur. Wat is straatcultuur, hoe wordt het geuit en waar lopen medewerkers tegenaan? Daarbij wordt ingegaan op de bestaande methodieken en interventies en wat de werkzame elementen zijn. Uiteindelijk wordt er een product gemaakt, speciaal gericht op De Bewaarschool.

Graag wijzen wij u op de leeswijzer. Hierin staat beschreven wat verschillende verwijzingen in de tekst betekenen en waar u de verwijzingen kunt vinden.

Wij hopen met dit onderzoek vragen te hebben beantwoord en nieuwe handvatten te kunnen geven voor de toekomst. Wij wensen u, de lezer, nieuwe inzichten toe bij het lezen van het onderzoek.

Hilde Hagenouw;
Daphne Slofstra

Juli 2014

Deel 1: Achtergrond project

1.1 Onderwerp onderzoek

Straatcultuur. Het is een fenomeen waar veel mensen een negatief beeld bij hebben zonder precies te weten wat het inhoud. Straatcultuur is een gezamenlijk gedragen gevoel onder groepen jongeren. Dit vertaalt zich in allerlei (afwijkende) gedragingen en normen en waarden. Belangrijk kenmerk van de jongeren binnen de straatcultuur is dat zij zich afzetten tegen en wantrouwen hebben ten opzichte van de 'burgercultuur'. Vooral mensen en instanties met 'gezag' worden ernstig gewantrouwd (Van Strijen, 2009).

Duidelijk is dat dit 'afwijkende gedrag' bekender wordt binnen Nederland. Steeds vaker lees je in de kranten over de negatieve daden van de jongeren en kinderen die in deze cultuur opgroeien (NRC, 4 februari 2014). Zij veroorzaken overlast, zijn soms gewelddadig en/of crimineel (Van Strijen, 2009). Ook onder hangjongeren op straat heerst deze cultuur of wordt het gedrag terug gezien. Dit kunnen jongeren zijn van elke afkomst maar vooral de Marokkaans-Nederlandse jongens komen hierbij in beeld. Binnen de regering zijn er al vragen gesteld over hoe deze overlast van jongeren op straat teruggedrongen kan worden. In 2009 werd er een Kamerbrief gepubliceerd waarin een aanpak van Marokkaans-Nederlandse jongeren werd besproken. (Ministerie WWI Kamerbrief, 2009). Maar in november 2010 werden er alweer Kamervragen gesteld over het feit dat de politie het steeds drukker krijgt met de aanpak van overlast door jongeren. Hierop is in een Kamerbrief gereageerd door het Ministerie van Veiligheid en Justitie. Hierin werd vermeld dat er een wetsvoorstel ligt voor het toestaan van straatverboden (Ministerie VJ Kamerbrief, 2010). Uit deze stukken blijkt dat de Tweede Kamer met verschillende interventies en aanpakken de overlast van deze jongeren probeert terug te dringen.

Op scholen en werkplekken ervaren docenten en werkgevers ook problemen met de jongeren die veel op de straat hangen. Zo hoort men vanuit het onderwijs klachten over een respectloze benadering van de jongeren tegenover leraren en ervaren zij veel vrouwonvriendelijk en patserig gedrag (Pietersen, 2008). Maar het zijn niet alleen jongeren die afwijkend gedrag laten zien. In de 'Weer samen naar school – Krant' staat een stukje waarin wordt benoemd dat pedagoog Hans Kaldenbach gedrag uit de straatcultuur terug ziet binnen basisscholen (WSNS, 2011). Dat dit daadwerkelijk voorkomt, blijkt uit een nieuwsbrief van basisschool De Staaïj. In deze nieuwsbrief wordt een uitnodiging gedaan voor een training 'straatcultuur'. Het feit dat deze wordt aangeboden in een nieuwsbrief van een basisschool, wijst erop dat hier wel vraag naar is (BS De Staaïj, 2014).

Ook onze opdrachtgever 'De Bewaarschool', een project binnen de stichting Tot Heils des Volks, benoemt dat zij de invloeden van de straatcultuur steeds meer terug ziet, binnen haar activiteiten. Een van de locaties van de Bewaarschool, in de wijk 'Banne Noord' in Amsterdam, organiseert activiteiten voor kinderen van 4 tot en met 12 jaar. De kinderwerkers op deze locatie geven aan dat er, voornamelijk door de jongens, vaak slecht wordt geluisterd naar de vrouwelijke kinderwerkers en dat zij tijdens activiteiten soms hinder ondervinden van rondhangende kinderen. Zo wordt er bijvoorbeeld tijdens activiteiten op de wanden en deuren gebonkt. Voor deze kinderen zijn nog geen speciale activiteiten. Medewerkers zeggen niet goed te weten hoe ze contact kunnen maken met de jongens, dat ze met activiteiten kunnen aansluiten bij hun leefwereld en interesses.

Voor de jongens zelf die in deze cultuur opgroeien, zijn er risico's en gevolgen. Frank van Strijen (2009) noemt een aantal van deze gevolgen. Zo hebben veel van deze jongens een negatief zelfbeeld. Wat in de straatcultuur respect oplevert, krijgt vanuit de maatschappij alleen maar kritiek. Dit levert een negatieve spiraal op. Daarnaast hebben zij veelal geen positief toekomstbeeld. Dit hangt onder andere samen met hun zelfbeeld. Met een negatief zelfbeeld, is het lastig een goed en hoopvol toekomstbeeld te kunnen ontwikkelen.

Deze ontwikkelingen maar ook het gedrag van deze jongens is als een voorbeeld voor hun jongere broertjes. Deze kinderen nemen dit gedrag over en vormen zo de nieuwe generatie die straatcultuur laat zien.

Een feit is dat veel jongeren en kinderen uit een straatcultuur een allochtone achtergrond hebben. Voor deze kinderen is er een extra risicofactor. Zij voelen zich namelijk in de maatschappij én thuis ontheemd. Thuis wordt een cultuur voortgezet uit een land waar zij niet geboren zijn en in de maatschappij wordt een cultuur gehandhaafd die niet hun eigen cultuur is. Hierdoor voelen zij zich sterker aangetrokken tot straatcultuur, die echter op beide plekken niet geaccepteerd wordt (Van Strijen, 2009).

Bovenstaande roept verschillende vragen bij ons op. Hoe uit de straatcultuur zich in Nederland? In hoeverre is het overlast in Amsterdam te benoemen als straatcultuur? Wat gaat er mis in het contact met jongeren en kinderen uit deze cultuur? Zijn er interventies binnen het kinderwerk gericht op de kinderen uit deze cultuur? Welke aspecten uit deze interventies werken en welke niet? Hoe kunnen de medewerkers van De Bewaarschool aansluiten bij de kinderen die opgroeien in deze cultuur?

1.2 De probleemstelling

De medewerkers van 'De Bewaarschool' die buurtgericht kinderwerk verrichten in de multiculturele wijk 'Banne Noord' zijn kennis- en handelingsverlegen wat betreft het contact maken met jongens van acht tot twaalf jaar.

De medewerkers verklaren dit gedrag aan de hand van straatcultuur, maar hebben hier verder weinig kennis over. De probleemstelling is omgezet in de volgende vraagstelling: *"Hoe kunnen de medewerkers van 'De Bewaarschool' in de multiculturele wijk 'Banne Noord' die buurtgericht kinderwerk verrichten aansluiten bij jongens van 8 tot 12 jaar die opgroeien binnen een straatcultuur?"* Om deze hoofdvraag te beantwoorden zijn verschillende deelvragen tot stand gekomen.

- 1) Wat is een straatcultuur en hoe uit zich dit in Nederland?
- 2) Waar lopen jeugdwerkers, die werken met minderjarigen uit de straatcultuur, tegenaan in het contact met deze kinderen en jongeren?
- 3) Welke methodieken en interventies bestaan er al binnen buurtgericht kinderwerk voor jongens tussen 8 en 12 jaar, die opgroeien binnen een straatcultuur?
- 4) Wat zijn de werkzame elementen uit deze methodieken en interventies en welke hiervan kunnen de kinderwerkers uit de Banne toepassen in hun activiteiten?
- 5) Hoe ziet een werkzaam product eruit voor 8 tot en met 12-jarige jongens uit Banne Noord waarmee de medewerkers van 'De Bewaarschool' aansluiten bij hun achtergrond binnen de straatcultuur?

In het eerste hoofdstuk wordt besproken wat straatcultuur is, hoe het zich uit en de situatie nu in Banne Noord. In hoofdstuk twee draait het om het contact tussen jeugdwerkers en de jonge jongens van acht tot twaalf jaar en waar jeugdwerkers tegenaan lopen.

In hoofdstuk drie en vier worden methodieken, interventies en aanbevelingen besproken. Waar het in hoofdstuk drie nog vrij algemeen is, is hoofdstuk vier meer gericht op de werkwijze, visie en situatie van De Bewaarschool in Banne Noord.

In hoofdstuk 5 wordt het product gemaakt. Een compacte, maar duidelijke versie van het feit hoe jeugdwerkers contact kunnen maken met kinderen en jongeren, die opgroeien binnen de straatcultuur.

Wij willen wel onderzoeken hoe een straatcultuur zich uit in binnen Nederland en in de wijk, maar willen ons vooral richten op hoe de medewerkers met de opgroeiende kinderen binnen deze cultuur om kunnen gaan. Wij richten ons voornamelijk op de wijk 'Banne Noord' in Amsterdam van het project 'De Bewaarschool' binnen de stichting Tot Heil Des Volks.

Ook richten wij ons op andere organisaties die ook kinderwerk doen met jongens van 8-12 jaar, die opgroeien binnen een straatcultuur. Deze organisaties zullen ons input geven over hoe een straatcultuur bij deze doelgroep eruit ziet en wat medewerkers kunnen doen om contact te maken met deze jongens én hen te betrekken bij activiteiten die georganiseerd worden.

Wanneer het onderzoek afgerond is, is onderzocht wat straatcultuur is, hoe het zich uit en waar de jeugdwerkers tegenaan lopen. Daarnaast is er onderzoek gedaan naar de bestaande methodieken en interventies en zijn de werkzame elementen eruit gehaald. Deze worden op de situatie van Banne Noord getoetst en uiteindelijk komt er een werkzaam product eruit wat deze kinderwerkers kunnen gebruiken. Er zullen voornamelijk aanbevelingen gedaan worden in dit product. Met deze aanbevelingen wordt geen vooraf vastgesteld activiteitenplan beschreven. De wens van de opdrachtgever is dat er nog ruimte is voor de eigen invulling.

1.3 Relevantie

Veelvuldig is gebleken dat er nog heel weinig onderzoek naar dit onderwerp is gedaan. Er is wel onderzoek gedaan naar bijvoorbeeld straatbendes, criminele allochtonen en hangjongeren, maar dit ging allemaal om jongeren vanaf een jaar of 12. Over kinderen van onder de 12, die trekjes van straatcultuur laten zien in hun gedrag, is weinig bekend. Ook hebben we later uit veel interviews terug gekregen dat de kinderwerkers erg geïnteresseerd waren in onze uitkomsten. Zij waren hier benieuwd naar omdat zij veel met eigen ontworpen methodieken werken of sommige zelfs zonder. Zij kennen echter geen onderzoek dat speciaal is gericht op de jongens in deze leeftijd. Dit onderzoek is dus erg relevant, aangezien het nog nooit is gebeurd.

1.4 Doelstelling project

Onze doelstelling is de medewerkers van De Bewaarschool, werkend in Banne Noord, inzicht geven op welke wijze zij contact kunnen maken met de jongens tussen de acht en twaalf jaar, die opgroeien binnen een straatcultuur in Amsterdam. Daarbij is het doel van dit onderzoek om hen, de kinderwerkers, te laten zien hoe zij deze jongens kunnen betrekken bij activiteiten die door de medewerkers georganiseerd worden. Dit onderzoek is geslaagd als de kinderwerkers aangeven dat zij genoeg handvatten hebben gekregen om verdere stappen te ondernemen, met de aangereikte aanbevelingen.

Deel 2: Methodebeschrijving

2.1 Methode

Er is gekozen voor literatuuronderzoek en interviews omdat deze methodes voor dit onderzoek het meest geschikt zijn. In dit onderzoek is het belangrijk om te weten wat straatcultuur is en wat er al bestaat aan methodieken en interventies. Daarvoor is er literatuuronderzoek gedaan. In de zoektocht naar literatuur is veel werk verzet. Er is onderzoek gedaan in verschillende bibliotheken en databanken. Via internet is er geprobeerd om schrijvers en boeken te vinden over straatcultuur. Dit bleek nog erg lastig omdat er een klein aantal boeken is over straatcultuur. Daarnaast gaan al deze boeken over jongeren en niet over kinderen. Literatuur over of onderzoek naar de straatcultuur onder kinderen is er eigenlijk nog niet. Daarom is er vooral gezocht op het onderwerp 'straatcultuur'. Er zijn verschillende literaire stukken gevonden, aangevuld door krantenartikelen. Er is niet alleen onderzoek gedaan jongens van 8-12 jaar in de straatcultuur, maar ook voor een gedeelte naar de ontwikkelingspsychologie binnen deze leeftijdscategorie.

De literatuur die gevonden is, is in één bestand gezet. Wanneer er op een bepaald trefwoord gezocht moest worden, was dit te vinden door middel van de 'zoeken'-knop.

Ook was het belangrijk om interviews te doen. Op deze manier kunnen jeugdwerkers uit de praktijk de literatuur bevestigen, of andersom. Wanneer literatuur en interviews met elkaar vergeleken en onderbouwd wordt, is de betrouwbaarheid van de resultaten het grootst.

Voor de beantwoording van deelvraag 1 tot en met 4 zijn er interviews gedaan. Leidend voor het opstellen van de interviews was de methodiek van Baarda, de Goede en Teunissen (2005). Het plan was om de interviews half-gestructureerd te laten verlopen. Verschillende aspecten binnen het onderwerp 'straatcultuur' waren al vastgesteld en het vervolg was dat er een vraagvolgorde opgesteld was. Uiteindelijk waren er een paar aspecten om een topiclijst mee te maken. Dit zodat de vragen met hetzelfde onderwerp bij elkaar zouden staan en het overzicht duidelijk is. De vraagstelling is opgebouwd met eerst de 'makkelijke' onderwerpen en daarna de 'moeilijkere', zodat de jeugdwerker de logica erin ziet en deze makkelijker mee te nemen is in het onderwerp.

Voor verschillende deelvragen zijn de twee medewerkers van 'De Bewaarschool' in 'Banne Noord' geïnterviewd, en een ex-medewerker van 'De Bewaarschool' in Banne Noord. Daarnaast zijn er acht andere kinder- en jongerenwerkers benaderd, is er gesproken met de coördinator van De Bewaarschool en er is een gesprek geweest met de wijkagent. Van deze laatste twee gesprekken is een audio-opname gemaakt en een samenvatting van het gesprek geschreven. Deze gesprekken zijn opgenomen in de bijlage. Met de informatie uit al deze gesprekken is er een beeld gevormd over verschillende deelvragen. Dit is getoetst aan de literatuur die er al over deze onderwerpen geschreven is. Op deze manier werden de betrouwbaarheid en validiteit gewaarborgd en is dit onderzoek betrouwbaar genoeg om vervolgstappen te kunnen ondernemen.

2.2 Proefpersonen of respondenten

Dit onderzoek gaat over kinderwerkers in contact met jonge jongens uit de straatcultuur. Er zijn 35 instellingen en stichtingen gemaïld en gebeld of er een interview afgenomen kon worden met een ervaringsdeskundige op dit gebied. Uiteindelijk zijn er acht interviews afgenomen met kinder- en jongerenwerkers buiten De Bewaarschool om. Deze jeugdwerkers zijn geselecteerd op het feit dat zij werken met kinderen en jongeren. Gekozen is om niet één bepaalde regio binnen Nederland te onderzoeken. Dit zou moeilijker zijn om een aantal jeugdwerkers te vinden waar het gesprek mee aangegaan kon worden. Daarbij is het juist interessant om verschillende regio's te benaderen. Binnen de straatcultuur zijn veel subculturen. Jongerengroepen geven een eigen invulling aan de straatcultuur. Maar de basis van straatcultuur, het gedachtegoed, is vrijwel hetzelfde (Van Strijen, 2009). De basis is vrijwel hetzelfde, dus door heel Nederland heen. Daarom is het mogelijk om ook andere steden te benaderen in dit onderzoek. Het meest belangrijk voor dit onderzoek is dat de doelgroep zoveel mogelijk gelijk is.

Zoals beschreven in het bovenstaande zijn er ook gesprekken geweest met de coördinator van De Bewaarschool en de wijkagent van Banne Noord. Deze respondenten hebben ieder een eigen invulling kunnen geven aan dit onderzoek. Het onderzoek is betrouwbaarder omdat het niet alleen vanuit de visie beschreven is van de jeugdwerker. De wijkagent ziet immers hele andere aspecten in de wijk dan de jeugdwerker, maar ook weer anders dan de coördinator van De Bewaarschool. Doordat er verschillende blikken zijn op kinderwerk en de opgroeiende straatjongens, maakt dat het onderzoek meer betrouwbaar.

De teleurstelling was groot toen bleek dat een audio-opname van een interview kwijtgeraakt is. Dit is opgelost door een samenvatting te schrijven over wat er door de respondent gezegd is. Deze is als bijlage opgenomen. Gekozen is om de jeugdwerkers zoveel mogelijk anoniem te houden. Eén van de respondenten, Matthijs Vlaardingerbroek, wordt wel genoemd. Hij heeft de methodiek 'Solid kids' geschreven en deze wordt een aantal keer in de resultatenbeschrijving genoemd. Hier is toestemming voor gegeven.

2.3 Overzicht meetinstrumenten

De vragenlijst is ontstaan nadat er is geïnventariseerd welke informatie er nodig was van de kinderwerksters uit Banne Noord. Dit zijn gebaseerd op de deelvragen die opgesteld zijn voor dit onderzoek. Deze zijn voorgelegd aan deze kinderwerksters en hier is uitgebreid antwoord op gegeven. Tijdens het gesprek met deze kinderwerksters zijn er ook andere aspecten bijgekomen, bijvoorbeeld het onderwerp 'instabiele gezinsverhoudingen'. Dit zou volgens hen te maken kunnen hebben met kinderen uit de straatcultuur. Met deze aspecten is de vragenlijst voor de kinder- en jongerenwerkers buiten De Bewaarschool aangepast. Voor de gesprekken met de wijkagent en coördinator is er geen vragenlijst gebruikt. Er zijn uit de interviews steekpunten gehaald die interessant waren om te bespreken en hebben dit als steekpuntenlijst gebruikt. De verschillende vragenlijsten zijn opgenomen op de CD die is bijgevoegd bij het onderzoeksverslag.

2.4 Procedure

Er is gemaild en gebeld naar verschillende instellingen en stichtingen om zo met jeugdwerkers in contact te komen. Een aantal respondenten wilden de vragenlijst vooraf hebben om zich voor te kunnen bereiden op het interview. Dit is naar hen gestuurd over de mail. In overleg met de respondent is dan een datum, tijd en plaats afgesproken. Gekozen is voor het half-gestructureerde interview. Op deze manier konden de vragen gesteld worden die in het belang van het onderzoek zijn, maar had de respondent ook de vrijheid om af te wijken van de vragenlijst. Zo konden respondenten wijzen op waardevolle aspecten die in andere interviews nog niet aan de orde waren gekomen. Naderhand zijn de interviews woordelijk uitgetypt. Wanneer er een passende uitspraak gedaan werd voor het onderzoek, is het goed om de interviews zo letterlijk mogelijk kunnen verwerken (Baarda et al, 2010). Nadat het woordelijk was uitgetypt, zijn de niet-relevante onderdelen in het uitgetypte gesprek verwijderd. Er blijven dan alleen relevante passages over. Deze zijn in een tabel gezet zodat er fragmenten gemaakt konden worden.

Omdat er meerdere interviews geweest zijn, heeft elk interview zijn eigen nummer gekregen.

Om alle fragmenten overzichtelijk te maken zijn er namen, labels aan de fragmenten gegeven. Zo is in één oogopslag te zien waar het stukje over gaat. Alle zelfde labels zijn gesorteerd onder elkaar. Zo kwam er bijvoorbeeld een kopje 'definitie straatcultuur' tot stand. Om het tot één geheel te maken is van alle 'definities straatcultuur' een samenvatting gemaakt. Alles wat onder hetzelfde onderwerp geschaard kon worden is bij elkaar gezet. Zo zijn kernlabels ontstaan.

Wanneer de deelvraag geschreven moest worden, was het niet meer nodig om de labels bij elkaar te pakken. Er was een samenvatting die alle labels dekte. Hier wordt ook geregeld naar verwezen.

Er zijn vier kernlabels ontstaan. Elke kernlabel heeft twee letters gekregen, met een cijfer. Het cijfer verwijst naar het kopje waar de tekst onder te vinden is. Bij het schrijven van de deelvragen werden de literatuur en de uitkomsten van de respondenten met elkaar vergeleken en aan elkaar getoetst. Zo zijn de uiteindelijke resultaten van de deelvragen tot stand gekomen.

Deel 3: Beschrijving resultaten

3.1 Deelvraag 1: Wat is straatcultuur en hoe uit zich dit in Nederland?

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de bestaande definitie van straatcultuur en de uitleg die hieraan wordt gegeven door de geïnterviewde jeugdwerkers. Ook wordt er beschreven welke uitingen bij straatcultuur horen en hoe dit wordt teruggezien binnen Nederland. Daarbij wordt ingezoomd op de wijk Banne Noord, waarbinnen het onderzoek is uitgevoerd.

Definitie

Wat duidelijk is geworden tijdens het onderzoek en de interviews, is dat er geen vast beeld is van straatcultuur. Een ieder die werd geïnterviewd, had een eigen definitie van wat straatcultuur betekende. Al deze verschillende definities maken het lastig om de 'beste' eruit te halen. Ook in het woordenboek is het woord 'straatcultuur' niet te vinden. Wel worden er in verschillende boeken over dit onderwerp omschrijvingen en definities gegeven. Zo omschrijft Hans Kaldenbach (2004) het als een afzetten tegen 'de hoofdstroom van de samenleving'. Dit afzetten wordt voor hem straatcultuur als dit langdurig gedrag is, zich uit binnen een (vaste) groep en is gericht tegen meerdere autoriteiten (Kaldenbach, 2004). Van Strijen (2009) komt ook met een duidelijke omschrijving naar voren. Hij benoemt het als een gezamenlijk gedragen gevoel onder groepen jongeren. Zij uiten dit door allerlei (afwijkende) gedragingen, opvattingen, taalgebruiken en normen en waarden te laten zien. Ze vormen hiermee een eigen cultuur. Van Strijen benoemt ook dat kenmerkend is voor deze cultuur om zich wantrouwend af te zetten tegen de 'burgercultuur'. Het gaat hierbij dan vooral om instanties en personen die deze cultuur, en het hieruit voortkomende gezag, vertegenwoordigen. Hiermee wordt bijvoorbeeld de regering of een politieagent bedoeld (van Strijen, (2009). p. 17-18). Ter verduidelijk, met 'burgercultuur' bedoelt Van Strijen de gangbare cultuur, de hoofdstroom van de samenleving, zoals Kaldenbach dat noemt (2004). Met cultuur bedoelt Van Strijen de totale levensstijl van een groep of samenleving. Dit wordt geuit door normen en waarden, tradities, gewoonten, taal et cetera (van Strijen, (2009). p. 17). In de Nederlandse burgercultuur is het gangbaar te luisteren naar de autoriteiten. Een voorbeeld van deze burgercultuur, is het kopen van een treinkaartje voor een treinreis, omdat dit verplicht is.

Maar wat verstaan de jeugdwerkers precies onder straatcultuur?

Tijdens de interviews werden er een aantal dingen genoemd. De kinderwerkers van De Bewaarschool in Banne Noord zien het als kinderen die veel rondhangen op straat en daar hun eigen wereld creëren. Binnen die wereld gelden hun eigen regels en moeten de kinderen vechten voor hun plekje. Dit uit zich in agressieve taal en gedragingen naar elkaar toe. Als zij niet vechten voor hun plekje en tegen elkaar opbotsen dan verliezen ze hun aanzien en plek in de groep (SC.4). Naast de kinderwerkers in Banne Noord hebben we ook verschillende jeugdwerkers uit steden in Nederland geïnterviewd. Ook deze jeugdwerkers hadden verschillende beelden en definities over straatcultuur (SC.1). Voor sommige is het een andere benaming voor baldadigheid, maar er wordt ook benoemd dat straatcultuur gerelateerd is aan de achtergrond van de personen uit de straatcultuur. Zo laten Antilliaanse jongens ander gedrag zien dan Marokkaanse. Elke groep heeft zijn eigen gebruiken, eigen erecode. Antilliaanse jongens worstelen met leiderschap van mannen terwijl Marokkaanse jongens moeite hebben met vrouwelijk leiderschap. In de verschillende manieren waarop 'straatcultuur' uitgelegd wordt, komt echter wel eenzelfde beeld naar voren. De kinderwerkers zien het als een cultuur, groepen waarbij het recht van de sterkste telt, waarbij je voor jezelf op moeten komen. Een kinderwerker van Voor Welzijn uit Den Haag benoemde het als volgt: *'je krijgt op een gegeven moment het recht van de sterkste. Want als je op straat niet voor jezelf op komt, dan wordt je opgegeten, ondergelopen'* (9.3).

Straatcultuur is: *'letterlijk ertegenaan schoppen.'* (4.3)

Elk van deze genoemde kenmerken zijn kenmerken die je kunt terugvinden in de definities van Van Strijen (2009) en Kaldenbach (2004). Zo worden het groepsgedrag en het eigen taalgebruik benoemd. De afwijkende gedragingen kun je terug vinden in het baldadige, agressieve en overlast gevende gedrag. Een ander kenmerk wat steeds terugkwam, was het groepsgedrag. Een groep van kinderen of jongeren die zich samen vormen en binnen deze groep ander gedrag laat zien dan wat als 'normaal' wordt beschouwd binnen de 'burgercultuur'.

Wat een belangrijk punt is wat benoemd moet worden, is de leeftijd van de kinderen. Van Strijen (2009) praat over straatcultuur onder jongeren in de tienerleeftijd en ouder. Straatcultuur wordt dan nog gezien als een fenomeen onder jongeren in plaats van onder kinderen. Hierdoor zou je kunnen beweren dat straatcultuur niet onder kinderen bestaat, maar tegenwoordig is het echter duidelijk dat kinderen hier steeds jonger mee te maken krijgen. In de aanleiding van dit onderzoek wordt een nieuwskrant van een basisschool genoemd waarin een training over straatcultuur wordt aangeboden (BS De Staaij, 2014). Kaldenbach ziet gedrag uit de straatcultuur ook terug binnen de basisschool (WSNS, 2011). De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling benoemt ook dat de kinderen al op de basisschool in aanraking komen met deze normen, die ontzettend ver af staan van wat zij thuis geleerd hebben (RMO, (2008) p. 40). Van Strijen benoemt in zijn nawoord dat hij ziet dat de broertjes van de jongeren uit zijn boek ook straatcultuurgerichte trekjes laten zien. Hij geeft aan dat hij is benaderd door een basisschool omdat zij last hadden van gangvorming in groep acht. Dit baart hem zorgen omdat zij geen periode hebben gehad zonder straatcultuur en omdat de jongeren van vandaag de rolmodellen zijn voor deze kinderen (van Strijen, (2009), p. 167).

Uiting

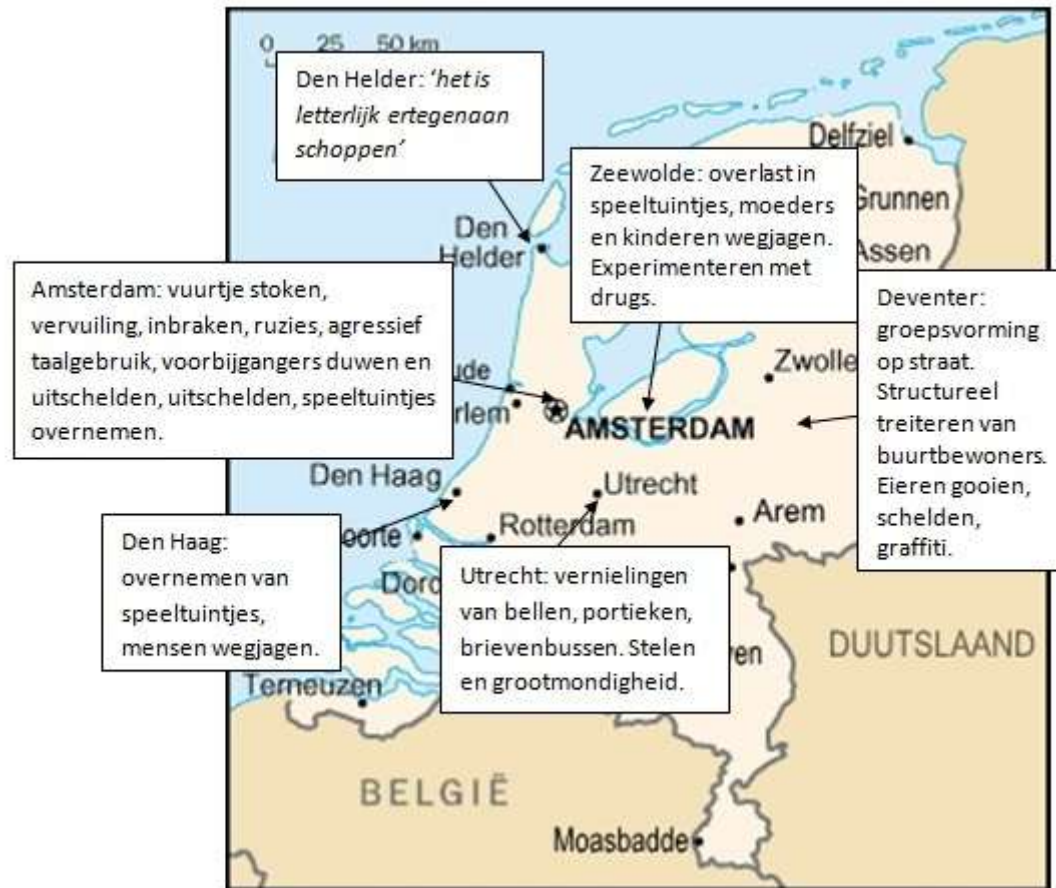
In de literatuur worden verschillende uitingen van straatcultuur genoemd. De kenmerken van straatcultuur worden benoemd en vervolgens voorbeelden van uitingen die hier onder vallen. Een kenmerk van de straatcultuur is het afzetten tegen de gangbare cultuur. Dit kan zich uiten in het bewust spijbelen of geen werk zoeken. In conflicten in de gangbare cultuur is het oplossen van conflicten tussen individuen normaal, in de straatcultuur is dat andersom. Als je ruzie hebt met een persoon, heb je automatisch ruzie met de hele groep (Damen, 2010). Daarnaast moeten de jongeren respect verdienen binnen de groep en dat wordt verdiend door bepaalde prestaties. Als prestaties noemt Van Strijen bijvoorbeeld vechtpartijen, criminele activiteiten of seksuele contacten (van Strijen, (2009) p. 36-37). Ook komt afwijkend en grof taalgebruik in elk rijtje uitingen en kenmerken terug. Dit laten ze horen door middel van hun eigen straattaal. Straattaal is een taal met Marokkaanse, Surinaamse, Turkse, Papiamentse en Engelse woorden, met het Nederlands als basistaal (Straatwoordenboek.nl, 2005). Ze laten provocerend gedrag zien, maken burgers bang en bespelen ze. Er wordt in de literatuur wel duidelijk benoemd dat het gedrag per persoon verschillend kan zijn en dat in groepen meer afwijkend gedrag voorkomt dan bij individuen. In groepen heerst er een groepsgevoel en wordt dit in stand gehouden door samen te stelen, vernielen en te beroven. Belangrijk te weten is dat deze uitingen van straatcultuur erg wisselend kunnen zijn. De uitingen komen voort uit het afzetten en het wantrouwen tegen de burgercultuur en de machtshebbers. Dit wantrouwen uit zich echter per persoon of per groep anders. Hierdoor kan het gedrag erg wisselen, van verveeld rondhangen op straat tot agressief, crimineel gedrag (Kaldenbach, 2011).

Maar hoe uit straatcultuur zich in de praktijk, binnen de werkplek van kinderwerkers en hun activiteiten? Ook op deze vraag werden verschillende antwoorden gegeven. Wat opmerkelijk was, was dat er niet alleen negatieve gedragingen werden benoemd. Er wordt ook benoemd dat ze het 'zorgen voor elkaar' als onderdeel zien van de straatcultuur en dit als positief ervaren. Dat kinderen buiten op straat op hun eigen broertjes en zusjes passen. Maar er is ook een andere kant.

'Wat op zich wel positief is, er wordt op elkaar gelet, er is zorg voor elkaar.' (3.3)

Er wordt overlast gesignaleerd in de vorm van vuurtje stoken, roken en afval neergooien in speeltuintjes. Er wordt op bepaalde momenten, in Amsterdamse wijken, ook veel ingebroken door jongens rond de 12, 13 jaar. (SC.4) In elke wijk en plek wordt de mate en de vorm van het gedrag anders ervaren. Wat wel overeenkomt is dat er veel intimidatie van buurtbewoners en voorbijgangers wordt benoemd. Er wordt dreigend, agressief taalgebruik geuit richting

voorbijgangers, mensen worden geduwd of weggejaagd. Speeltuintjes worden ingenomen door jonge kinderen, moeders met kinderen zijn niet welkom. Ook vernielingen van brievenbussen, portieken en bellen is een veelgenoemd fenomeen. Dit zijn uitingen die overlast zijn voor de omstanders en buurtbewoners. Maar ook onderling worden vechtpartijen en ruzies gezien (SC.2). Dit onderschrijft het onderlinge 'tegen elkaar op boksen' wat al eerder benoemd wordt door kinderwerkers en in de literatuur. Tijdens activiteiten wordt ook het afzetten tegen mensen buiten de groep gezien. Regels worden slecht nageleefd en er is veel brutaliteit tegen de kinderwerkers. Kinderen die niet meedoen met de activiteiten maar wel de activiteiten verstoren, maken andere kinderen bang en stoken onrust (SC2). Zie figuur 1 voor een kort en samenvattend overzicht van de uitingen benoemd in de interviews.

Figuur 1 - Overzicht uiting 'straatcultuur' n.a.v. interviews

Straatcultuurgedrag

Benadrukt moet worden dat de gedragingen die benoemd zijn, in onder andere figuur 1, gedragingen zijn van onze doelgroep, namelijk jongens in de leeftijd van 8 tot en met 12 jaar. In de literatuur wordt gericht op jongeren en worden ook extreme uitingen besproken. Het gaat dan over extreem geweld en extreem ontspoord seksueel gedrag. Er worden voorbeelden genoemd van gewelddadige berovingen en groepsverkrachtingen. Dit is geen gedrag wat voortkomt onder de onderzochte doelgroep. Er zijn in de interviews (nog) geen gevallen genoemd van criminaliteit en zwaar groeps geweld. Dit gedrag is typerend voor intrinsieke straatcultuur. Intrinsieke straatcultuur wordt van binnenuit beleefd. Geweld komt bijna altijd voor binnen de intrinsieke vorm van straatcultuur (van Strijen, 2009). Hier tegenover staat de cosmetische straatcultuur, waarbij wel het gedrag en de uiterlijke kenmerken wordt overgenomen maar niet van binnenuit wordt beleefd. Het gedrag uit zich ook niet in heftige vormen maar is vaak niet groter dan 'overlast gevend'. De kinderen laten dus straatcultuur gerelateerd gedrag zien maar beleven de straatcultuur (nog) niet van binnenuit. Over de cultuur op straat wordt veel benoemd dat men tegen elkaar opbokst. Zowel de literatuur en de geïnterviewde jeugdwerkers zeggen dat het recht van de sterkste geldt. Als een kind zich aanpast aan de straatcultuur en straatcultuurgedrag laat zien, dan wordt hij eerder opgenomen in de groep (SC.1).

Dit straatcultuurgedrag is bij de grote meerderheid beïnvloedbaar, volgens Kaldenbach (2004). Hij gebruikt het woord 'straatcultuurgedrag' omdat het, volgens hem, niet mogelijk is een verharde straatcultuur te hebben in Nederland. Dit komt pas voor bij veel meer 'verpaupering', zoals in de VS (Kaldenbach, (2004) p.24). Dit wordt ook bevestigd in de interviews, een kinderwerker benoemt ook dat het gedrag van de kinderen voort lijkt te komen uit verveling. Als die verveling weggehaald wordt dan zou ook het gedrag komen te vervallen (SC.2).

Conclusie

Concluderend kan er gezegd worden dat er verschillende omschrijvingen van 'straatcultuur' zijn, maar er meerdere overeenkomende kenmerken genoemd worden. Echter, de verschillende geïnterviewde jeugdwerkers leggen op andere punten hun nadruk. De kenmerken die het meest uit de interviews naar voren zijn gekomen, zijn de groepsvorming, afwijkend gedrag en hun taalgebruik. Als de literatuur met de informatie uit de interviews wordt samengevoegd, kom je tot de volgende definitie: 'een langdurig, gezamenlijk gedragen gevoel onder groepen kinderen en jongeren. Ze wantrouwen en zetten zich af tegen de gangbare cultuur en autoriteiten. Samen ontwikkelen ze (afwijkende) gedragingen, normen en waarden en taalgebruik.'

Er is een verschil tussen straatcultuur onder jongeren en kinderen, deze laten ook allebei andere uitingen zien. Ook is het afhankelijk van de mate waarin straatcultuur wordt ervaren. Uit de literatuur komt naar voren dat intrinsieke straatcultuur, van binnenuit beleefd, veel extreem gedrag laat zien op gebied van seks, geweld en criminaliteit. Cosmetische straatcultuur is vooral gedrag, straatcultuurgedrag, en is makkelijker beïnvloedbaar. Kinderen laten dit laatste zien, er is geen sprake van echte, intrinsieke straatcultuur. Bij jongeren kan bij beide sprake zijn, maar in de literatuur wordt benadrukt dat de extreme, verharde vormen van straatcultuur niet in Nederland voorkomen. De uitingen, naar voren gekomen uit de interviews, laten zich vooral zien in overlast, het wordt gezien in het lastigvallen en intimideren van buurtbewoners en voorbijgangers. Dit uit zich in hangen van groepen kinderen in speeltuintjes, deze plekken vervuilen en voorbijgangers en/of buurtbewoners lastig vallen door schelden, duwen en soms zelfs stelselmatig treiteren. Daarnaast komt vernielen van dingen als deurbellen, portieken en brievenbussen ook voor. Voorwaarde voor dit gedrag is dat het in groepen plaatsvindt. Groepsgedrag is dan ook een belangrijke voorwaarde van straatcultuur. Nog meer uiting van straatcultuur is het grove en agressieve taalgebruik. Daarnaast is de straatcultuur terug te zien in het gedrag van kinderen onder elkaar. Er wordt gevochten om een plekje in de groep en veel tegen elkaar opgebokst.

3.2 Deelvraag 2: Waar lopen jeugdwerkers, die werken met minderjarigen uit de straatcultuur, tegenaan in het contact met deze kinderen en jongeren?

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven waar jeugdwerkers tegenaan lopen in het werken met kinderen en jongeren uit de straatcultuur. Om goed antwoord te kunnen geven op deze vraag is ervoor gekozen om drie sub-deelvragen op te stellen: Waar lopen kinderwerkers in het algemeen tegen aan? Welke rol speelt respect en hoe kan de jeugdwerker respect verdienen? Kunnen vrouwen de rol van kinderwerker/jongerenwerker vervullen en wat zijn de voorwaarden?

Waar lopen de kinderwerkers in het algemeen tegen aan?

De kinderwerkers in Banne Noord lopen tegen het feit aan dat kinderen vermaak voor zichzelf zoeken maar hen, als kinderwerkers, daarbij niet nodig lijken te hebben (5.8). Deze kinderwerkers zouden het liefste zien dat ze contact met deze kinderen, deze jongens, kunnen krijgen. Maar dan lopen ze tegen het punt aan dat er geen respect lijkt te zijn voor vrouwen. Dat uit zich door hun onverschillige houding en brutale reacties als er wat gezegd wordt (KJ.6) Wat opvalt is dat veel van de geïnterviewde kinderwerkers en jongerenwerkers buiten Banne Noord al een aantal interventies hebben gepleegd en ervaring opgedaan hebben. Hierdoor zijn er minder punten waar ze tegen aan lopen in het contact met minderjarigen. Ze hebben ontdekt wat wel werkt en passen dit ook toe in hun werk. Wat de jeugdwerkers onder andere benoemen, is dat het belangrijk is om veel tijd te investeren om de kinderen en jongeren te leren kennen. Belangrijk is dat je in die tijd ook kennis op doet over de culturen waar de kinderen of jongeren uit komen. Door de jeugd en hun cultuur te leren kennen, dus te investeren, gaat het opbouwen van contact. Ook werkt het om op negatieve gedragingen in te gaan met positieve reactie en communicatie. Dit is te doen door kinderen of jongeren een bijzondere positie te geven. Ze mogen dan een persoonlijke hulp zijn of hun eigen activiteit organiseren. Wanneer dit niet werkt moet de jeugdwerker zijn of haar competenties inzetten om de jeugd te verleiden ander gedrag te laten vertonen. Het werkt ook goed om als jeugdwerker de balans te vinden in 'gek doen' en 'streng zijn'. Dat is best lastig, maar het heeft een positief effect. Het contact wordt op die manier beter (KJ.1; 5 en 6)

Toch zijn er nog steeds een aantal aspecten van straatcultuur waar kinder- en jongerenwerkers tegenaan lopen. Straatcultuur botst volgens van Strijen (2009) met de gangbare burgercultuur, waarin de kinder- en jongerenwerkers zijn opgegroeid of zich hebben aangepast.

In het vorige hoofdstuk staan de definities van deze termen beschreven. Waar de kinder- en jongerenwerkers specifiek tegenaan lopen is de brutaliteit en respectloosheid naar hen toe, waarbij dan vaak de regels worden overschreden. Kaldenbach (2009) vult aan dat jongeren vooral respect eisen, maar het niet teruggeven. Daarbij praten ze op een brutale, maar vooral ook op een denigrerende toon. Corrigeren wordt dan vaak als lastig gezien omdat jongeren dan meteen op scherp staan of er wordt het gevoel gegeven dat je zeurt om niets.

Welke rol speelt respect en hoe kan de jeugdwerker respect verdienen?

Respect in de straatcultuur

In het bovenstaande stuk wordt respect genoemd. Maar wat wordt er verstaan onder respect? Respect wordt in deze hoofdstukken beschreven als het accepteren van de ander, inclusief de meningen en gedragingen van de ander. In de burgercultuur gaat respect vaak samen met macht. De directeur van school heeft een autoritaire functie, macht, en dus verkrijgt hij daarmee zijn respect. Respect en macht is, volgens Kaldenbach (2009), in de ogen van de burgerlijke cultuur, bestemd voor 'de normaal geachte mens'. Mensen uit de burgerlijke cultuur krijgen voortdurend respect door hun manier van doen, hun bezittingen en hun positie op de maatschappelijke ladder. Hoe hoger of meer, hoe meer respect en gezag. Denkwerk (zoals een psycholoog) krijgt over het algemeen meer respect

en status dan mensen die werken met de handen (zoals bouwvakkers); een hoogleraar aan de universiteit krijgt meer aanzien dan een leraar vmbo.

Anderzijds kan respect ook verworven worden zonder macht. Het kan dan voortkomen uit goede eigenschappen zoals goed kunnen luisteren, goede omgang met het personeel en dergelijke.

In het vorige hoofdstuk is van Strijen (2009) aan de orde gekomen als het gaat om straatcultuur en het afzetten tegen de burgercultuur. In de straatcultuur moet men zelf respect en gedrag verwerven door het te verdienen. Het recht van de sterkste geldt, de sterkste krijgt respect en gezag. Je krijgt respect en gezag dus niet op een presenteerblaadje aangereikt in de straatcultuur. Dit bestaat niet in de straatcultuur. Respect en gezag krijgen op basis van functie geldt dus voor burgercultuur. Daar is te zien dat een agent, leraar of rechter een bepaalde macht heeft en daarmee ook respect en gezag heeft. Deze mensen moeten echter, binnen de straatcultuur, net als ieder ander eerst zelf respect verdienen. Dit wil niet zeggen dat straatcultuurjeugd nooit luistert naar bovengenoemden. Wanneer zij inzien dat het van grote waarde is, als er grote consequenties aan vast zitten, als ze luisteren, zullen ze dit ook doen en aanvaarden.

Respect verdienen

Wat al beschreven is in het bovenstaande, is dat de straatjeugd op een eigen manier respect eist maar niet snel teruggeeft (Kaldenbach, 2009). Toch zijn er wel degelijk manieren om respect van deze kinderen en jongeren te ontvangen. Veel tijd investeren blijkt een belangrijk aspect te zijn. Tijd investeren kan je doen door op straat te zijn en hen leren kennen, en vooral dit laatste uitstralen. Een jeugdwerkster vertelt dat zij dit laat zien doordat ze de verjaardagen van de jongeren die bij haar komen niet vergeet (7.22). Maar tegelijkertijd is het heel belangrijk dat je betrouwbaar bent en zegt waar je mee bezig bent en je doel duidelijk maakt. Volgens een jongerenwerkster werkt het ook erg goed om op informele wijze, zonder vooroordelen te communiceren (KJ.1). Deze laatste punten bevestigt Smelt (2010) ook. Hij heeft het over het werken met een open vizier. Steeds weer duidelijk aangeven, en zonder vooroordelen, wat wel en niet kan is belangrijk hierin. Een voorbeeld dat Smelt benoemt, gaat over een wijkagent, een jongen en zijn vriend. De jongen wordt al een lange tijd gezocht door de politie. Op een keer spreekt de wijkagent de vriend en gaan met elkaar in gesprek. De vriend vertelt dat de jongen graag met de wijkagent wil praten, de wijkagent ook met hem. Ze regelen een gesprek en de wijkagent rekent hem in. In dit geval is de wijkagent niet te werk gegaan met een open vizier. Hij heeft niet duidelijk gemaakt wat er gaat gebeuren. Op deze manier kan de wijkagent het vertrouwen tussen hem en de jongeren schaden. Het imago van de wijkagent kan van positief in negatief veranderen. De positie, het contact en het respect wordt op deze wijze in gevaar gebracht. Imago hangt volgens Smelt (2010) samen met het vertrouwen en respect van de groep. Het imago bestaat uit een naam en de werkwijze. Zo kan iemand die streng is 'de Streng' genoemd worden en een persoon met een verzorgd uiterlijk 'Mooi hoofd'. De werkwijze kan er achteraan komen. Het kan zijn dat iemand altijd op de motor of fiets te bekennen is. Dan is het imago bijvoorbeeld 'de Streng op de motor'. Toch hoeft dat niet perse een negatieve straatnaam te zijn. Wanneer er op positieve wijze (zonder vooroordeel en met respect) gecommuniceerd wordt, kan uiteindelijk het doel bereikt worden en een eventuele consequentie gegeven en aanvaard door het kind of de jongere. Zo is te zien dat het imago (en dus de communicatie- en handelswijze) van de jeugdwerker (of van een andere functie, bijvoorbeeld wijkagent) veel invloed kan hebben op het gezag en respect van de jeugd. Vrouwen moeten volgens Kaldenbach (2009) harder werken om gezag te verkrijgen, omdat de straatcultuurjeugd moeilijker gezag accepteert van vrouwen. Daarmee komen we bij de volgende vraag.

Kunnen vrouwen de rol van kinderwerker/jongerenwerker vervullen en wat zijn de voorwaarden?

Deze vraag is van belang voor het onderzoek, omdat de vrouwelijke kinderwerkers in de Banne zich allemaal afvragen of hun functie wel vervuld kán worden als vrouw. Zeer opvallend is dat geen één andere kinder- of jongerenwerker buiten De Bewaarschool om bevestigt dat vrouwen de rol niet zouden kunnen vervullen. Allen zeggen zij dat er mogelijkheden zijn om als vrouw met kinderen en jongeren te werken. Er worden echter wel kanttekeningen bij gezet.

Zo moeten vrouwelijke werkers, net als mannelijke, niet over zich heen laten lopen en stevig in hun schoenen staan. Voor een vrouwelijke jeugdwerker kan het extra moeilijk zijn om straatwerk te verrichten omdat er binnen verschillende etnische achtergronden met het gezag van een vrouw geworsteld wordt (KJ.2). Daarover heeft Kaltenbach(2009) ook geschreven. Hij vertelt dat vrouwen het vaak moeilijk hebben als het gaat om autoriteit in de straatcultuur en dat er verschillende redenen voor zijn. Jongens uit een straatcultuur hebben weinig gezag voor vrouwen. Straatcultuur is stoer en dan past het luisteren van vrouwen daar niet tussen. Maar als we inzoomen op allochtone jongens uit de straatcultuur, zien we dat het nog een belangrijke reden heeft. Traditioneel gezien zijn het mannen die straffen en corrigeren en vrouwen die verzorgen en troosten. Om die reden is het voor de allochtone jongens nog moeilijker om gezag van vrouwen te aanvaarden.

Houding van de vrouwelijke jeugdwerker

Als vrouwelijke jeugdwerker is het belangrijk dat je open staat voor de cultuur waarin de kinderen en jongeren leven. Voor vrouwen kan het verduidelijkend werken om zich te verdiepen in deze culturen. In bepaalde culturen hoef je namelijk niet naar vrouwen te luisteren. Dit hebben verschillende vrouwelijke werkers ook zo ervaren. In dat geval is het belangrijk dat je open staat voor hun opvattingen om zo het contact aan te gaan, maar duidelijk vertelt dat er tijdens de activiteiten naar jou als vrouwelijk kinderwerker geluisterd wordt. De kinder- of jongerenwerker is tenslotte degene die iets organiseert en zijn of haar regels gelden op dat moment ook. Een middenweg hierin vinden is complex, maar de kinder- en jongerenwerkers bevestigen dat het zeker mogelijk is (KJ.2). Het bovenstaande hebben de kinder- en jongerenwerkers in de interviews benoemd over de rol van vrouwen, maar dit geldt net zo goed voor de mannen.

Communicatie

Kaltenbach (2009) heeft het over twee verschillende wijzen van communiceren. Hij heeft het over een judo-aanpak en over een karate-aanpak. In het kort houdt in dat communiceren naar de karate-aanpak inhoudt dat men geen rekening houdt met de gevoelens en bedoelingen van de ander. Er wordt ander gedrag verwacht en die eis volgt onmiddellijk. Dit is een directe, harde aanpak. De judo-aanpak heeft hetzelfde doel, maar daarbij wordt wel rekening gehouden met de gevoelens en bedoelingen van de ander. Deze aanpakken kunnen beide effectief zijn, afhankelijk van de situatie. Wanneer er consequenties gesteld moeten worden, draait het in de karate-aanpak om dat het gedrag van het kind of de jongere fout is en er meteen tegenin gegaan wordt. Consequenties stellen in de judo-aanpak gaat anders in zijn werk: daar wordt positief contact gelegd en geen verwijten over het gedrag aan de orde komen, terwijl daar alle reden voor is. Daarin wordt uitgelegd waarom een regel bestaat. Heel belangrijk is dat er geen gezichtsverlies wordt geleden en er respect is vanuit de jeugdwerker naar het kind of de jongere toe. Uit twee interviews in het bijzonder is naar voren gekomen dat er een groot verschil is in de communicatie van mannen en vrouwen. Vrouwen zijn meer van het praten en overleggen en mannen zijn strenger en harder in hun aanpak. Benoemd wordt dat dit vooral te zien is in consequenties stellen. Mannelijke kinderwerkers geven gelijk de consequenties aan, terwijl een vrouwelijke collega het gesprek aangaat. Ook wordt een voorbeeld genoemd als een kind komt te vallen. Een vrouwelijke kinderwerkster gaat naar het kind toe en troost het. Haar mannelijke collega wacht tot het kind naar hem toe kan komen en troost het dan (KJ.2). Op basis van deze vergelijkingen lijkt het erop dat vrouwen eerder geneigd zijn om de judo-aanpak te hanteren, terwijl mannen de karate-aanpak prefereren.

Rolmodel

Voor de balans in het kinderwerk zou het goed zijn om mannelijke en vrouwelijke jeugdwerkers te hebben volgens twee verschillende respondenten in het bijzonder. Dat is zeer belangrijk omdat kinderen een rolmodel nodig hebben. De vrouwen kunnen 'meidendingen' voor de meisjes organiseren en mannen kunnen met de jongens een balletje trappen of stoeien.

Jan van den Berg (2014) bevestigde dit tijdens zijn workshop 'werken met pré-pubers' ook tijdens de conferentie Rndom het Kind. Hij werkt met pré-pubers, jongens en meisjes van 11 tot 13 jaar. Hij vertelde dat hij ervaren had hoe belangrijk dit in de praktijk ook is, in het werken met deze leeftijdscategorie. Daarnaast is het voor de jongens ook goed om te zien dat de mannelijke kinderwerker respect heeft voor de vrouwelijke kinderwerker, door te laten zien hoe hij met haar omgaat (KJ.2). Kaldenbach (2012) heeft benoemd dat dit van waarde kan zijn omdat vrouwen in het begin vaak minder gezag hebben dan mannen. Dat mannen hier een belangrijke rol in kunnen spelen is duidelijk, maar niet leidend. Het meest belangrijke is dat een vrouw contact weet te leggen en kan overtuigen. Toegespitst op de situatie in Banne Noord, waar alleen vrouwelijke kinderwerkers aanwezig zijn is het belangrijk om te melden dat mannen een grote toegevoegde waarde zouden hebben. In pedagogische settingen worden voornamelijk vrouwen gezien, te denken valt aan basisscholen, kinderopvang en (buurtgericht) kinderwerk. Delfos (2004) geeft vier redenen waarom het eigenlijk een handicap is wanneer er alleen vrouwen zijn voor dergelijke functies en hoe belangrijk het is voor jongens, maar ook voor meisjes, dat er mannen zijn in het kinderwerk. De eerste reden is dat het perspectief waaruit het kind bekeken wordt heel beperkt is. Vrouwen vinden jongens vaak al snel druk, terwijl mannen dit zouden herkennen. Mannen en vrouwen kunnen elkaar dan aanvullen in gedachten over het kind. Een tweede reden is het rolpatroon wat de kinderen zien. Wanneer er alleen vrouwen zijn, zien kinderen alleen hoe vrouwen zich 'moeten' gedragen. De derde is dat de technische en ontdekkende aspecten veel minder wordt aangeboden, dat wat jongens vaak leuk vinden. De vierde reden is dat de manier van problemen uiten bij jongens, niet aansluit bij de vrouwelijke krachten. Dat kan daarom weer tot problemen leiden. Wat Delfos vertelt, is te koppelen aan de ervaring van Van den Berg en andere geïnterviewde jeugdwerkers, namelijk hoe belangrijk het is dat er een mannelijk rolmodel aanwezig is voor de kinderen. Het komt er uiteindelijk op neer dat beide partijen belangrijk zijn in het werken met kinderen.

Conclusie

Conclusie van deze deelvraag is dat er zowel in de literatuur als in de interviews er tegenaan gelopen wordt dat er respectloosheid en brutaliteit vanuit de straatcultuurjeugd geuit wordt. Daarbij is de vraag of vrouwen wel kunnen werken met straatcultuurjeugd. Dit zijn de grootste aspecten. Veel jeugdwerkers weten er goed mee om te gaan door hun ervaringen en kennis waardoor zij de juiste interventie weten te plegen. Het feit dat de kinderwerkers het gevoel hebben dat ze geen respect krijgen wordt veroorzaakt doordat respect verdiend moet worden in de straatcultuur. De kinderen geven geen respect omdat ze vinden dat de kinderwerkers dit nog moeten verdienen en de kinderwerkers ervaren dit als gebrek. In de burgercultuur is dit anders, daar krijgt men automatisch respect bij bepaalde functies. Voor vrouwen is het moeilijker om gezag en respect te krijgen van straatcultuurjeugd. Het luisteren naar vrouwen past niet het in stoere plaatje van straatcultuur. De allochtone jongeren of kinderen uit deze cultuur hebben nog een reden. De reden hiervoor kan zijn dat vrouwen in allochtone achtergronden traditioneel gezien niet corrigeren en bijsturen. Vrouwen zijn in het communiceren ook heel anders dan mannen. Vrouwen reageren vaak door te praten en te overleggen, terwijl mannen een directe corrigerende aanpak hanteren. Dit is te vergelijken met de 'zachte' judo-aanpak en de 'harde' karate-aanpak. Voor opgroeiende kinderen is het belangrijk om een man en een vrouw als rolmodel te hebben. Daarom zou een gemengd team voor het kinderwerk van waarde zijn. Dit kan zich ook uiten in activiteiten voor jongens en/of meisjes. Uiteindelijk is het belangrijk dat mannen en vrouwen zich stevig neerzetten en niet over zich heen laten lopen.

3.3 Deelvraag 3: Welke methodieken en interventies bestaan er al binnen buurtgericht kinderwerk voor jongens tussen 8 en 12 jaar, die opgroeien binnen een straatcultuur?

Inleiding

In deze deelvraag wordt gekeken naar de methodieken en interventies die gericht zijn op de jongens tussen 8 en 12 jaar die opgroeien binnen een straatcultuur. Hiervoor wordt informatie uit de interviews gebruikt maar worden ook interventies en methodes genoemd die niet zijn genoemd in de interviews.

Methodieken

In de interviews is er geen enkele methodiek of programma naar voren gekomen die puur gericht is op jongens tussen acht en twaalf jaar die straatcultuurgedrag laten zien. Dit komt waarschijnlijk voornamelijk omdat de meeste instellingen hun werk hebben afgestemd op zowel jongens als meisjes. Hierdoor zijn de methodieken, als deze al aanwezig zijn, ook gericht op beide seksen. Ook zijn de meeste methodieken gericht op de basisschoolleeftijd van 4 tot en met 12 jaar. Er is voor gekozen de methodieken en programma's te benoemen die op zowel meisjes als jongens, in de basisschoolleeftijd, zijn gericht. Uit de interviews kwam naar voren dat niet elke organisatie, instelling of project een methodiek of programma gebruikt. Een aantal is 'gewoon begonnen' en als het loopt, zetten ze door en anders passen ze hun uitvoering aan. Van de organisaties waar wel een methodiek aanwezig is, worden door de kinder- of jongerenwerkers een aantal methodieken genoemd die voor zowel jongens als meisjes zijn.

'Banjeren'

De Rastergroep in Deventer maakt gebruik van de methodiek 'Banjeren'. Binnen deze methodiek wordt een fysiek en sociaal veilige omgeving gewaarborgd voor spelende kinderen. Kinderwerkers gaan de wijk in met het 'Banjerbakke', de 'Banjerkeet' of de 'Banjerbakfiets'. Deze vervoersmiddelen zijn afgeladen met speelmateriaal waar de kinderen uit de wijk, tussen vier en twaalf jaar, mee kunnen spelen. Een belangrijk punt waaraan gewerkt wordt, is de verantwoordelijkheid die de kinderwerkers aanleren aan de kinderen. Dat doen ze door middel van een systeem waarbij de kinderen klusjes doen voor muntjes. Met deze muntjes, ook wel 'cambi's' genaamd, kunnen de kinderen speelgoed van de kinderwerkers lenen. Door de klusjes, zoals de straat vegen, worden de kinderen betrokken bij hun omgeving en leren verantwoordelijkheid hiervoor. Enkele doelen van deze methodiek zijn de kinderen te stimuleren in hun positieve gedrag door goed gedrag te belonen, kinderen samen leren spelen en delen en kinderen verantwoordelijk maken voor hun woonomgeving (Raster Welzijn, 2011).

Deze methode is afgeleid van een andere methode, namelijk 'Duimdrop'. Deze methode komt van BSW (Buurt- en Speeltuin Werk) in Rotterdam. BSW is een organisatie die vrijwilligers helpt die buurt- en speeltuinwerk verrichten in de Rotterdamse wijken. Het doel waarmee zij werken, is om alle (Rotterdamse) kinderen veilig buiten te laten spelen. Duimdrop is een van hun services en draait om het uitleenen van speelgoed aan kinderen tussen de 4 en 14 jaar. Kinderen moeten een 'duimdroppasje' hebben om te kunnen lenen. Voor speciaal speelgoed echter, zoals een skelter, kunnen ze klusjes doen. Hiermee, en met goed gedrag en het helpen van anderen, verdienen ze Duimen. Dit is het betaalmiddel binnen Duimdrop waarmee ze duurder speelgoed kunnen lenen (BSW Rotterdam, 2014). De buurtbewoners zien positief resultaat op de methode. De mensen uit de buurt gaan fijner met elkaar om en de sociale betrokkenheid wordt groter (NJI, z.d.). Wat Banjeren ook heeft afgeleid uit deze methode, is de inbreng en mening van de kinderen in het programma en over de aanschaf van speelgoed. Banjeren is niet de enige methode die is afgeleid van Duimdrop. Er zijn verschillende projecten en instellingen die het uitleensysteem hebben toegepast binnen hun werk.

Het idee achter het verdien van cambi's is een pedagogisch concept waar kinderen beloond worden voor goed gedrag. Kinderen worden vaak gestraft voor verkeerd gedrag, maar belonen voor gewenst gedrag heeft vele meer effect. Door te belonen wordt gedrag gestimuleerd dat niet vaak gezien wordt. Kinderen zien welke winst het oplevert als ze zich positief gedragen en zullen geneigd zijn dit vaker te doen (Merlevede, Meerschaert, Bosmans, De Mey & Brae, 2004). Het is dus voor alle partijen positief, zowel voor het kind als voor de kindwerker. Er is nog geen onderzoek bekend die de effectiviteit van 'Banjeren' heeft onderzocht.

'Solid Kids club'

De 'Solid Kids club' is een project van het missionaire kinderwerk in Den Haag. Het doel van dit project is 'meer geborgenheid, veiligheid en welzijn voor de kinderen in de wijk Spoorwijk te bewerkstelligen' (Vlaardingerbroek, (z.d.) p. 3). Daarnaast is een ander doel om de kinderen al spelenderwijs met het christelijke geloof in aanraking te brengen. Dit programma is voor kinderen van 8 tot en met 11 jaar afkomstig uit achterstandswijken en vindt plaats in een clubhuis. Elke periode van zes tot acht weken is er een ander thema voor verschillende groepjes kinderen. Voorbeelden van thema's zijn: pesten, stelen en vandalisme. Een bijzondere kant van het programma is de praktijkervaring die ze eraan verbinden. Bij sommige thema's wordt er een uitje aan verbonden. Zo wordt bijvoorbeeld de Albert Heijn bezocht bij het thema over stelen en gaan ze naar het politiebureau als het over liegen gaat.

Bij de 'Solid Kids club' in Den Haag werken ze ook met een puntensysteem. In dit programma zit zowel een groepscompetitie als individuele competitie verwerkt. De groepen kunnen per week punten verdienen door zich aan de regels te houden. Aan het eind van het programma krijgt de groep met de meeste punten snoepgoed. Een individu kan punten verdienen door aanwezig te zijn, nieuwe kinderen mee te nemen of spellen te winnen. De prijzen hiervoor zijn uitjes met de leiding. Wat ook in dit systeem verwerkt is, zijn de strafpunten. Als een groep of individu herhaaldelijk de regels verbreekt, worden er strafpunten uitgedeeld. Deze punten worden van de positieve punten afgetrokken (Vlaardingerbroek, (z.d.) p. 7). Het puntensysteem van Solid Kids kan ook wel het 'token economy'-systeem genoemd worden. Bij dit 'token economy' systeem wordt goed gedrag beloond met punten, fiches of dergelijke, en bij verkeerd gedrag worden punten afgetrokken. Er zitten veel voordelen aan dit systeem. Zo is het bruikbaar bij kinderen die alleen gevoelig zijn voor grote beloningen, aangezien ze dit langzaam bij elkaar kunnen sparen. Ook bij kinderen die niet gevoelig zijn voor beloningen in de vorm van complimentjes, maar behoefte hebben aan tastbare beloningen, past dit systeem. Omdat er verschillende beloningen zijn die ze kunnen verdienen, zullen de kinderen minder snel 'verzadigd' zijn (van Rijn & Vermeyden, 2009).

Er is (nog) geen onderzoek gedaan naar de resultaten en de effectiviteit van het programma. Volgens de schrijver had het programma zeker positieve uitwerking op de kinderen. Zo benoemt hij als voorbeeld het thema 'stelen' in het programma. In dit programma zijn ze naar de Albert Heijn geweest en hebben winkeldiefstal besproken. Hierna gaven een aantal jongens aan niet meer hier te zullen stelen (MI.3). Dat ervoer hij als positief resultaat.

Piep, zei de Muis / Billy Boem

Er zijn ook verschillende methodieken en programma's die gericht zijn op het verhogen van de weerbaarheid van de kinderen. Onderstaand programma is hier een voorbeeld van. Het is echter niet een programma dat specifiek door kindwerkers wordt uitgevoerd. Het kan wel aangeboden worden door een organisatie met kindwerkers in samenwerking met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Er is een aantal keer in de interviews benoemd dat de kindwerkers vaak een labiele thuissituatie zien bij de kinderen die veel op straat hangen. Deze thuissituatie wordt niet als oorzaak genoemd van het straatgerichte gedrag, maar gaat wel vaak samen en speelt volgens sommige medewerkers ook zeker rol hierin.

In de literatuur wordt ook gesproken over de thuissituatie van jongeren met straatcultuur. Hierin wordt ook specifiek de gezinnen van allochtone achtergrond genoemd. Deze ouders weten vaak niet goed hoe de Nederlandse maatschappij in elkaar zit en voelen zich minderwaardig. Ze weten niet wat legaal en illegaal is en dus kunnen de kinderen makkelijker weggelopen met abnormaal gedrag. Ouders zullen minder zo snel straffen voor misstappen van hun kinderen waar dit in de maatschappij wel gestraft wordt (Kleijwegt, 2005). Door deze verschillende reacties van verschillende culturen geeft dit een ontheemd gevoel. Zoals al genoemd in de aanleiding: in de maatschappij wordt een cultuur gehandhaafd die niet hun eigen cultuur is en thuis wordt een cultuur voortgezet. Hierdoor voelen zij zich sterker aangetrokken tot straatcultuur, die echter op beide plekken niet geaccepteerd wordt (Van Strijen, 2009). Door het gevaar wat hierin schuilt, is het wel van belang dit programma te benoemen, omdat het dus ook gericht is op de jongens tussen de 8 en 12 jaar met een stressvolle thuissituatie

‘Piep, zei de muis’ is een club voor kinderen van 4 tot en met 8 jaar die opgroeien binnen een omgeving met veel stress en spanning (PuntP Preventie, 2011). Er wordt door middel van een handpop (Piep de muis) al spelenderwijs samen met de kinderen nagedacht over verschillende situaties. Op deze manier kunnen ze beter met hun emoties omgaan en voelen ze zich minder schuldig over hun thuissituatie. Tijdens deze kinderbijeenkomsten zijn er ook ouderbijeenkomsten, waarbij opvoedthema’s behandeld worden. Deze club wordt aangeboden door CJG Den Haag, Vóór Welzijn, JGZ en De Jutters (Voor Welzijn, 2012). ‘Billy Boem’ is een vervolg op ‘Piep, zei de muis’. Deze club is voor kinderen van 8 tot en met 12 jaar. De projectleider van beide clubs benoemt dat ook deze club is voor kinderen waar thuis veel spanning en stress is. In de club wordt ze geleerd met emoties om te gaan, deze te kunnen uiten en elkaar tips te geven. Waar bij Piep, zei de muis een muis gebruikt wordt, wordt bij Billy Boem een jongen Billy gebruikt. Billy is bevriend met Samira en beide ervaren veel spanning en problemen thuis. De kinderen leren hierdoor dat ze niet de enige zijn met een gespannen thuissituatie. Tijdens de club wordt er een rugzak gevuld met spullen die aansluiten bij het thema (CJG, 2008). Beide clubs zijn gratis.

Piep zei de muis en Billy Boem zijn allebei door het Riagg en Stichting Welzijn in Amersfoort en de GGD Eemland. Het wordt landelijk gebruikt door het Centrum Jeugd en Gezin, scholen en andere verschillende instellingen. In 2011 is er een evaluatie geweest over Piep zei de muis. Hieruit is gebleken dat de kinderen na de training sociale gedrag laten zien en zelf minder problemen ervaren. Ook waren bijna alle ouders tevreden over de training die hun kinderen hebben gekregen (Abspoel, Havinga, de Jonge, 2011). Er is nog geen evaluatie over Billy Boem.

Naast de eerdergenoemde methodieken en programma’s die naar voren zijn gekomen uit de interviews, zijn er nog meer methodieken, van andere organisaties en instellingen, gericht op deze doelgroep. Deze zijn gevonden door te zoeken naar en te selecteren op instellingen die, onder andere, (buurtgericht) kinderwerk verrichten.

‘Thuis Op Straat’

Thuis op Straat (TOS) is een methodiek die ontwikkeld is door een maatschappelijk ondernemer, die ook de methode ‘Duimdrop’ heeft ontwikkeld, en bestaat ongeveer 18 jaar.

Het is een methodiek die niet door een bepaalde organisatie wordt uitgevoerd, maar door kleine TOS-praktijken die zijn aangesloten bij TOS Centraal. TOS is gericht op kinderen en jongeren tussen de vier en twintig jaar en heeft als hoofddoel om ‘de straat en de wijk terug te geven aan iedereen die daar recht op heeft, jong en oud’ (Hartog, Verduin, 2011, p. 7). De aanpak van deze methodiek houdt in dat de TOS-medewerkers een aantal keer in de week de wijk ingaan en activiteiten organiseren voor de doelgroep. Omdat de samenwerking tussen de bewoners wordt gestimuleerd, wordt er contact gelegd tussen verschillende doelgroepen. Dit kunnen zowel kinderen, volwassenen, ouderen of winkeliers uit de buurt zijn.

De activiteiten moeten bijdragen aan een grotere betrokkenheid bij de buurt. Onderwerpen als samenwerking, aan de regels houden en het ontdekken van eigen kwaliteit zijn belangrijk (Hartog, Verduin, 2012). Ook voeren zij verschillende interventies uit in de buurt, zie hiervoor het kopje 'Interventies'.

Binnen het werk van TOS wordt gebruik gemaakt van de modelleringtheorie en zijn er overeenkomsten met de presentietheorie. Bij de presentietheorie zijn er verschillende methodische kenmerken waaraan de TOS-medewerkers voldoen (Hartog, 2010). In de eerste plaats gaat het om de plaats van de medewerker. Het gaat er hierbij om dat de medewerker in beweging is, hij werkt vanaf de straat en niet vanuit één kantoor. De medewerker komt naar de kinderen toe, in plaats van andersom, is makkelijk aan te spreken en werkt in het tempo van de ander. De medewerker bevindt zich in de leefwereld van de kinderen en buurtbewoners en sluit hierbij aan (Baart & Van Heijst, 2003). Op de modelleringtheorie wordt ingegaan bij '*Rolmodellen – Thuis op Straat*' bij 'Interventies'.

Er is op verschillende plekken, waar TOS werkzaam is, onderzoek gedaan naar het resultaat en de effectiviteit van TOS. Omdat het om een tussentijds onderzoek gaat zijn er nog geen eindresultaten bekend. Uit de resultaten blijkt dat TOS een positief effect op de buurt heeft. Kinderen spelen meer buiten. Ouders geven aan dat er meer (veilige) speelmogelijkheden zijn en vinden ze dat de omgeving schoner wordt gehouden door de kinderen. Wat betreft het aantal speelmogelijkheden en het gevoel van veiligheid is dit in elke wijk gestegen. Er is ook onderzocht of de eerder ervaren overlast is verminderd. Het gaat dan om overlast in de vorm van geluidsoverlast, vandalisme en asociaal gedrag. Hierin zijn wel meer verschillen te zien. In sommige wijken is het licht gedaald maar in andere wijken is het gelijk gebleven (Hartog & Verduin, 2012).

Kinderparticipatie

In het kinderwerk van Welzijn Eindhoven wordt ook gebruik gemaakt van de methode 'kinderparticipatie'. Het gaat er hierbij om dat de kinderen een stem krijgen en die kunnen laten horen. Ze krijgen inspraak, hebben invloed en mogen eigen initiatief laten zien. In de praktijk bij Welzijn Eindhoven houdt dit in dat ze leren hun eigen mening te vormen en te uiten. Dit leren ze door bijvoorbeeld deel te nemen aan de aanwezige tienerraad. (Gemeente Eindhoven, 2011)

Vrolijk Buitenspelen

Naast kinderparticipatie werkt Welzijn Eindhoven met de methode 'Vrolijk Buitenspelen'. Deze werkwijze heeft als doelstelling om het positieve (speel)gedrag van de kinderen te stimuleren, wijkbewoners wijkambassadeurs te maken, te betrekken en inzicht te geven in hun manier van omgaan met de kinderen. Dit wordt bereikt door de samenwerking met verschillende organisaties, maar het wordt uitgevoerd door vrijwilligers. Dit uit zich in begeleide spelactiviteiten op vaste tijdstippen en plaatsen voor de kinderen. Dit heeft als gevolg dat er een groter veiligheidsgevoel in de wijk is, bij zowel het kind als de andere bewoners. (Gemeente Eindhoven, 2011)

Interventies

Naast de eerdergenoemde methodieken en methodes zijn er ook interventies in gebruik. Er is een bepaald verschil tussen een methode, een methodiek en een interventie. Een methode is een vaste, vooraf bepaalde manier van handelen om een vastgesteld doel te bereiken. Een methodiek is methode die bepaalde sub-methodes bevat (Onze Taal, z.d.). Een methode en methodiek valt gedeeltelijk samen. Het gaat er in ieder geval om dat het bepaalde manier van werken is die vast is en voor een langere periode is. Een interventie is een doelbewuste ingreep om een bepaalde zaak of bepaald gedrag te verbeteren (Ensie, 2013). Sommige organisaties gebruiken een interventie aangepast op een eenmalige situatie, maar er zijn ook interventies die meerdere malen worden ingezet. De interventies die genoemd worden, zijn gericht op zowel meisjes als jongens, in de basisschoolleeftijd.

Kennismaking politie – Vóór Welzijn

In Den Haag was er door aanpak van de politie weinig overlast van oudere hangjongeren. Hierdoor kwamen er parken en speeltuintjes 'vrij' die kinderen tussen de tien en twaalf jaar overnamen. Zij zorgden voor overlast in de buurt. De politie besloot hierop samen te werken met het kinderwerk. De wijkagent werd uitgenodigd in het gebouw van kinderwerk en mocht daar een praatje doen over zijn werk. Na verloop van tijd ontstond respect en vertrouwen van de kinderen naar de politie. De overlast werd hierdoor verminderd (MI.2).

Bureau Halt

Naast het bezoek van de wijkagent in het inloopcentrum, is ook Bureau Halt langs geweest. Zij hebben hier een gastles gegeven en onder andere gepraat over medeplichtigheid en de wettelijke gevolgen hiervan. Dit omdat er vaak weinig kennis over was bij de kinderen: zij beseften niet wanneer zij medeplichtig waren (MI.2).

Crownies

Vóór Welzijn uit Den Haag maakt ook gebruik van een spaarsysteem voor de kinderen. Ook hierin is het 'token economy' systeem terug te zien. Verschillende organisaties zoals de gemeente of een verzorgingstehuis kunnen bij Vóór Welzijn klussen inkopen. Deze klusjes, zoals pleintjes schoonmaken of rozen rondbrengen, mogen de kinderen uitvoeren. Hiermee kunnen ze 'Crownies' sparen, welke ze kunnen omzetten in cadeautjes of geld. Maar de groep in Den Haag heeft besloten als groep te sparen. Dit beheert de kinderwerker en koopt hiervoor speelgoed voor de activiteiten. Het verdienen van Crownies is voor kinderen en jongeren vanaf acht tot en met 23 jaar. Met deze inzet wordt voorbereid op de participatiemaatschappij. Dit omdat het volgens de kinderwerker is het heel lastig dit te vragen van een volwassene als diegene het nooit jong geleerd heeft. Door hen op jonge leeftijd als bewust te maken van hun eigen aandeel in de wijk, hoopt hij een basis te leggen voor de latere participatie. Deze latere participatie is voor hem het omkijken naar elkaar binnen de wijk, binnen je omgeving (MI.2). In de participatiemaatschappij draait het er om dat de verantwoordelijkheid voor het welzijn van de mens verdeeld wordt. Dat deze verantwoordelijkheid niet alleen bij de overheid ligt maar ook bij burgers. Zoals de filosoof Seneca zegt: *'Zoals alle leden met elkaar in harmonie zijn, omdat het in het belang van het geheel is, elk afzonderlijk deel in stand te houden, zo ook moet men als mens ieder afzonderlijk ontzien, omdat wij voor de gemeenschap bestemd zijn; het welzijn van het geheel berust daarop, dat de afzonderlijke delen naar elkaar omzien'* (Klamer & Dolsma & van den Braak, (2005) p. 8).

Rolmodellen - Thuis Op Straat

Zoals al eerder genoemd, zet Thuis Op Straat verschillende interventies in om het klimaat van de buurt, waar zij werken, te verbeteren. Zo maken zij rondes door de wijk en zijn fysiek aanwezig met als doel vandalisme en overlast te verminderen. Daarnaast gebruiken ze jongeren uit de buurt als rolmodel, die een positieve invloed kunnen hebben op de jongere kinderen. Deze jongeren krijgen een training hiervoor, organiseren activiteiten en zetten zich om een socialere, veiligere en mooiere buurt ervan te maken. Op deze manier hopen ze een voorbeeld te zijn voor de kinderen en positief gedrag te stimuleren. Ook organiseren ze evenementen in de wijk (Hartog & Verduin, 2012).

Modeling is een onderdeel van de sociaal –cognitieve leertheorie van Albert Bandura. Binnen deze theorie draait het om het leren door de omgeving, het gedrag en persoonlijke factoren. Modeling is het leren van gedrag door het observeren en nadoen (Bandura, 1977). De kinderen zien het gedrag van de jongeren, worden hierdoor beïnvloed, en nemen hopelijk dit gedrag over. Het gevaar wat hierachter schuilt, is als deze rolmodellen een misstap maken. Dan kan dit ook een misstap van de kinderen veroorzaken.

Conclusie

Samenvattend kan gezegd worden dat uit de interviews geen enkele methode of interventie speciaal gericht op jongens tussen de acht en twaalf jaar die straatcultuurgedrag laten zien. Ook bij de andere organisaties zijn er geen methodes gevonden die voldeden aan deze criteria. Diegene die er het dichtst bij in de buurt kwam, was de interventie waarbij de wijkagent kwam kennismaken. Deze komt het dichtste bij als er geselecteerd wordt op leeftijd en de overlast op straat. Deze interventies was gericht op de jongens in de basisschoolleeftijd die overlast op straat veroorzaakten. Het overgrote deel van de andere is gericht op zowel jongens en de meisjes in de basisschoolleeftijd, maar niet speciaal op overlast gevende kinderen. Toch hebben deze methodieken en interventies allemaal elementen die ook succesvol zouden kunnen zijn binnen de Banne. Dit wordt verder besproken in het volgende hoofdstuk.

3.4 Deelvraag 4: Wat zijn de werkzame elementen uit deze methodieken en interventies en welke hiervan kunnen de kinderwerkers uit Banne Noord toepassen in hun activiteiten?

Inleiding

In het vorige hoofdstuk worden een aantal methodes, projecten en interventies beschreven die gebruikt worden binnen het kinderwerk. Deze hebben allemaal elementen die goed werken binnen de organisatie waar ze ingezet worden. Echter, deze kunnen niet zomaar ingezet worden op elke andere locatie, zoals in Banne Noord. De oorzaken hiervoor kunnen verschillend zijn. Bijvoorbeeld, de setting waarin het kinderwerk wordt uitgevoerd is vaak verschillend of er zijn niet genoeg werknemers om tot uitvoer te komen. Ook kan het doel waarvoor de interventie oorspronkelijk is ingezet, afwijken van het doel dat een andere organisatie wil bereiken.

In dit hoofdstuk wordt gekeken welke elementen uit eerdergenoemde methodes en interventies werkzaam zijn. Welk onderdeel of welke toepassing maakt het succesvol? Daarnaast wordt benoemd welke werkzame elementen toepasbaar zijn door de kinderwerkers uit Banne Noord. Bij het selecteren op toepasbaarheid wordt gekeken naar de vorm van activiteiten. Bij de activiteiten van de Bewaarschool in Banne Noord is iedereen welkom. Bij de activiteiten binnen in de Bolder komt er over het algemeen een vaste groep maar bij het werk buiten kan de groep erg wisselen per keer. Ook wordt er gekeken naar de doelstelling van de Bewaarschool en die van de genoemde instelling. Als dit erg van elkaar verschilt, dan is het niet altijd mogelijk om dit in het kinderwerk in Amsterdam toe te passen zonder de eigen doelstelling uit het oog te verliezen.

Naast de informatie van de organisaties en instellingen uit vorig hoofdstuk, is ook gekeken naar andere organisaties, zoals Welzijn Eindhoven en het project Nieuwe Kansen uit Utrecht. De methodes en interventies die door hen gebruikt worden, zijn namelijk niet specifiek gericht op de te onderzoeken doelgroep, maar bevatten wel elementen die zeer bruikbaar zijn. Deze elementen zijn allen apart gezet en hieruit bleek dat veel hiervan met hetzelfde onderwerp te maken hadden. Het ging over de medewerker zelf, de activiteiten of het team waarin gewerkt. Daarom is gekozen om dit ook dit hoofdstuk onder te verdelen in deze drie onderdelen.

Positie medewerkers

Fysiek aanwezig zijn

Over de positie van de medewerkers worden verschillende belangrijke dingen genoemd. Een punt wat veel terugkwam, was de aanwezigheid van hen in de wijk. Het wordt als zeer belangrijk onderdeel in het buurtgerichte kinderwerk gezien. De kinderwerkers moeten zichtbaar zijn voor de kinderen, door zich veel in de wijk te begeven. Op deze manier raken de kinderen vertrouwd met de gezichten. De kans dat ze deze 'bekende gezichten' meer vertrouwen dan de kinderwerker die altijd binnen zit, is een stuk groter.

'Je moet onderdeel worden van hun straatbeeld' (10.21).

In Banne Noord is het zo dat kinderwerkers wel in de wijk te zien zijn, omdat zij daar wonen. Zij gaan echter (nog) niet de wijk om te inventariseren welke kinderen er spelen of om contact met hen te leggen. Contact wordt gemaakt tijdens activiteiten, als de kinderen in De Bolder zelf komen of als zij met de Bolderkar de wijk ingaan. Dit contact kan dus echter nog een stap eerder gelegd worden.

Van passief naar actief

Wat vooraf gaat aan het fysiek aanwezig zijn in de wijk, is de verandering in de houding van de medewerkers. Bij een jongerencentrum in Kanaleneiland in Utrecht kwamen allereerst de jongeren naar de jongerenwerker. Nadat dit centrum door omstandigheden werd gesloten, werd een nieuw project opgezet: 'Nieuwe Kansen'. In dit project is besloten dat de jongerenwerker naar de jongeren toe moet in plaats van andersom.

Het voordeel hieraan was dat ze jongeren bereikten die uit zichzelf nooit gekomen zouden zijn (Bochardt, R & Buijze, J., 2003, p. 39). De kinderwerkers in Banne Noord werken zelf ook al buiten, maar zijn dit op het moment dat er een activiteit plaatsvindt. Het verschil is dat de jongerenwerkers bij Nieuwe Kansen de straat op gaan met het doel een relatie op te bouwen met de jongeren die ze tegenkomen. Zij willen op deze manier overlast verminderen. De medewerkers van Banne Noord kunnen de wijk ingaan met als doel een bekend gezicht te worden, maar ook om de kinderen te leren kennen. Op deze manier kunnen ze kinderen leren kennen die niet op de activiteiten afkomen of alleen overlast geven. Als de kinderen en de kinderwerker elkaar leren kennen, kan er een relatie opgebouwd worden. Dat het leren kennen van instanties effect heeft, bleek ook uit een interventie van Voor Welzijn uit Den Haag. Hier bemerkten ze veel overlast van kinderen en veel wantrouwen en angst voor de politie. Als de politie zich liet zien, lieten de kinderen zich niet aanspreken maar gingen er vandoor. Als reactie hierop regelde de kinderwerker een aantal bezoeken van de wijkagent aan het inlooppcentrum terwijl de kinderen aanwezig waren. De kinderen leerden de persoon achter de politiepet kennen en er ontstond vertrouwen en respect. De kinderwerker benoemt dat uit onderzoek is gebleken dat hierna de overlast tot 70% tot 80% verminderd was. Voor hem ligt hier een duidelijk verband. (9.13-14) Uit de literatuur blijkt ook een verband tussen het leren kennen van de kinderwerker en het reageren op corrigeren. Als kinderen de persoon achter de functie 'kinderwerker' leren kennen, zijn ze beter aanspreekbaar op hun gedrag. (Bochardt, R & Buijze, J., 2003, p. 41)

Als de kinderen de politie zagen, was er totale paniek.' (9.13)

Spelen waar zij spelen

Als kinderwerker wil je graag dat de kinderen uit de wijk deelnemen aan de activiteiten. Sommige instellingen hebben een activiteitenprogramma buiten op straat, anderen binnen in een gebouw. Er ligt voor kinderen echter letterlijk en figuurlijk een drempel om over heen te stappen als ze naar binnen willen. Het is daarom belangrijk om dit in fases te doen. Zoals al eerder benoemd, is het aanwezig zijn in de wijk belangrijk, om vertrouwen te winnen en een relatie op te bouwen. Toch kun je, ook al ben je een bekend gezicht, niet altijd de kinderen mee naar binnen krijgen. De schrijver van het 'Solid Kids' clubprogramma (2009), Matthijs Vlaardingerbroek, vertelt dat het belangrijk is om 'buiten' (op straat) kinderen te kunnen vermaken alvorens je ze mee naar binnen krijgt. Hij benoemt dat jongens niet op een foldertje of briefje afkomen. Je moet ze leren kennen. Je kunt je bijvoorbeeld aansluiten bij voetballende jongens en vragen of je mee mag doen. Daarnaast kan je echter ook zelf sportattributen meenemen, ergens zelf beginnen waar kinderen zijn en ze proberen mee te lokken in je spel. Onderdeel worden van hun straatbeeld en hiervoor de tijd nemen en in investeren. Binnen het missionaire kinderwerk, wat zij uitvoerden in Den Haag, hebben zij dit ook toegepast. Als dit na een bepaald tijdsbestek, bijvoorbeeld een half jaar, nog steeds goed liep, werden de jongens eens uitgenodigd om naar de club te komen in het gebouw. Dan kwamen ze wel en namen ze soms zelfs vrienden mee. Letterlijk wordt benoemd: '*beetje de Rattenvanger van Hamelen*' (10.20).

In hoeverre is dit toepasbaar voor de Banne? In gesprek met de wijkagent van Banne Noord (bijlage 3) kwam naar voren dat er veel speeltuintjes en voetbalplekken zijn en dat de kinderen hier ook daadwerkelijk te vinden zijn. Omdat de kinderen in speeltuinen of pannakooien (omheinde voetbalkooi) spelen, kunnen kinderwerkers daadwerkelijk met ze meespelen. Dit zou lastiger zijn als ze rondzwierven.

Indeling team

Medewerkers uit verschillende bevolkingsgroepen & zelforganisatie

Het project Nieuwe Kansen uit Utrecht kent veel punten die succesvol zijn geworden. Daaronder valt ook de 'zelforganisaties'. Dit is een formule die valt onder de sociale controle. Wat dit letterlijk bij hen betekent, is dat bij een project ouders uit dezelfde bevolkingsgroep worden aangesteld. Het feit dat familie nu op dezelfde plek werkt als waar de jongeren of kinderen zijn, werkt corrigerend. Dit komt door de verruiming van de 'verantwoordelijkheidsgebieden'.

Voor allochtone jongeren ligt thuis vaak de verantwoording van hun gedrag bij de ouders, maar op straat valt deze weg. Dan moet de politie vaak ingrijpen bij bepaald gedrag. Door ouders of familie te laten letten op hen wordt het verantwoordelijkheidsgebied verruimd. (Bochardt, R & Buijze, J., 2003, p. 20) Dit sluit aan bij de participatiemaatschappij, wat in de troonrede van koning Willem-Alexander (Rijksoverheid, 2013) werd benoemd. Letterlijk zei hij: *“ Van iedereen die dat kan, wordt gevraagd verantwoordelijkheid te nemen voor zijn of haar eigen leven en omgeving. Wanneer mensen zelf vorm geven aan hun toekomst, voegen zij niet alleen waarde toe aan hun eigen leven, maar ook aan de samenleving als geheel.”* Wanneer ouders of verdere familie aansturen op verantwoordelijkheidsgevoel van kinderen en jongeren, hebben zij hun eigen bijdrage aan verantwoordelijkheid voor hun eigen omgeving, die in de participatiemaatschappij verwacht wordt. Dat het inzetten van mensen uit dezelfde bevolkingsgroepen extra effect heeft, wordt niet in de interviews bevestigd. In de interviews werd gezegd dat dit niet een voorwaarde was, het draait uiteindelijk allemaal om de competenties van de jeugdwerker (KJ.1). Uit verschillende interviews en gesprekken komt wel naar voren dat het waardevol kan zijn om met partijen van andere etnische achtergronden, samen te werken. Te denken valt dan aan de moskee, buurtvaders, scholen, ouders en andere instanties. Dan krijgt men automatisch te maken met partijen van verschillende etnische achtergronden. Het zou gunstig zijn als de verschillende mensen uit het netwerk van een kind met elkaar in contact staat en kan samenwerken. Dan kan een kind minder ‘gekke dingen’ doen doordat er meer op hem gelet wordt (MI.6). Wanneer er veel overlast is in de wijk, is dit een goede aanbeveling.

Hoe past dit in het kinderwerk in Banne Noord? Het kan goed zijn om kinderwerkers te hebben met islamitische achtergrond, passend bij de achtergrond van de kinderen. De waarde hiervan hangt echter af van het doel van het kinderwerk (MI.6). In gesprek met de coördinator van het kinderwerk van de Bewaarschool werd duidelijk dat de kinderwerkers van de Bewaarschool hier niet geheel open voor staan. Dit in verband met de doelstelling van het kinderwerk. Voor hen is het belangrijkste dat de kinderen (spelenderwijs) in aanraking komen met het christelijke geloof. Zij willen graag mensen aannemen die ook met die doelstelling leven en kunnen dat niet rijmen met werknemers van islamitische achtergrond (bijlage 2). Islamitische kinderwerkers aannemen voor het kinderwerk is dus geen optie voor de Bolder.

Jonge rolmodellen

In het boek ‘Op zoek naar Gods vermiste kinderen’ van Kamsteeg (2005) wordt uitgebreid ingegaan op het opbouwen van jongerenwerk. Wat veel wordt benadrukt en benoemd in het boek, is de inzet van (christelijke) jongeren. De schrijver gelooft erin dat de jongeren dichter bij de ‘ongelovige jongeren’ staan dan volwassenen en ze dus ook beter kunnen bereiken. Dit principe van ‘voorbeeldjongeren’ wordt vaker ingezet. Ook TOS (Thuis op Straat) zet jongeren in ‘om de leefbaarheid en veiligheid in hun eigen wijk te verhogen’ (Boonstra, Van Wonderen, 2009, p. 15). Hierdoor leren de jongeren bepaalde competenties en vaardigheden in de omgang met de kinderen. De kinderen krijgen hier een voorbeeldfiguur voor terug. Op deze manier wil TOS de straat weer terug geven aan de buurt. De jongeren die worden ingezet, zijn ‘streetwise’ en hebben een HBO of MBO opleiding. Dit wordt ook ingezet in Amsterdam (Boonstra, Van Wonderen, 2009). Ook wordt in de interviews bevestigd dat dit een optie zou kunnen zijn om contact te maken met de kinderen, door ‘voorbeeldjongeren’ in te zetten (MI.5). Ook door kinderen zelf kan de functie als rolmodel gelden. Zo is er bijvoorbeeld ‘De vreedzame school’ ontwikkeld, hieruit is ‘De vreedzame wijk’ ontwikkeld door Eduniek. Deze methodiek leert dat kinderen zelf hun ruzies oplossen en positief kunnen communiceren naar hun naasten in de wijk. Doordat nu verschillende opvoedsituaties, in het leven van het kind, zich bezig houden met deze methodiek, ontstaat er meer samenhang in de wijk. Het is belangrijk om de kinderen duidelijk te maken dat de regels op school ook gelden in de buurt, op clubs en op alle andere plaatsen waar zij komen; er worden dezelfde verwachtingen gesteld. Tegelijkertijd staat participatie centraal door te werken aan een veilige, positieve omgeving en probeert hierdoor de straatcultuur een tegenhanger te bieden.

‘De vreedzame wijk’ werkt goed omdat overal volgens dezelfde regels gewerkt wordt. De regels wordt duidelijk gecommuniceerd en kinderen worden herinnerd aan deze regels door op zichtbare plekken deze regels te hangen, waardoor dit voor iedereen duidelijk is. Rolmodellen worden hier ook ingezet. Kinderen kunnen opgeleid worden tot mediators. Zij helpen dan ruzies tussen kinderen op een juiste wijze op te lossen. Er is wel een voorwaarde verbonden aan deze opstelling: er moet naamsbekendheid zijn onder de kinderen. Wanneer dit het geval is, kunnen steeds meer organisaties betrokken worden met dit model. De organisaties die dicht bij het kind liggen, worden het eerst betrokken (Movisie, 2014).

Het inzetten van jonge rolmodellen zou een insteek kunnen worden in het kinderwerk in Amsterdam. Op het moment wordt er niet gewerkt met de inzet van jongeren als voorbeeldfunctie. Ze zouden dit wel kunnen inzetten. Dit kan op verschillende manieren. Er kan geprobeerd worden om jongeren uit de kerk in te zetten zoals Kamsteeg (2005) beschreven heeft. Deze jongeren hebben dezelfde christelijke overtuiging als de kinderwerkers. Deze kunnen een voorbeeldfunctie vervullen voor de kinderen. Ook kunnen ze ervoor kiezen om jongeren in te zetten met dezelfde etnische achtergrond als de kinderen, zoals Marokkaans of Turks (MI.6). Hier is echter wel de keerzijde dat de kinderwerkers met een christelijke visie werken en dat zij graag medewerkers hebben met dezelfde visie (Bijlage 2). Het inzetten van kinder-rolmodellen kan pas wanneer er genoeg naamsbekendheid is onder de kinderen (Movisie, 2014). Daarvoor zouden scholen en de wijk in eerste instantie samen moeten werken.

Samenwerken andere organisaties

In de interviews werd bijna alle keren genoemd dat er een samenwerking was tussen verschillende organisaties. Dit kon de politie zijn, bureau Halt, de gemeente of een andere instelling voor kinderen en jongerenwerk (MI.2,5). Dit werd vaak als een succeselement genoemd. Een voordeel hieraan was dat de kinderwerkers meer winst konden boeken. Ze konden bijvoorbeeld de politie betrekken bij hun activiteiten (MI.2, zie ook MI.6 en KI.1). Het netwerk van de kinderwerkers wordt vergroot door samenwerkingen aan te gaan en het scala aan mogelijkheden binnen het werk breidt uit.

De mogelijkheid van deze samenwerking is afhankelijk van het doel waarmee gewerkt wordt. Als het doel van het werk is om de overlast te verminderen (wanneer dit niet lukt door activiteiten aan te bieden), is een samenwerking met de politie erg nuttig volgens Tandam, de welzijnsorganisatie in Nijmegen (z.d.). Deze zet de politie in wanneer er hardnekkige overlast is van jongeren. Als je een zeer groot aantal kinderen en jongeren in de wijk hebt, kan het handig zijn een samenwerking te hebben met andere jongeren- en kinderwerkers (KJ.1). Het is afhankelijk van het doel van de kinderwerkers van de Bolder in hoeverre een samenwerking nodig is. Het zou helpend zijn om een lijntje met de wijkagent te hebben als er sprake is van ernstige overlast. Daarnaast kan het voor een wijkagent ook winstgevend zijn om de kinderwerkers te kennen, om via deze weg de kinderen te bereiken. Dit is echter per situatie en instelling verschillend. Tot zover lijkt er, vanuit de interviews (SC.2,5) en volgens de wijkagent van Banne Noord (Bijlage 3), geen sprake van ernstige overlast waarbij de politie moet ingrijpen en ziet de wijkagent geen noodzaak om de kinderen allemaal apart te leren kennen. Voor de kinderwerkers kan het interessant na te denken welke samenwerkingsverbanden winstgevend zou kunnen zijn voor het kinderwerk.

Activiteiten

Maar na een tijd van investeren in het leren kennen en leren vertrouwen kunnen er activiteiten of programma's uitgevoerd worden. Maar wat is belangrijk binnen de activiteiten? Wat maakt een activiteit tot een succes en welk onderdeel mag niet ontbreken?

Lik op stuk

Bij jongerenwerk of kinderwerk is het van belang dat er duidelijke regels gelden en de medewerkers stevig in hun schoenen staan (KJ.1). Hiervoor kan een lik-op-stukbeleid gevoerd worden.

De afgelopen jaren komt er steeds meer aanhang voor dit beleid. Het houdt in dat bij overtredingen de overtreder wordt aangesproken en gestraft voor zijn gedrag (Bochardt, R. & Buijze, J., 2003, p. 19-20). Het is bij sommige doelgroepen in het jongeren – of kinderwerk toe te passen. Nieuwe Kansen in Utrecht gebruikt dit beleid ook in het werk. Hiertoe is besloten nadat de medewerkers geen controle meer hadden over de jongeren. Er werd eerst ‘(agogisch) om zo’n jongen heen gestaan, omdat hij zielig was en het slachtoffer was van zijn omstandigheden’ (Bochardt, R & Buijze, J., 2003, p.19). Nadat dit een averechts effect bleek te hebben, werd een lik-op-stukbeleid ingevoerd. Jongeren mogen nu de grenzen niet meer straffeloos overschrijden maar ervaren direct de consequenties hiervan. De term ‘lik-op-stukbeleid’ is de afgelopen jaren steeds bekender geworden, op welke manier dan ook. Dit beleid houdt in dat bij vooraf vastgestelde overtredingen direct wordt ingegrepen en consequenties worden toegepast (Openbaar Ministerie, 2012). Het wordt bijvoorbeeld gebruikt rond de jaarwisseling (Openbaar Ministerie, 2012) en bij de handhaving van criminele vreemdelingen (Hoedeman & Du Pré, 3 feb. 2012). Ook in de aanpak van criminele (Marrokaans-Nederlandse) jongeren wordt het lik-op-stukbeleid steeds vaker doorgevoerd (Ketelaars, 12 mei 2011; Rijksoverheid, 2014). Ook in het kinderwerk kan hier gebruik van gemaakt worden. In Utrecht worden kinderen die de regels overtreden weggestuurd en moeten hun ouders de eerstvolgende keer meenemen. Dit werkt beter dan het veelvuldig waarschuwen (MI.4)

Bij het kinderwerk in Amsterdam ervaren ze ook overlast door kinderen. Deze kinderen bevinden zich op dat moment echter meestal niet in de Bolder maar verstoren de activiteiten door onder andere kinderen bang te maken en op de Bolderwagen te slaan (SC.5). Daardoor is het lastig een lik-op-stukbeleid door te voeren. Je kunt moeilijk straf geven aan een kind dat helemaal nog niet bij de activiteit wil zijn en alleen maar wil storen. Het is pas toepasbaar als ze eigenlijk wel aanwezig willen zijn, waardoor je een pressiemiddel in handen hebt. In geval van ernstig overlast, zou een samenwerking met de politie effectief zijn, aangezien dan door hen kan worden ingegrepen. Echter, in Banne Noord is, volgens de politie, geen sprake van ernstig overlast door kinderen, aldus de wijkagent (bijlage 3).

Kinderparticipatie

Bij Welzijn Eindhoven wordt gebruik gemaakt van kinderparticipatie. Wat een goed punt hiervan is, is dat de kinderen een eigen stem krijgen. Op deze manier kunnen kinderen aangeven wat zij leuk vinden en waar zij behoefte aan hebben. De kinderwerkers kunnen dit verwerken in hun activiteiten en programma. In Eindhoven is er een tienerraad waarin de tieners vrijuit over de gewenste onderwerpen kunnen praten (Gemeente Eindhoven, 2011). Daarnaast is het goed om verantwoordelijkheid bij de kinderen te leggen. Je kunt ze verantwoordelijk maken voor bepaalde activiteiten of kleine organisatorische taken. Als kinderen zich verantwoordelijk voelen, zullen ze meer hun best doen de activiteit te laten slagen. Dit kan ook ervoor zorgen dat de groep aanspoort om goed gedrag te vertonen.

Bij goed contact met een vast clubje kinderen zou kinderparticipatie zeker gebruikt kunnen worden in het kinderwerk in de Banne. Het is natuurlijk volledig aan te passen aan hun gewenste programma. Verantwoordelijkheid geven voor activiteiten aan de kinderen is op eigen gewenste manier in te passen in een programma of activiteiten.

Geen geheime agenda

De Bewaarschool, waar de Bolder een onderdeel van is, heeft een duidelijke christelijke identiteit. Het is duidelijk te merken aan de inrichting van de locaties, de inhoud van de activiteiten en het netwerk van de stichting. Dit kan binnen het kinderwerk ervoor zorgen dat het lastiger is kinderen te trekken, die opgroeien binnen een andere geloofsovertuiging.

In Amsterdam is de islam de grootste godsdienst, en komt ook binnen Banne Noord veel voor (Schipper & Wenneker, 2014). De kinderwerkers van Amsterdam geven aan, vooral in het begin, moeite te hebben gehad met het vertrouwen winnen van zowel de ouders als de kinderen.

Wat hierbij erg belangrijk is, is het hebben van een duidelijke en open agenda. Het is belangrijk dat je doelgroep weet welke religieuze overtuiging je aanhangt en wat het doel is van de activiteiten. Zodra ouders denken dat je de kinderen probeert te bekeren, terwijl wordt gezegd dat dit niet zo is, zullen ze geen toestemming meer krijgen om te gaan (De Graaff, 2000). Ook in het interview met de missionaire kinderwerker in Den Haag wordt benoemd dat je door het hebben van een geheime agenda je respect verliest (KJ.3).

In Banne Noord is duidelijk geworden in het gesprek met de coördinator (bijlage 2) dat de kinderwerkers en de stichting christelijk zijn. Ook zijn zij open over hun agenda en hun doel. Dit is dus al een element dat is toegepast binnen de activiteiten. Het is echter belangrijk te blijven nadenken over het doel van de activiteiten en hoe zij dit uitdragen naar de ouders en kinderen (MI.6).

Spontaniteit

Uit de interviews met de kinderwerkers in Amsterdam komt naar voren dat het lastig was een activiteit te organiseren die nog moest komen. De kinderen gaven bijvoorbeeld aan een voetbaltoernooi te willen en er werd er een georganiseerd voor de week erop (SC.4). De week erop kwam er echter niemand opdagen. Het is daarom belangrijk om 'spontaan' te zijn in het organiseren. Bij een aantal interviews werd genoemd dat de kinderen vaak niet wisten wat de activiteit zou zijn van die week. Een kidsclub in Utrecht houdt de activiteit geheim om te voorkomen dat de kinderen weg zouden blijven. Omdat zij niet weten wat ze gaan doen, blijft het verrassingselement hen trekken (MI.4). De jongens komen en blijven ook, wat de activiteit ook is. Wat daarnaast ook goed werkt, is de gestelde consequentie. Als kinderen komen, moeten ze ook blijven en de activiteit meedoen. Als ze echter weggestuurd worden door hun gedrag, is de consequentie dat ze de week erop hun ouders moeten meenemen. Gebeurt dit niet, dan zijn zij niet meer welkom. Veel kinderen willen niet hun ouders erbij betrekken en worden dus minder snel weggestuurd. Daarnaast blijven kinderen die alleen komen om de activiteit te verstoren weg, aangezien zij niet met hun ouders willen komen.

De Bolder kent verschillende soorten activiteiten. In kennismakingsgesprekken met de kinderwerkster en coördinator van de Bewaarschool bleek dat ze in de zomer met een Bolderkar de wijk intrekken en in de winter is de activiteit in de Bolder zelf. Als het aantrekkelijk genoeg wordt voor de kinderen om te komen, kan het zeker van belang zijn om de planning geheim te houden. Op die manier kan voorkomen worden dat de stoerdere jongens niet alleen wegblijven, maar ook anderen overtuigen om niet te gaan. De kinderen met ouders terug te laten komen als ze weggestuurd zijn, kan werken als de kinderen de activiteit echt niet willen missen.

Spaarsystemen

Wat veelvuldig terugkwam in de interviews, waren de spaar-, leen- of betaalsystemen. Zo gebruikt Solid Kids een puntensysteem, kan je bij Voor Welzijn 'crownies' sparen en werk je bij Raster Welzijn voor 'cambi's' (MI.2). Ze kunnen hiermee verschillende dingen verdienen, zoals snoep, uitjes of speelgoed. Dit is het doel waarvoor de kinderen werken maar voor de kinderwerkers ligt er natuurlijk een groter doel achter. In het Solid Kids-programma draait het erom dat de kinderen leren wat de regels zijn maar ook gemotiveerd raken om hard te werken en leuk mee te doen (Vlaardingerbroek, z.d.). Bij Banjeren gaat het erom dat kinderen beloond worden voor hun positieve speelgedrag (Raster, augustus 2011). Bij Voor Welzijn leren de kinderen te werken voor iets wat ze mooi vinden en graag willen (9.28). Bij de activiteiten die ze ervoor moeten doen, leren ze verantwoordelijkheid en bewustwording van hun omgeving. Door een systeem als dit te gebruiken, kan je kinderen beter aanspreken op hun gedrag. Ze worden gemotiveerd om positief gedrag te laten zien, ze krijgen namelijk een beloning als het wel goed gaat. Als het redelijke regels en afspraken zijn, dus haalbaar voor de kinderen, beseffen ze dat het nut heeft om zich aan de regels te houden (Nellestijn & Janssen-Vos, (2005) p. 22; Imelman, (1977) p.136).

Spaarsystemen: 'Het is een hulpmiddel om te motiveren en niet om te controleren' (10.18).

Het toepassen van een spaar- of leensysteem is mogelijk binnen de activiteiten binnen in de Bolder. Bij de clubjes of inloopmogelijkheden komen vaak dezelfde kinderen waardoor een puntensysteem wel opgezet zou kunnen worden. Voor het werken in de hofjes is een langdurig spaarsysteem wat moeilijker toe te passen. Ze gaan verschillende hofjes in en hebben dus elke keer contact met verschillende kinderen. Daarom zou bijvoorbeeld langere tijd sparen voor speelgoed, in deze werkvorm, lastiger worden. Wat wel zou kunnen werken, is een puntensysteem per keer. Als er een aantal regels zijn, dat er aan de hand van deze regels punten worden bijgehouden.

Praktijkactiviteiten

Wat typerend is voor het programma van Solid Kids, zijn de praktijkactiviteiten die bij de thema's horen. Toen ze met een thema over 'stelen' bezig waren, zijn ze als afsluiter op bezoek gegaan bij de Albert Heijn. Hier heeft de manager een rondleiding gegeven en werd verteld welke gevolgen stelen heeft voor de winkелеigenaar. Ook zijn ze voor een ander thema op bezoek geweest bij het politiebureau (Vlaardingerbroek, z.d.). Deze activiteiten waren een goede toevoeging aan het programma. Op deze werden de jongens beter doordrongen van het thema en ging het meer leven. In het interview werd verteld dat een de jongens verklaarde dat 'hij nooit meer bij de Albert Heijn zou jatten'. Wat ook positief is, is dat de jongeren of kinderen andere organisaties van dichtbij leren kennen. Dit wordt ook toegepast binnen kinderwerk in Den Haag. Hier komt de wijkagent en bureau Halt op bezoek. Dit zijn instanties waar onder de kinderen en jongeren vooral negatief over gedacht wordt, de jongeren komen er mee in aanraking en de kinderen horen hun grote broers erover. Door een menselijk gezicht aan deze instanties te geven, beseffen ze sneller dat zij, bijvoorbeeld de politie, niet erop gericht is hen 'altijd te pakken'.

Het leren kennen van de politie e.d. is in de eerste instantie niet van toepassing, gelet op het doel van het kinderwerk in de Banne. Het gaat hier niet om het verminderen van straatoverlast, waar het in Den Haag wel om gaat. Het principe van praktijkervaringen kan wel worden toegepast binnen hun eigen thema's. Dit kan gebeuren als de kinderwerkers de meerwaarde ervan zien binnen een specifiek thema. Dit hoeft dan niet te draaien om bezoeken, maar kan aangepast worden op hun eigen activiteiten.

Structuur

Naast het benoemen van al deze elementen uit interventies, methodes en programma's zijn er ook elementen die niet aan een bepaalde methode of interventie kunnen worden toegeschreven. Dit kwam in elk interview naar voren en wordt door elke instelling op een geheel eigen wijze ingevuld. Het gaat hierbij om elementen als structuur, gekaderde doelgroep en eventueel gestructureerde tijden van de activiteiten (MI.4). Structuur met vooraf bepaalde regels zijn nodig om op deze regels terug te grijpen als er ongewenst gedrag wordt getoond of als de regels worden overtreden. In verschillende interviews werd benoemd dat het noodzakelijk was een bepaalde leeftijdsgrens te hanteren (MI.5). Vaak was dit van ongeveer vier tot en met zeven jaar of vanaf acht tot en met 12 jaar. Als verklaring werd gegeven dat de activiteiten niet aansloten in een groep van vier- tot en met twaalfjarigen. Vanuit de literatuur is er een duidelijk scheiding tussen de verschillende leeftijdsgroepen. Piaget's cognitieve ontwikkelingstheorie maakt een scheiding tussen de leeftijden 0 tot en met twee jaar, twee jaar tot en met ongeveer zeven jaar en zeven jaar tot en met ongeveer elf jaar. Kinderen onder de zeven á acht jaar hebben een andere ontwikkeling dan oudere kinderen. Zo zijn de oudere kinderen minder egocentrisch en kunnen ze beter dingen in verband brengen. De jongere kinderen ervaren nog 'anamisme', wat inhoudt dat ze dode dingen als levend zien. Motorisch zijn ze minder ver ontwikkeld dan oudere kinderen en hun handelen en denken is nog irreversibel: ze kunnen de handeling in gedachten niet terugdraaien (Van Amelsvoort, (2005) p. 17 – 20; Mönks & Knoers, (2009) p. 197 - 198). In de praktijk betekent dit dat deze verschillende groepen andere activiteiten aangeboden moeten krijgen. Oudere kinderen kunnen langere en complexere verhalen begrijpen, terwijl de kleinere niet te moeilijke knutselwerkjes kunnen maken.

Ook bij activiteiten is er een verschil, oudere kinderen kunnen meer en complexere spelregels onthouden terwijl de kleinere kinderen korte en duidelijke instructies nodig hebben. Wat betreft het verschil tussen de verschillende sekse, uit de literatuur komt naar voren dat dit niet noemenswaardig groot is. Een cognitief verschil is dat meisjes beter voorwerpen kunnen benoemen en jongens hebben meer ruimtelijk inzicht (Verheij, (2005) p. 546).

Conclusie

Er zijn veel elementen te noemen die meewerken aan een succesvolle methodiek of interventie. Veel zijn aangepast op hun eigen doelgroep en activiteiten. Hierdoor is het lastig sommige direct toe te passen binnen het kinderwerk in de Banne, hiervoor zou enige aanpassing nodig zijn. Echter, het kan nuttig zijn per element na te denken of te bespreken welke winstgevend en toepasbaar kunnen zijn in het kinderwerk.

3.5 Deelvraag 5: Hoe ziet een werkzaam product eruit voor 8 tot en met 12-jarige jongens uit Banne Noord, waarmee de medewerkers van 'De Bewaarschool' aansluiten bij hun achtergrond binnen de straatcultuur?

Adviesrapport

In de vorige deelvragen zijn veel werkzame aspecten en elementen naar voren gekomen. Het besluit is, in overleg met De Bewaarschool, genomen dat er geen methode of interventie geschreven wordt die de kinderwerkers in Banne Noord kunnen uitvoeren. Zij hebben aangegeven graag adviezen en aanbevelingen te krijgen. Om die reden is er een adviesrapport samengesteld. Een adviesrapport bevat verschillende aspecten. Allereerst wordt er in een officieel adviesrapport een samenvatting gegeven waarbij de probleemstelling en de vraagstelling worden benoemd. Aangegeven moet worden welke onderzoeksmethodes zijn gebruikt en welke conclusies getrokken worden. Vervolgens wordt de inhoudsopgave en de inleiding vermeld. Het onderzoek wordt beschreven, gevolgd door alternatieven voor het onderzoek. Als laatste worden de adviezen gegeven (Taalwinkel, 2012). Enkele aspecten zult u niet tegenkomen in het adviesrapport. Het onderzoek is al beschreven in dit verslag en de alternatieven worden vermeld in één van de volgende hoofdstukken, de discussie.

Het adviesrapport richt zich op de bovenstaande deelvraag. Er zijn in de loop van het onderzoek vele aanbevelingen en adviezen naar voren gekomen. Er is onderscheid gemaakt tussen deze adviezen. De adviezen in het adviesrapport betreffen het contact maken met de doelgroep. Ook worden er adviezen gegeven over elementen die toepasbaar zijn binnen activiteiten. Andere adviezen worden benoemd in het hoofdstuk 'Aanbevelingen', in dit onderzoeksverslag. In dit hoofdstuk wordt onder andere relevante literatuur aanbevolen. Deze zijn niet nodig in het aangaan van contact met de doelgroep, maar zullen verdiepend of verbredend kunnen werken.

Het adviesrapport betreft kennis op basis van literatuur en interviews. Dit is echter niet in het adviesrapport beschreven. Daarom zal in dit hoofdstuk de verantwoording van de gekozen adviezen besproken worden. Het eigenlijke rapport is niet terug te vinden in dit onderzoek maar is een losstaand stuk naast dit onderzoeksverslag.

Adviezen

De eerste stap

De eerste stap is het eerste advies wat in het adviesrapport beschreven staat. De resultaten die in de voorgaande deelvragen naar voren kwamen, vertellen dat men moet beginnen met de eerste stap: het contact maken. Daarbij zullen de kinderwerkers naar de kinderen moeten gaan, om het contact aan te gaan en een bekend gezicht te worden. Dit onderdeel wordt aangehaald in deelvraag 4, onder het kopje 'van passief naar actief'. Voor dit advies is gekozen omdat er meer geïnvesteerd moet worden in het contact (MI.5, KJ.3), wilt men een band kunnen opbouwen met de jongens. De kinderwerkers gaan momenteel de wijk in wanneer zij een activiteit voorbereiden hebben, maar de jongens van 8 tot 12 jaar zijn hierbij niet aanwezig, terwijl de kinderwerkers hen wel willen bereiken (KJ.6). Eerst deze jongens leren kennen is hierbij een aanbeveling. Het vertrouwen en respect krijgen is hierbij van belang (KJ.4)

Inbreng kinderen.

De activiteit moet aantrekkelijk genoeg zijn voor kinderen, dan pas komen zij. Hen betrekken in de activiteiten zorgt niet alleen voor hun interesse, maar ook voor de kinderopparticipatie. Dit wordt beschreven in deelvraag 4, in het kopje 'kinderopparticipatie'. Wellicht heeft dit positieve gevolgen wanneer de kinderwerkers uit Banne Noord deze interventie aanpakken. Benoemd uit interviews wordt dat kinderen wanneer kinderen verantwoordelijk gemaakt worden,

zij actiever meedoen en dat dit daarom een positief resultaat heeft (MI.3). Dit advies wordt gegeven omdat de jongens in Banne Noord graag een activiteit wilden doen, maar uiteindelijk niet kwamen. In de vorige hoofdstukken is beschreven wat de reden hiervoor was. Als dit toegepast wordt, willen de jongens wellicht wel komen.

Spaarsystemen

Dit advies is beschreven na aanleiding van een enthousiaste reactie van de kinderwerkster in Banne Noord. Zij zag mogelijkheden in het ontwikkelen van een spaarsysteem. Onder het kopje 'spaarsystemen' in deelvraag 4 staat beschreven hoe dit in zijn werk kan gaan. Daarnaast zijn er enkele andere adviezen en tips gegeven in het adviesrapport, te denken valt hierbij aan de regels. Kinderen hebben een maximum aan het onthouden van een aantal regels. Verder worden er tips gegeven hoe de kinderwerkers het kunnen aanpakken, maar het uitwerken van deze tips ligt geheel aan de kinderwerkers.

Open vizier, geheime planning

Door een respondent werd aangehaald dat het werken met een open vizier erg belangrijk is. Helemaal wanneer er met een specifieke, christelijke, visie gewerkt wordt. Dit wordt ook benoemd in hoofdstuk 4. De kinderwerkers van Banne Noord zijn allen christelijk en willen graag het geloof uitdragen zodat de kinderen Jezus leren kennen. Belangrijk is dat deze visie ook heel duidelijk gecommuniceerd wordt naar de buurt, omdat er anders scheve verhoudingen ontstaan. Toch mag er wel sprake zijn van een 'geheime activiteit'. De kinderen kunnen komen, zonder dat ze weten wat ze gaan doen. Dit wekte nieuwsgierigheid op bij jongens uit Utrecht (MI.4). Belangrijk is wel dat er aan een aantal regels voldaan moet worden. Dit is terug te vinden in de kernlabel van Methodieken en Interventies, in het kopje 'werkzame elementen in activiteiten'. Wellicht zou het ook een goede interventie kunnen zijn voor de jongens in Banne Noord.

Praktijklessen

In Den Haag was er sprake van praktijklessen. Deze hoeven, gelet op het doel, niet in dezelfde wijze vormgegeven worden. Praktijklessen hebben vaak een goede uitwerking omdat kinderen iets beter onthouden als ze iets doen, dat dat ze alleen kijken en luisteren (verwijzing). Dit zou toegespitst kunnen worden op het (Bijbel) verhaal van de kinderwerkers in Banne Noord. Ook kunnen deze kinderwerkers bepaalde thema's bespreken en praktijklessen aan koppelen, bijvoorbeeld op de manier hoe Solid Kids het aanpakt, zoals in deelvraag 4 ook wordt besproken.

3.6 Conclusie

Na veel onderzoek gedaan te hebben volgt nu een korte conclusie van de uitkomsten van de deelvragen, die antwoord geven op de hoofdvraag van dit onderzoek. De vraag was hoe de medewerkers van 'De Bewaarschool' in de multiculturele wijk 'Banne Noord' die buurtgericht kinderwerk verrichten, aansluiten bij jongens van 8 tot 12 jaar die opgroeien binnen een straatcultuur. Door middel van de deelvragen is hier een conclusie uitgekomen.

Deelvraag 1 bestaat uit de vraag wat straatcultuur is en hoe het zich uit in Nederland. De conclusie uit deze deelvraag is dat er meerdere definities van 'straatcultuur' zijn binnen de literatuur en volgens de respondenten. De samenvattende conclusie is dat straatcultuur een langdurig, gezamenlijk gedragen gevoel onder groepen kinderen en jongeren is. Zij wantrouwen en zetten zich af tegen de gangbare cultuur en autoriteiten. Samen ontwikkelen ze (afwijkende gedragingen, normen, waarden en taalgebruik).

In het beleven van straatcultuur kunnen twee vormen aangenomen worden. De intrinsieke straatcultuur wordt van binnenuit beleefd, het uit zich in extreem gedrag op het gebied van seks, geweld en criminaliteit. De cosmetische straatcultuur uit zich in afwijkend gedrag. De literatuur benadrukt dat in Nederland alleen de cosmetische straatcultuur bestaat.

Het uiten van straatcultuur in Nederland door kinderen betreft voornamelijk overlast bezorgen door het lastig vallen van andere mensen, vernielingen, vervuiling en agressiviteit. Straatcultuur uit zich in ook door groepsvorming. Binnen de groep moet er gevochten worden voor het respect verkrijgen en een plaats in de groep te verdienen.

De tweede deelvraag gaat over de jeugdwerkers en waar zij tegenaan lopen in het contact met kinderen en jongeren. In de literatuur en de interviews wordt samengevat dat jeugdwerkers voornamelijk tegen het feit aanlopen dat er veel respectloosheid en brutaliteit is van geuit wordt door straatcultuurjeugd. Toch weten veel jeugdwerkers hier goed mee om te gaan door veel kennis en ervaringen, en weten hier de juiste interventies mee te plegen.

Het onderwerp respectloosheid bij de straatcultuurjeugd is te verklaren. In de gangbare burgercultuur krijgt men automatisch respect bij bepaalde functies. In de straatcultuur moet dit verdiend worden. Voor vrouwen is dit nog moeilijker. Het luisteren naar vrouwen past niet in het stoere plaatje van de straatcultuur. De allochtone jongeren of kinderen hebben nog een reden. De vrouwen in hun cultuur hebben traditioneel gezien geen corrigerende of bijsturende rol. Maar uiteindelijk ligt de beslissende factor in het feit of de kinderwerker stevig in zijn of haar schoenen staat.

De communicatie naar jongeren of kinderen toe is ook belangrijk om te noemen. Waar vrouwen vaak op situaties reageren door te praten en te overleggen, reageren mannen met een directe corrigerende toon. Dit is te vergelijken met een 'zachte' judo-aanpak en de 'harde' karate-aanpak. Voor opgroeiende kinderen is het belangrijk dat er mannen en vrouwen zijn als rolmodel, om te leren hoe mannen en vrouwen zich gedragen en met elkaar omgaan.

De derde deelvraag bestaat uit de vraag welke methodieken en interventies er al bestaan binnen buurtgericht kinderwerk voor jongens tussen de 8 e 12 jaar, die opgroeien binnen een straatcultuur. Wat opvalt is dat er géén methodieken en interventies speciaal zijn gericht op jongen tussen de 8 en 12 jaar. Wanneer er goed gekeken wordt naar de doelgroep en overlast, komt het kennismaken met de wijkagent het meest dichtbij. Deze interventies gericht op de overlast gevende jongens op straat. Het grootste deel van de interventies was gericht op jongens en meisjes in de basisschoolleeftijd. Ondanks dat er geen methodieken en interventies beschreven waren die pasten, zijn er wel werkzame elementen gevonden.

Deze werkzame elementen staan centraal in hoofdstuk vier. Daarbij wordt gekeken of de werkzame elementen uit de methodieken en interventies passend kunnen zijn voor de situatie in Banne Noord. Veel elementen kunnen werkzaam zijn voor een succesvolle methodiek of interventie. Maar omdat deze elementen bij een bepaalde methodiek of interventie horen, is creativiteit nodig om deze elementen ook voor Banne Noord toepasbaar te maken.

Deelvraag vijf gaat over het werkzame product voor de kinderwerkers van Banne Noord. In deze deelvraag worden een aantal adviezen beschreven die specifiek toepasbaar kunnen zijn op de situatie in Banne Noord. De belangrijkste adviezen zijn om veel te investeren om contact te krijgen met de jongens van 8 tot 12 jaar. Als er door (veel) contact een band van vertrouwen en respect ontstaat, kunnen volgende stappen ondernomen worden. De adviezen die gegeven worden kunnen de kinderwerkers toepassen op hun eigen manier.

De vraag was hoe kinderwerkers in Banne Noord kunnen aansluiten bij de jongens van 8 tot 12 jaar, die opgroeien binnen de straatcultuur. Het antwoord samengevat is dat er veel kennis verworven moet worden over de straatcultuur. Daarbij moet men veel willen investeren door de straat op te gaan, mee te doen met de kinderen in hun activiteit en niet te veel verwachten in het begin. Wanneer het vertrouwen er pas is, kunnen vervolgstappen ondernomen worden en kan met kinderen uitnodigen voor de activiteiten. Daarbij is de houding van de kinderwerker zeer belangrijk. Het contact met de kinderen ligt namelijk voor een groot deel aan de houding en competenties van de kinderwerker.

3.7 Discussie

Validiteit van het onderzoek

Geprobeerd is om het onderzoek zo valide en betrouwbaar mogelijk te doen. Dit is gedaan door eerst veel literatuur te lezen en te ordenen. De literatuur is van dusdanige kwaliteit dat er niet getwijfeld hoeft te worden over de betrouwbaarheid hiervan.

De interviews zijn valide en betrouwbaar door de gesprekken op te nemen. De audiobestanden zijn omgezet in een letterlijk uitgetypt verslag, zodat de uitspraken zo min mogelijk gebaseerd zijn op onze interpretaties.

Helaas zijn wij tijdens het onderzoek een audiobestand verloren zonder het woordelijk uitgetypt te hebben. Dit betekent dat er veel informatie verloren is. Om dit interview zo valide mogelijk te maken, hebben wij beide, apart van elkaar, opgeschreven wat we konden herinneren van dit gesprek. Dit hebben wij aan elkaar voorgelegd en hier is een samenvatting van geschreven. We hebben geprobeerd om contact te zoeken met deze respondent om deze samenvatting te controleren en eventueel bij te stellen. Hier is helaas geen reactie op geweest. Hierdoor hebben wij het besluit genomen om dit interview als niet-leidend te beschouwen, ondanks de goede aanbevelingen en aspecten die benoemd zijn. Wanneer er informatie was dat aanvullend was op hetgeen geschreven is, hebben wij dit benoemd. Daarom is op deze manier dit interview wel gebruikt, maar om het valide en betrouwbaar te maken niet als leidend gebruikt.

Voor het beantwoorden van de deelvragen is de literatuur naast de interviews gelegd en aan elkaar getoetst. In veel gevallen kwam de literatuur met de interviews overeen. Op basis daarvan durven wij de conclusie te trekken dat hetgeen wat er geschreven is, waar is.

Interpreteren van resultaten

Voordat we de respondenten buiten De Bewaarschool gingen interviewen, hadden we gedacht dat de respondenten meer aspecten hadden waar ze tegenaan liepen in het contact met de jeugd. Daarbij hadden we gedacht dat we meer bevestiging zouden krijgen dat het geschikter zou zijn om mannen als kinderwerker te hebben dan vrouwen.

Bij deze twee punten was het tegendeel waar. Er waren niet veel aspecten waar jeugdwerkers tegenaan liepen en alle respondenten buiten De Bewaarschool om bevestigden dat vrouwen dit werk prima kunnen doen met de doelgroep waar dit onderzoek om draait. Om deze reden was het moeilijk om deelvraag twee te kunnen schrijven. Wij hebben er de draai aan kunnen geven door te vermelden waar ze tegenaan lopen en daar op in te gaan. Zo hebben we kunnen beschrijven wat het respect nou eigenlijk is en hoe dat werkt in de straatcultuur. We hebben meer beschrijvend kunnen vertellen waarom er tegen deze aspecten aangelopen wordt, in plaats van een uitgebreide lijst waar jeugdwerkers tegenaan lopen. Wij zijn blij met dit verrassende resultaat omdat het veel toegevoegd heeft aan ons onderzoek.

In het begin hadden we het idee dat we uiteindelijk een handleiding zouden maken over hoe de kinderwerkers in Banne Noord om moesten gaan als zij contact willen maken met de doelgroep. Doordat dit in het water viel door de conclusies die getrokken werden (veel tijd investeren in de eerste stap, de rest volgt automatisch daarna), konden we een lijst met aanbevelingen schrijven, speciaal gericht op de situatie van de kinderwerkers in Banne Noord. Het doel is vrijwel hetzelfde, maar de uitwerking van het plan is anders geworden dan gedacht. Toch is ons doel bereikt. Na wat gesprekken met de kinderwerkster in Banne Noord werd het duidelijk dat zij niet van ons verwacht dat wij een kant en klaar plan hebben. Zij wilde graag een aantal aanbevelingen waar zij zelf hun eigen invulling aan kunnen geven. Ons doel is bereikt omdat wij de wensen van de opdrachtgever erg belangrijk vinden, en geprobeerd hebben om zo optimaal mogelijk aan deze wensen te voldoen. Het adviesrapport, wat zich uit in aanbevelingen, levert een grote bijdrage aan het doen van kinderwerk. Wij, als sociaal pedagogische hulpverleners, zijn bewust geworden hoe belangrijk de voorbereiding en de kennis over buurtgericht kinderwerk is. Het vraagt veel investering voordat er goed kinderwerk gedaan kan worden.

Beperkingen van het onderzoek. Opmerkingen mogen adviserende kant hebben.

Kantttekeningen/beperkingen?--> verklaren ook uitleggen wat verbeterd kan worden.

In het onderzoek hebben wij te maken gehad met enkele beperkingen. Wij hebben in deelvraag drie een aantal methodes en interventies beschreven. Bij een deel daarvan is de effectiviteit benoemd, bij een deel daarvan niet. Wanneer de effectiviteit niet benoemd is, zou het niet als een volwaardig "goede" methodiek of interventie beschouwd moeten worden omdat er niet bekend is of het ook daadwerkelijk werkt. Wij hebben deze methodieken en interventies niet achterwege gelaten omdat er goede elementen hierin naar voren kwamen, die toepasbaar zijn in het kinderwerk. De literatuur en/of interviews bevestigen deels de werkzame elementen waardoor de methodiek of interventie niet alleen op zichzelf staat, maar ook aangevuld wordt door anderen. Wanneer de literatuur of interviews de werkzame elementen niet bevestigt, is er nog een reden waarom het wel in ons onderzoek vermeld wordt. Het kan namelijk zijn dat er ideeën of suggesties bedacht worden door jeugdwerkers zelf, waardoor er mogelijk een interventie of methodiek kan ontstaan. Het zou naar ons idee zeer jammer zijn als wij deze jeugdwerkers die mogelijkheid onthouden.

Het aantal interviews voor het onderzoek ligt aan de lage kant, dit zijn er elf. Er zijn drie kinderwerkers van Banne Noord geïnterviewd en acht jeugdwerkers van andere instellingen, waarvan één interview is kwijtgeraakt. Het was zeer moeilijk om jeugdwerkers te vinden die bereid waren om binnen een kort tijdsbestek af te spreken voor een interview. Daarnaast hebben we ook vaak geen reactie gehad van instellingen. Toch denken we dat het onderzoek wel betrouwbaar is. Wij kregen namelijk vaak dezelfde antwoorden terug, hetzij in verschillende benamingen. Wat opviel is bijvoorbeeld dat alle kinderwerkers ervaren dat vrouwen wel een rol kunnen spelen in het kinderwerk. Wanneer acht onafhankelijke kinderwerkers met overtuiging kunnen zeggen dat dit een mogelijkheid is, gaan wij er van uit dat dit ook echt zo is.

Omdat wij zo weinig interviews konden doen met jeugdwerkers, hebben wij besloten om het kinderwerk in meerdere perspectieven te zien. Wij hebben de coördinator van De Bewaarschool gesproken over de organisatie van het kinderwerk en wij hebben de wijkagent van Banne Noord gesproken over het overlast en kinderwerk onder jongetjes van 8 tot 12 jaar. Op deze manier hebben we toch informatie kunnen verkrijgen over het kinderwerk. Toch blijft het jammer dat zich niet meer respondenten hebben gemeld om mee te doen aan dit onderzoek, zodat we meer konden vertellen of meer konden bevestigen wat er gezegd is.

Wij hebben niet gesproken met de jongens van 8 tot 12 jaar. In eerste instantie was dit wel het plan om te doen. Zij weten namelijk zelf het beste waar ze behoefte aan hebben en welke activiteiten ze willen doen. Wij hebben met een school contact gezocht, maar deze besloot niet te reageren op ons verzoek. Wij zijn in gesprek gegaan over het nut van deze aanpak door de conclusies erbij te pakken. In de interviews was namelijk herhaaldelijk gezegd dat er eerst een proces van contact maken was, voordat er sprake was van vertrouwen en respect. De conclusie die hieruit getrokken werd is dat het helemaal geen zin heeft om nu de jongens aan te spreken op wat zij willen, het contact moet er eerst zijn voordat er ook maar iets ondernomen kan worden. Daarom hebben wij dit punt naast ons neergelegd. Misschien hadden de jongens ons waardevolle informatie kunnen geven, dit zou een gemiste kans zijn. Maar de interviews zeggen niet voor niets geregeld dat er een lang traject van contact maken is, en daarom is ons besluit genomen om hen níét te spreken.

Twee verschillende jeugdwerkers én de wijkagent van Banne Noord vroegen ons of de jongetjes wel zitten te wachten op de kinderwerkers. Volgens de wijkagent is er genoeg speelgelegenheden om zich te vermaken, en doen jongetjes dit ook dikwijls op het voetbalveld. Wanneer de jongens zich kunnen vermaken, is het dan nodig om het kinderwerk in te zetten bij deze jongens? Wij denken dat het voor de jongens niet een toegevoegde waarde heeft wanneer zij zich zelf kunnen vermaken. Wanneer dit niet het geval is en er sprake is van verveling, wat tot overlast kan leiden, is kinderwerk wel een goede optie. Er moet goed nagedacht worden over wie de kinderwerkers willen bereiken en met welk doel.

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek.

Een aanbeveling voor een vervolgonderzoek kan zijn om te onderzoeken in hoeverre het kinderwerk bekend is onder kinderen. Weten de kinderen wat kinderwerk is, wat er te doen is en wie kinderwerkers zijn in de wijk waar zij wonen? Hebben zij daarbij wel behoefte aan activiteiten, of kunnen zij zichzelf goed vermaken? Het zou goed zijn om een onderzoek hiernaar te doen, zodat de kinderwerkers in Banne Noord weten of zij moeten investeren in deze doelgroep, terwijl er misschien geen behoefte aan is.

Een andere aanbeveling voor vervolgonderzoek kan ook zijn om theoretisch te onderzoeken hoe belangrijk samenwerking tussen verschillende partijen is. Te denken valt aan scholen, gemeenten, zorginstellingen en politie. In hoeverre is het voor het kind belangrijk dat zijn of haar netwerk in contact met elkaar staat? Verschillende jeugdwerkers zien hier het nut van in, maar in hoeverre is dit ook theoretisch verantwoord?

3.8 Aanbevelingen

Kennis opdoen is één van de punten die aangeven zijn om contact te kunnen maken met de kinderen en jongeren. Een aanbeveling is om voor de verdieping in dit onderwerp is om de onderstaande literatuur te lezen. Daarnaast zijn er nog een aantal aspecten waarop gewezen wordt om het jeugdwerk extra vorm te geven of te wijzen op (nieuwe) inzichten. De onderstaande aanbevelingen zijn verdiepend of verbredend, wat betreft het kinderwerk. Wanneer u de aanbevelingen wat betreft het contact aangaan wilt lezen, wordt u doorverwezen naar de vijfde deelvraag en het adviesrapport.

In dit onderzoek is Frank van Strijen regelmatig aangehaald. Van Strijen heeft het boek 'Van de straat' geschreven. De ondertitel van dit boek is: 'De straatcultuur van jongeren ontrafeld'. Dit boek is aan te bevelen wanneer u meer wilt weten over het onderwerp straatcultuur.

Hierin worden de kenmerken benoemd, hoe men om moet gaan met straatcultuur en hoe de straatcultuur zich verhoudt tot de burgercultuur.

Hans Kaldenbach is ook meerdere malen aangehaald. In zijn boek 'respect' geeft hij voorbeelden van praktische achtergronden, voorzichtige handvatten en kleine theorieën voor het corrigeren van jongeren die zich niet laten corrigeren. Dit boek richt zich op effectief, niet-escalerend ingrijpen bij de grote groep jongeren. Zijn boek 'Hangjongeren' gaat over het aanspreken van hangjongeren in de buurt. In dit boek wordt ingegaan over de judo- en karate-aanpak. Kaldenbach benadrukt dat hij ook vindt dat 'zij' zich soms misdragen. De volgende gezegde helpt hem op dat moment: "Ik kan de wind niet veranderen, maar hoe de zeilen staan, bepaal ik zelf".

Patrick Smelt heeft het boek 'Straatcultuur' geschreven. De ondertitel van dit boek is: 'Effectieve aanpak van jeugdgroepen'. Hij vertelt dat hij dit boek geschreven heeft voor professionals die bepaalde vragen hebben over het contact met de jongeren op straat. Dit boek is vooral geschreven voor mensen die met jeugd op straat werken of een plan van aanpak schrijft voor jeugdgroepen.

Henk Jan Kamsteeg is de auteur van het boek "Op zoek naar Gods vermiste kinderen". Dit boek gaat over sterkt en aanstekelijk jongerenwerk vanuit de kerk. In dit boek wordt beschreven hoe christelijk jongerenwerk (binnen de kerk) wordt gegeven en hoe de jongerenwerker zich hierin kan ontwikkelen.

Janneke Burger-Niemeijer, Nanda van Eijk en Reinier Sanders hebben het "Handboek voor kinderwerkers" geschreven. Het uitgangspunt van dit boek is dat kinderen de kerk van morgen zijn. Daarom is het belangrijk om te investeren in de kerk van vandaag. Dit boek geeft de kinderwerker inspiratie en handvatten om het christelijk kinderwerk om te geven.

De schrijvers van het boek "Nieuwe kansen. Hét jeugdprogramma van Kanaleneiland" zijn Ruud Bochartt en Jan Buijze. Zij zijn jongerenwerkers die gezien hebben hoe het jongerenwerk misliep. Nieuwe kansen is een project wat opgezet is. De werkzame elementen in dit boek wordt beschreven.

Bij Rastergroep in Deventer is 'bureau met Pit' opgericht. Dit is een bureau die zich inzet met passie voor het kinderwerk. Door de huidige ontwikkelingen is er veel veranderd. Pit wilt de kansen in het speelveld verbinden met de talenten van een organisatie. Dit willen ze doen door middel van inspirerende workshops, training en coaching, organiseren van inhoudelijk ontwikkelen van kinderwerk en positioneren en profileren naar de buitenwereld. Bureau met Pit is er voor welzijnsorganisaties met kinderwerk waarvan het vormgeven van het kinderwerk nog niet tastbaar is geworden. Daarnaast richt Pit zich ook op onderwijs, jeugdzorginstellingen en gemeenteambtenaren. Zie voor meer informatie: www.bureauempit.nl.

Het samenwerken met andere partijen wordt meerdere malen genoemd door verschillende jeugdwerkers. Te denken valt aan het betrekken van jongerenwerkers bij het kinderwerk. Door het jongerenwerk te betrekken is het lijntje tussen het kinderwerk en het jongerenwerk korter. Anderzijds kan het ook goed zijn om samen te werken met scholen, politie, ouders en andere partijen. Zo kan bijvoorbeeld "de vreedzame wijk/school" opgestart worden om kinderen op een vreedzame manier te leren communiceren.

Ook is het goed als er sprake is van goede communicatie tussen verschillende partijen. Op deze manier krijgen kinderen minder kansen om overlast te veroorzaken, omdat de anonimiteit wordt weggehaald.

Bij verschillende plekken waar kinderwerk gedaan wordt, krijgen de kinderen een inschrijfformulier mee naar huis. Deze moet ingevuld worden voordat ze aan de activiteiten mogen deelnemen. Op deze manier zijn er gegevens van ouder beschikbaar. In noodgevallen kan dit van groot belang zijn. Ook werd er gevraagd bij één van de formulieren of de kinderen alleen naar de club mochten komen en alleen mochten weggaan. Dit in verband met de verantwoordelijkheid van de organisatie.

Een aanbeveling is dat de organisatie aandacht heeft voor de kinderwerkers die in dienst zijn van de organisatie. Te denken valt hierbij aan deskundigheidsbevorderingen, opleidingen en trainingen zodat de kinderwerker het gevoel heeft genoeg handvatten te hebben om het kinderwerk goed uit te kunnen voeren.

Literatuurlijst

- Abspoel, M., Havinga, P., & Jonge, M. de. (2011). *Evaluatie PIEP zei de muis*. Onderzoek naar effectiviteit en uitvoering. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Afbeelding: http://nds-nl.wikipedia.org/wiki/Bestaand:Kaart_nederland_NDS.jpg
- Amelsvoort, H. v. (2005). *Spelend ontwikkelen*. Assen: Uitgeverij van Gorcum.
- Baarda, B. et al. (2005). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen: Wolters-Noordhoff bv.
- Baart, A. & Heijst, A. v. (sep. 2003) Inleiding: een beknopte schets van de presentietheorie. *Sociale interventie*, 12 (2), 5-8.)
- Bandura, A. (1977) *Social Learning Theory*. New York: General Learning Press. Geraadpleegd op 28-06-2014, via: http://www.esludwig.com/uploads/2/6/1/0/26105457/bandura_sociallearningtheory.pdf
- Bochardt, R. & Buijze, J. (2003) *Nieuwe Kansen. Hét jeugdprogramma van Kanaleneiland*. Amsterdam: Salomé
- Boonstra, N, Wonderen, R, van. (2009) *Het goede voorbeeld. Leefbare buurten door de inzet van 'jongeren van de straat'*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut
- BSW Rotterdam. (2014). *Duimdrop*. Geraadpleegd op 21 mei, 2014, van <http://www.bswrotterdam.nl/buitenspelen/duimdrop/>
- Centrum Jeugd en Gezin Amersfoort. (2008) *Jong Centraal. Opgroeien, opvoeden, onderwijs*. Nieuwsbrief Centrum Jeugd en Gezin Amersfoort. Editie 4, 17 november 2008. Geraadpleegd via: <http://www.convinza.nl/opdrachten/JC-11-2008.pdf>
- Damen, J. (2010) *NLP & Jongeren. Model of the World van de nieuwe straatcultuur*. Zuiver NLP, ed. 24. Gedownload op 20-6-2014, via: http://jeugdenzo.nl/wp-content/uploads/2010/05/inzicht-lente-2010_nvnlp-p24-29.pdf
- Delfos, M. F. (2004). Een jongen is geen meisje. De wereld van het jonge kind, jaargang 2004 (2), 183-186
- Ensie. (2013) Interventie, definitie & betekenis. Geraadpleegd op 27-06-2014, via: <http://www.ensie.nl/definitie/Interventie>
- Gemeente Eindhoven (2011) *Als er al iets speelt, laat het vooral de kinderen zijn!* Bijlage 2: *Methodieken Kinderwerk Welzijn Eindhoven*. Nota kinderwerk 2012 en verder. Geraadpleegd op 22 mei, 2014 via: http://eindhoven.notudoc.nl/cgi-bin/showdoc.cgi?action=view/id=170383/type=pdf/Bijlage_2_bij_nota_kinderwerk_Metho dieken_Kinderwerk_Welzijn_Eindhoven.pdf
- Gemeente Eindhoven (2011) *Als er al iets; speelt, laat het vooral de kinderen zijn!* Nota kinderwerk 2012 en verder. Geraadpleegd op 22 mei, 2014 via: [http://eindhoven.notudoc.nl/cgi-bin/showdoc.cgi?action=view/id=167517/type=pdf/Bijlage_nota_kinderwerk_2012_en ver der.pdf](http://eindhoven.notudoc.nl/cgi-bin/showdoc.cgi?action=view/id=167517/type=pdf/Bijlage_nota_kinderwerk_2012_en_ver der.pdf)
- Gemeente Eindhoven (2011) *Als er al iets speelt, laat het vooral de kinderen zijn!* Bijlage 2: *Methodieken Kinderwerk Welzijn Eindhoven*. Nota kinderwerk 2012 en verder. Geraadpleegd op 22 mei, 2014 via: http://eindhoven.notudoc.nl/cgi-bin/showdoc.cgi?action=view/id=170383/type=pdf/Bijlage_2_bij_nota_kinderwerk_Metho dieken_Kinderwerk_Welzijn_Eindhoven.pdf
- Graaff, K. de. (2000) *Je eigh plekkie. Vijf jaar missionair kinderwerk in de Haagse Moerwijk*. Gorinchem: Narratio.
- Hartog, P. (maart 2010) *Over aandacht gesproken*. Een kwalitatief handelingsonderzoek over het thema aandacht bij Thuis Op Straat. Rotterdam: Thuis op Straat.
- Hartog, P, & Verduin, M. (2012) *Methodeschrijving Thuis op Straat*. Databank: Effectieve sociale interventies. Geraadpleegd 22 mei, 2014 via: [http://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Methodeschrijving%20Thuis%20Op%20Straat%20\(TOS%20\)%20\[MOV-453038-0.2\].pdf](http://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Methodeschrijving%20Thuis%20Op%20Straat%20(TOS%20)%20[MOV-453038-0.2].pdf)

- Hoedeman, J. & Pré, R. d. (3 feb. 2012). Leers: Binnen een jaar na aankomst veroordeeld? Dan het land uit! Volkskrant. Geraadpleegd op 30-06-2014, via:
<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2686/Binnenland/article/detail/3153065/2012/02/03/Leers-Binnen-een-jaar-na-aankomst-veroordeeld-Dan-het-land-uit.dhtml>
- Imelman, J. D. (1977). *Inleiding in de pedagogiek over werkelijkheid, taal en wetenschap van de opvoeding*. Houten: Wolters-Noordhoff.
- Informatiebrief 7 (2-2014). Basisschool De Staaïj. Geraadpleegd op 8-5-2014, via http://www.bs-destaaij.nl/file_popup.php?id=302969
- Kaldenbach, H. (2004) *Respect! 99 tips voor het omgaan met jongeren in de straatcultuur*. Amsterdam: Uitgeverij Promotheüs
- Kamsteeg, H. J.. (2005) *Op zoek naar Gods vermiste kinderen. Bouw mee aan sterk en aanstekelijk jongerenwerk*. Zutphen: Koninklijke Wöhrmann
- Ketelaars, J. (12-05-2011). Lik op stuk voor probleemjeugd. Telegraaf. Geraadpleegd op 30-06-2014, via: http://www.telegraaf.nl/binnenland/20277904/_Lik_op_stuk_probleemjeugd_.html
- Klamer, H. & Dolsma, G. & Braak, J.W. van den. (2005) *Perspectief op een participatiemaatschappij: op weg naar een duurzaam, sociaal stelsel*. Assen: Uitgeverij van Gorcum.
- Kleijwegt, M. (2005) *De onzichtbare ouders: de buurt van Mohammed B*. Amsterdam: Plataan.
- Merlevede, E., Meerschaert, T., Bosmans, G., De Mey, W. & Brae, C. (2004) *Kinderen... de baas?! Praktijkboek voor deskundigen. Een training in opvoedingsvaardigheden voor ouders van jonge kinderen met gedragsproblemen*. Antwerpen: Garant
- Mönks, F. J. & Knoers, A. M. P. (2009) *Ontwikkelingspsychologie. Een inleiding tot verschillende deelgebieden*. Assen: Uitgeverij van Gorcum.
- Movisie (2014). *De vreedzame wijk*. Geraadpleegd op 30-06-2014, via:
<http://www.movisie.nl/tools/vreedzame-wijk>
- Nederlands Jeugd Instituut. (z.d.). *Duimdrop, Spel en ontmoeting*. Kennisbank NJI. Geraadpleegd op 27-06-2014, via: <http://www.nji.nl/nl/Kennis/Projecten/Allemaal-opvoeders/Inspirerende-activiteiten/Duimdrop-Spel-en-ontmoeting>
- Nellestijn, B. & Janssen-Vos, F. (2005). *Het materialenboek*. Een rijke leeromgeving in de onderbouw. Assen: Uitgeverij van Gorcum.
- Openbaar Ministerie (28-12-2012) *Lik-op-stukbeleid rond jaarwisseling*. Geraadpleegd op 30-06-2014, via: <http://www.om.nl/onderwerpen/zsm/@160072/lik-stuk-beleid-rond/>
- PuntP Preventie, (2011). *Piep zei de muis club. Voor kinderen die thuis of in hun omgeving te maken hebben met stress en spanningen*. Amsterdam: PuntP Preventie
- Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2008) *Tussen flaneren en schofferen*. Advies van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling over het thema 'hangjongeren'. Den Haag: RMO
- Raster Welzijn (aug. 2011) *Banjerden. Begeleid buiten spelen bij jou in de wijk*. Brochure Raster Welzijn. Deventer: Raster Welzijn
- Rijksoverheid (2014) *Criminaliteit onder jongeren tegengaan*. Geraadpleegd op 30-06-2014, via: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jeugdcriminaliteit/aanpak-jeugdcriminaliteit>
- Rijksoverheid (2013). *Troonrede 2013*, Geraadpleegd op 30-06-2014, via:
<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/toespraken/2013/09/17/troonrede-2013.html>
- Rijn, E. van. & Vermeyden, S. (2009) *Behandelend trainen. Sociale en cognitieve behandelprogramma's voor kinderen met ontwikkelingsproblematiek*. Assen: Uitgeverij van Gorcum.
- Schippers, D, Wenneker, C. (2014) *Religie in Amsterdam. Gelovigen en plaatsen van samenkomst*. In opdracht van Gemeente Amsterdam, Bureau Onderzoek en Statistiek. Gedownload via:
<http://www.os.amsterdam.nl/nieuwsarchief/2014/religie-in-amsterdam>
- Straatwoordenboek.nl (2005) Geraadpleegd via: www.straatwoordenboek.nl
- Strijen, F. van. (2009). *Van de straat. De straatcultuur van jongeren ontrafeld*. Amsterdam: Uitgeverij

SWP

Taalwinkel (2012). *Het adviesrapport*. Geraadpleegd op 02-07-2014, via:

<http://www.taalwinkel.nl/tekstsoorten/het-adviesrapport/>

Tandem welzijnsorganisatie Nijmegen (z.d.). Ambulant jongerenwerk. Geraadpleegd op 30-06-

2014, via: <http://www.tandemwelzijn.nl/activiteiten/overzicht/activiteit/artikel/ambulant-jongerenwerk-1.html>

Verheij, F. (2005). *Integratieve kinder- en jeugdpsychotherapie*. Assen: Uitgeverij van Gorcum.

Vlaardingerbroek, M. (z.d.). *Solid Kids. Je groeit in wat je doet*. Programmaboek Solid Kids club. Den Haag.

Vlaardingerbroek, M. (z.d.) *Solid Kids. Je groeit in wat je doet*. 'Solid Kids' club programmaboek. Den Haag: In de Praktijk.

Voor Welzijn. (2014). *Piep zei de muis nu ook in Haagse Hout*. Geraadpleegd op 21 mei, 2014, van

http://www.voorwelzijn.nl/haagse_hout/nieuws/piep_zei_de_muis_nu_ook_in_haagse_hout_segbroek_en_loosduinen

Weer Samen Naar School – *De judo-aanpak van straatcultuur*. KRANT, nummer 8. Leiden: WSNS

Gedownload op 8-5-2014, via

https://www.wsnsregioleiden.nl/actueel/actueel_item/t/weer_samen_naar_school_krant_februari_2011

Wikipedia (2012) *Lik-op-stuk*. Geraadpleegd op 12-6-14 via Wikipedia:

http://nl.wikipedia.org/wiki/Lik_op_stuk

Deel 3: Bijlagen

Bijlage 1: Verslag interview nr. 11

Eclips is jeugdactiviteitencentrum waaruit Wolderwelzijn haar activiteiten uitvoert. Kinderen in basisschoolleeftijd. Geleid door stagiaires, vrijwilligers en freelance docenten. De coördinatie en ondersteuning wordt gedaan door de projectleider. Activiteiten die er zijn, zijn bijvoorbeeld 'Kinderkookcafe', 'Knutselinstuif' en kindervakantieactiviteiten. Daarnaast hebben ze een bakfiets, gevuld met speelspullen en spelletjes. Hiermee gaan ze de wijk en krijgen kinderen ook nog een limonade en een snoepje. Dit laatste is gratis.

Voornamelijk Nederlandse kinderen, er zijn echt heel weinig allochtonen in Zeewolde. Ouders van de kinderen zijn vaak allebei aan het werk en kinderen krijgen op 8jarige leeftijd de sleutel van het huis. Hij ziet duidelijk straatcultuur terug. Ze vervelen zich, krijgen geen aandacht en gaan kattenkwaad uithalen. Hangen in speeltuintjes, jagen moeders met kinderen weg, gooien stenen, schelden uit, stelen scooters. Experimenten met drugs. Ouders maken veel goed met dure cadeautjes waardoor kinderen gewend zijn te krijgen wat ze willen. Dit is terug te zien tijdens activiteiten. Ze commanderen om spullen.

In de vakantie doen ze veel buitenactiviteiten. Bouwen hutten met pallets en maken zeepbaan.

Meedoen met activiteiten vereist een aanmelding. Ze moeten contactgegevens geven waardoor alle ouders en kinderen staan geregistreerd. Ook wordt aangegeven of een kind zelfstandig naar huis kan. Het is weleens gebeurd dat pas om half 10 werd gebeld of het kind nog in Eclips was en dat bleek al die tijd over straat gezworven te hebben.

Bijlage 2: Gespreksverslag coördinator Bewaarschool

- Besproken hoe ver we zijn in ons onderzoek. Interviews zijn gehouden, we zijn aan het labelen en aan het beantwoorden van de doelgroep. De verschillen tussen de instellingen besproken waar we interviews hebben gehouden.
- Deadline besproken
- Besproken: - er wordt weinig samengewerkt tussen organisaties en kinderwerkers. Zeker christelijke en niet-christelijke instellingen kennen elkaar niet.
 - Fondsen besproken. Bij de meeste mag je wel christelijke identiteit hebben en maar niet evangeliseren. Dit doen ze bij bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding.

Wat is het doel van de Bolder? Willen jullie ook evangeliseren?

Ja, vooral tijdens de Tentweek is dit heel expliciet. Zijn ook voor kinderen die het hele jaar er al zijn. Duidelijke informatie over wat er gebeurd en welke films er gekeken en verhalen er verteld worden. Het wisselt per activiteit. Er bestaat vaak ook onduidelijkheid over wat ze precies doen en hierdoor mogen de kinderen niet. En als de ouders eens langskomen, mogen ze wel vaker. Als ze niet christelijk zouden zijn, dan zouden ze niet 'mogen bekeren'.

Waarom hebben ze ervoor gekozen om te evangeliseren?

Omdat ze denken dat het uiteindelijke doel is, is dat de kinderen God hebben en het geloof. Ten diepste draait het om God en zo kijkt het team in De Banne er ook tegenaan. Je kunt er wel voor kiezen om je missie opzij te zetten voor fondsen maar dan wordt eigenlijk het echte doel aan de kant gezet, waarmee ze begonnen zijn. Dat kan niet de bedoeling zijn. En er zijn ook fondsen voor christelijke. En de kinderen en ouders kiezen uiteindelijk natuurlijk zelf.

Hoe zie je de samenwerking met de moskee uit de buurt als christelijke instelling?

Spanningsveld. De islamitische stichting wil misschien de ruimte naast De Banne. Zij willen ook iets voor de kinderen. Waar ze bang voor zijn, is de controle van de mannen. Vaak mogen de kinderen van de moeders wel en de mannen laten ze daar wel vrij in. Maar als ze er constant bij zijn (de mannen) gedragen de kinderen zich anders. Daarnaast zouden zij hun visie niet opzij willen zetten, net als de moslims. Hierdoor is het lastig samen te werken. Gaan ook anders met kinderen om, waardoor ze het lastig lijkt om een positieve sfeer neer te zetten. Eigenlijk niet heel positief dus. Maar als je met jongens gaat werken, is het wel belangrijk om te kijken of je vaders en/of oudere jongens kan betrekken. Ze vinden het belangrijk om eigen focus vast te houden. Maar ze moeten geen concurrentie van elkaar worden. Het moet ook niet je doel worden om te bepalen naar welke kerk de kinderen gaan. Het gaat erom de kinderen wat bij te brengen over God, niet om ze een bepaalde kerk in te krijgen.

Bijlage 3: Gespreksverslag wijkagent Banne Noord

Allereerst vertellen we wat dit onderzoek inhoudt. We vertellen dat er buurtgericht kinderwerk gedaan wordt in Banne Noord. De kinderwerkers lopen ertegenaan dat ze weinig positief contact hebben met de jongetjes van 8-12 jaar. Deze jongens geven vaker overlast dan plezier.

De wijkagent kent deze jongetjes. Hij ziet deze jongetjes vaak voetballen. Vaak zijn het alleen maar jongetjes, geen meisjes. De wijkagent zegt dat er ontzettend veel speelplekken naar verhouding zijn. Deze plekken zijn vaak jongens-gericht. Hij zegt dat de jongetjes veel plekken hebben om zich te vermaken, en hebben jongens daardoor niet zoveel aandacht en zin in het kinderwerk.

Hij herkent overlast, maar het is meer speloverlast. Ballen die in de tuinen komen is daar een voorbeeld van. Maar overlast in het algemeen herkent hij niet bij deze leeftijd. Op het rode pleintje in Banne Noord zijn ook andere groepen, die wel overlast veroorzaken, maar dat is van oudere leeftijdscategorieën. Verder is er geen overlast te bekennen bij de jonge jongens van onze doelgroep. Wanneer benoemd wordt dat de jongetjes klieren tijdens de activiteiten in de Bolder, zegt de wijkagent gelijk dat dit haantjesgedrag is.

Wijkagent Fred geeft aan dat je niet alle kinderen kan en wil bereiken omdat er ontzettend veel kinderen zijn in deze wijk.

De Bolder zelf heeft ook al een bepaalde stempel vanuit de jongens. Die weten heel goed hoe ze "gek gedrag" kunnen vertonen. Bij de moskee doen ze dat helemaal niet, bij de tulp ook niet. De wijkagent weet niet per se hoe dat komt. Het is jongens-eigen om druk gedrag te vertonen. Maar ze weten heel goed bij wie ze dit niet moeten doen. Hij zegt dat het ook goed te maken kan hebben met het feit dat de Bolder christelijk is.

De jongeren in de wijk, de oudere, geven wel overlast in de wijk. De jongetjes gaan ze waarschijnlijk achterna. De wijkagent zegt: "De inbrekers van over 5, 6 jaar zit nu op de basisschool." Hij denkt te weten wie dat zou kunnen zijn, maar niet precies. Het inbreken is een dagelijkse bezigheid in heel Amsterdam Noord. De jonge kinderen zien dit. De jongeren staan op het rode pleintje terwijl de kleine kinderen aan het voetballen zijn. Daardoor pikken zij veel op van de jongeren, die horen genoeg verhalen. Ze horen alleen mooie verhalen. Zelfs oppakken door de politie is een mooi verhaal volgens de wijkagent. De confrontatie met de politie is een ervaring rijker voor die jongeren. Taakstraffen lijken helemaal nergens op volgens de wijkagent. Schoffelen lijkt het heftigste te zijn wat ze moeten doen. Bij sommige taakstraffen komen jongeren niet eens opdagen. Deze verhalen horen de kinderen ook. Op het moment zelf wordt er niets mee gedaan, maar later komt dit allemaal boven.

De wijkagent vindt het niet nodig om alle kinderen bij naam te kennen wanneer er geen sprake is van structurele overlast.

Hij denkt dat overlast en het criminele pad zou kunnen komen door instabiele gezinsverhoudingen. De vader kan ontbreken of niet functioneren, of dat geldt voor de moeder. Het is belangrijk dat de ouders elkaar aanvullen in de opvoeding.

Als het dan om overlast gaat en wijkagent Fred moet op huisbezoek komen, is het niet leuk voor de jongere omdat je in zijn familie komt, maar ook voor de ouders, vooral de vader. Soms hoort hij vaders zeggen dat als de jongere weer iets flikt, ze beter door de wijkagent opgepakt kunnen worden dan door hem. De vaders nemen dit heel serieus. De jongens echter gaan later weer bij dezelfde groep zitten. En dit alles zien de jonge kinderen weer. Deze jonge jongens zijn een risicogroep.

Hij zet vraagtekens bij wat overlast is. Sommige mensen zien overlast als een bal in de tuin. Andere keren wordt er muziek keihard opgezet wat door de buurtbewoners als goede muziek gevonden

wordt, dan is er geen sprake van overlast. Terwijl het weer anders is als er ineens klassieke muziek opgezet wordt, dat is niet de smaak van de buurtbewoners en dan is het overlast.

In de Bolder wordt overlast gezien door de jongetjes door baldadigheid en dergelijke. Het feit dat de kinderwerkers vrouwen zijn heeft hier ook mee te maken. Volgens wijkagent Fred heeft dit te maken met de te snel groeiende veranderingen in het lichaam wanneer ze ouder worden, wat zij niet kunnen bijbenen. Conflicten met zichzelf komen er ook. Verschil jongens meisjes wordt gestart.

De wijkagent heeft wel een tijdens een interview gevraagd: "Ouders, weten jullie wel waar jullie kinderen nu zijn, op dit moment?". Veel ouders weten dat niet. Je hoeft het ook niet altijd te weten, maar in grote lijnen wel. Hoe meer anonimiteit er is, hoe meer zij kunnen uithalen. Kinderen en jongeren doen dit niet in hun eigen straat, maar een paar straten verderop. Wijkagent geeft de tip om langs te komen als ze voetballen en spelen. Dan wordt de anonimiteit kleiner. Maar dit gebeurt in de praktijk weinig.

De wijkagent erkent dat het vooral een fase is van criminaliteit. Wanneer er sprake is van Woon/Werk/Wijf, dan is het vaak wel over.

Contact maken moet volgens wijkagent Fred door interesse tonen waar ze mee bezig zijn en er ook mee bezig zijn. Dat kan ook door een bal te lenen. Het is daarbij wel handig dat je één persoon, die je kent, verantwoordelijk maakt voor de bal. Dan heb je meer kans dat de bal terug komt.

Wilt de Bolder ze betrekken bij hun activiteit, of moeten ze aansluiten bij de jongens door met hun activiteit mee te doen.

De vraag is wie de kinderwerkers willen bereiken. Zijn dit de jongens die toch al elke dag voetballen en daar hun plezier in vinden, of willen ze de jongens bereiken die niet aan het voetballen zijn, maar aan de rand van het voetbalveld staan en er een beetje bij hangen?

Het is vooral veel investeren in het contact maken.

Bijlage 4. Kernlabel Straatcultuur (SC)

Definitie (1)

De kinder- en jongerenwerkers hebben samen de volgende definitie gevormd:

Zo zag een van de kinderwerkers van De Bewaarschool de kinderen uit de straatcultuur als kinderen die altijd op straat zijn en daar hun eigen wereld creëren en binnen die wereld hun eigen regels handhaven. Zo zei een andere kinderwerker: *'...kinderen, die veel rondhangen op straat. Die je veel buiten ziet, lange tijd achter elkaar ook. En een bepaalde manier van omgaan met elkaar. Wat ik zie als wat agressief gedrag zowel praten als in gedrag bij voetbal spelen of zulke dingen. Vooral ook wel een beetje vechten voor je eigen plekje, heb ik het idee. Dus het zijn wel groepen, maar ik heb het idee dat ze vaak wel tegen elkaar op moeten boksen, zeg maar, om hun plekje weer te houden.'* Op straat ontstaan er eigen regels waar jij je als jongere aan te houden hebt. *'Je krijgt op een gegeven moment het recht van de sterkste. Want als je op straat niet voor jezelf op komt, dan wordt je opgegeten, ondergelopen.'* Daardoor zijn het over het algemeen doorgewinterde jongeren die niet gemakkelijk te paaien zijn.

Het is "letterlijk tegenaan schoppen" wat de kinderen en jongeren doen. Zo is er weinig respect voor autoriteit en is er sprake van veel agressief gedrag. Bij kinderen uit het zich in baldadigheid, schoppen, slaan, vloeken en ook wel overlast. Mensen zijn bang voor dit soort jongens en gaan hen het liefst uit de weg, in de hoop dat hen niets gebeurt.

Uiterlijk en houding is erg belangrijk binnen de straatcultuur. Daarbij is haantjesgedrag vertonen ook aan de orde.

Wat opvalt, is dat er geen vaste groepen zijn. Er zijn steeds anderen bij betrokken. Het is ondanks de wisselende setting heel belangrijk dat je elkaar niet afvalt. Als je vriend iemand van zijn fiets trapt, ga jij erom lachen of zelfs helpen.

De uiting van straatcultuur is cultuurgebonden. Elke straatcultuur heeft zo zijn eigen gewoontes, gebruiken en een erecode. Zo heeft een Antilliaanse straatcultuur hele andere gebruiken dan de Nederlandse straatcultuur. Er zijn overlappingen, maar ook heel veel verschillen.

Eén kinderwerker ziet de overlast en baldadigheid bij kinderen terugkomen bij de straatkinderen, maar vindt de term 'straatcultuur' een beetje heftig bij deze doelgroep.

Uiting en overlast (2)

Over het algemeen is er geen sprake van zware misdrijven bij kinderen uit de straatcultuur. Wel is er sprake van overlast door middel van vernielingen van portieken, bellen, brievenbussen. Ook is er in de winter geregeld overlast door sneeuwballen te gooien naar voorbijgangers. Er wordt tevens gescholden naar voorbijgangers. Stelen is ook een item binnen de straatcultuur. Als kinder- of jongerenwerker moet je goed op je spullen letten.

Kinderen en jongeren lijken zich op deze manier te gedragen omdat ze zich niet welkom voelen op de plekken waar zij komen. Daardoor zetten zij zich af tegen de maatschappij. Verschillende medewerkers denken dat kinderen en jongeren op een negatieve wijze zich uiten doordat ze aandacht willen of omdat ze zich erg vervelen.

Er zijn straatkinderen die moeite hebben met regels. Dit zou te verklaren zijn omdat er thuis ook niet consequent met regels omgegaan wordt.

Niet alleen jongens zijn verbonden met de straat, ook meiden nemen hier deel aan. Volgens een medewerker uit Den Haag is het gedrag bij jongens deels jongens-eigen, maar ook deels straatcultuur. Wat ook gezien wordt is dat er veel afgekeken wordt van de oudere jongens, en dat de jongere generatie hun gedrag hierop aanpast om ook 'cool' te zijn.

Straatcultuur in verschillende wijken (3)

Er is geregeld sprake van agressief de 'problemen' oplossen. Zo was in Utrecht er een meid van 13 die het opnam tegen een jongen van 20 omdat hij haar had uitgescholden. Volgens haar vriendinnengroep was dit volledig normaal.

In Utrecht konden twee groepen niet naast elkaar bestaan binnen één activiteit. Daarom heeft de organisatie beslist dat er twee verschillende clubs zouden komen. Tijdens de overgang van de clubs is er een vrijwilliger aanwezig die ervoor zorgt dat er geen moeilijkheden ontstaan.

In Den Haag was er veel overlast van jongeren in een bepaald park. Er waren interventies gepleegd en daardoor waren er geen hangjongeren meer op die plek. Voor de 10 tot 12-jarigen was dit de ideale kans om het park te bezetten waardoor mensen er niet meer in durfden. Nadat er voor deze groep ook interventies gepleegd waren, was er sprake van ongeveer 70 tot 80% minder overlast. In een wijk in Den Helder was er een bunker gegeven aan jongeren, zij mochten dit in eerste instantie onder begeleiding onderhouden. Nadat de begeleiding weggevallen was (omdat ze zelfredzaam moeten kunnen zijn), viel de verantwoordelijkheid van deze jongeren weg. Waarom ze dat niet meer kunnen is nog de vraag, maar deze jongerenwerkster denkt dat de dynamiek tussen henzelf er niet is. In Deventer waren er structurele treiteringen in een sociale huurwoningenbuurt door kinderen van 8-10 jaar. Zij gooiden eieren tegen de ramen, posten voor de deuren zodat mensen hun huis niet meer uit durfden. Daarbij hadden ze 'een grote bek' en kwamen er veel scheldwoorden uit. Brutaliteit en grootmondigheid zijn ook zeker een onderwerp onder het uiten van straatcultuur.

Straatcultuur in Banne Noord. (4)

In de Banne verschilt het erg per hofje waar er sprake is van straatcultuur onder de kinderen. In het ene hofje is er meer rommel en maken de kinderen meer ruzie. Er zijn wel wat inbraken geweest en dat schijnt door de leeftijdsgroep boven onze doelgroep te zijn, 12 tot 16 jaar. Maar dat is tevens nog erg jong. De medewerkers vertellen dat kinderen bang zijn voor de jonge jongens van 8 tot 12 jaar. Zij bonsden op de Bolderkar en riepen allerlei dingen om de boel te verstoren. Eén van de kinderen ging gelijk bij zijn fiets staan, in angst voor deze jongens.

Wat opvalt, is dat straatcultuur seizoensgebonden is, in de lente en zomer zijn kinderen meer buiten. Toch zijn de medewerkers ook positief over straatcultuur in Banne Noord wat de kinderen betreft. Ze zijn betrokken naar elkaar toe en ze passen echt goed op jongere broertjes en zusjes.

Er is in Banne Noord weinig georganiseerd voor de jongens van 8-12 jaar. In principe zijn ze altijd welkom binnen deze leeftijdsgrenzen. Dat er weinig georganiseerd is voor deze leeftijdsgroep komt ook doordat de Bewaarschool nog niet zo lang actief is in Banne Noord.

In de Bolderweek zijn er ook activiteiten zoals het kampvuur. Daar komen de jongens wel op af, maar daar moeten de kinderwerkers goed op de veiligheid letten omdat er dingen in het vuur gegooid worden. Ze hebben eens een georganiseerde activiteit gehad nadat de jongens hierom vroegen. Hier kwamen ze dan later niet opdagen. Een kinderwerkster uit de Bolder denkt dat het op het moment gelijk moet gebeuren, en niet georganiseerd volgende week. Dan verliezen ze interesses of denken er gewoonweg niet meer aan.

De kinderwerksters in Banne Noord hopen dat er in de toekomst meer respect (voor vrouwen) en zorg is voor elkaar, geen overlast of verstoringen meer.

Dit zou misschien voortvloeien uit meer contact en een plek aan te bieden waar ze zich echt welkom voelen.

Eén kinderwerkster die gewerkt heeft in Banne Noord, herkent in de wijk minder straatcultuur, maar ze geeft zelf de kanttekening dat zij weinig in de buurt gewerkt heeft, en meer in het pand.

Mening over straatcultuur (5)

Aan de ene kant wordt straatcultuur gezien als een groep die met geregeld met elkaar omgaat. Dat is op zichzelf genomen positief. Eén kinderwerkster vindt straatcultuur 'heerlijk', omdat het haar vak is. Er ontstaan regels binnen een groep en dat is op zichzelf logisch. Maar wanneer uit vervelgedrag overlast ontstaat, is het minder prettig. Agressief reageren op gebeurtenissen is niet nodig en kan ook anders opgelost worden. Eén van de medewerkers stuurt daarop aan om zo de bewustwording te vergroten. Een andere kinderwerkster moet naar eigen zeggen een beetje lachen omdat ze ziet dat kinderen en jongeren een manier zoeken om erbij te horen.

Maar aan de andere kant vindt ze het triest dat zij hun identiteit uit de straatcultuur halen, in plaats van iets wat een stabiele factor zou moeten zijn. Bijvoorbeeld thuis.

Een aantal kinderwerkers hebben vraagtekens bij het thuisfront. Is daar een stabiele factor voor de kinderen waar ze hun identiteit aan kunnen ontlelen? Is er een veilige plek waar ze thuis zichzelf

kunnen zijn? Over straatcultuur onder kinderen wordt het volgende gezegd: *“Eigenlijk zou het er niet moeten zijn, want de verantwoordelijkheid van de opvoeding ligt bij de ouders. En niet dat kinderen zichzelf moeten gaan opvoeden op straat.”*

Bijlage 5: Kernlabel Achtergrond Jongens (AJ)

Etnische achtergronden (1)

Toen er gevraagd was naar de etnische achtergronden van de kinderen en jongeren kwam het vaak erop neer dat er veel Marokkaanse, Turkse en Antilliaanse kinderen en jongeren waren waarmee zij in aanraking komen. Daarnaast kunnen er nog 40 verschillende culturen in een stad bestaan, maar de genoemde drie voeren de boventoon als het gaat om straatcultuur.

De medewerkers zien dat het soms erg per wijk ligt welke etnische achtergronden er aanwezig zijn. In Utrecht bij Voor Me'kaar komen voor kinderen van Marokkaanse afkomst. Er zijn ook wel Nederlandse kinderen aanwezig, maar het overgrote deel is Marokkaans.

Bij Youth For Christ in Utrecht, onder het meidenwerk, worden ook veel Marokkaanse meiden gezien. Ook wel Turkse, Surinaamse en wat Nederlandse meiden komen daar, maar dat minder. Bij ZorgDat in Harderwijk zijn er kinderen van Turkse, Marokkaanse, Nederlandse, Afghaanse en Irakese afkomst.

In Den Helder waar een overlastbestrijdster werkt onder jongeren, zijn er vooral Antilliaanse, Marokkaanse en Turkse jongeren waar ze mee te maken krijgt. Maar waar de meeste problemen mee zijn, zijn de Marokkaanse jongeren.

In Deventer ligt het echt per wijk verschillend. Daar kon de ervaren kinderwerkster die nu coördinator kinderwerk is, geen antwoord op geven.

In Den Haag worden ook weer vooral Marokkaanse en Turkse kinderen gezien bij het kinderwerk. Banne Noord in Amsterdam kent volgens de kinderwerksters veel Marokkaanse, Turkse en Surinaamse kinderen. Dit kwam naar voren in het kennismakingsgesprek met één van de kinderwerksters.

De opvoeding en het gedrag van kinderen en jongeren kwam hierbij ook ter sprake. Wanneer kinderen op de activiteit zich misdroegen werden zij soms naar huis gestuurd. In de vraag of allochtone en autochtone ouders anders reageren hierop was het antwoord dat alle ouders ervan baalden, maar dat het grootste verschil was dat een kind dat een schop onder zijn kont krijgt. In de opvoeding specifiek is het bij Marokkaanse gezinnen vaak dat de moeder de opvoeder is, en dat jongens vaak het heft in handen nemen uiteindelijk. Zeker wanneer vaders niet meer in beeld zijn.

Instabiele gezinsverhoudingen (2)

Het kan dus zijn dat vaders niet meer in beeld zijn bij de kinderen en jongeren waardoor de thuissituatie instabiel zou kunnen zijn. Heeft dat ook iets te maken met straatcultuur?

Het grootste deel van de kinder- en jongerenwerkers denken dat het er iets mee te maken zou kunnen hebben, maar durven niet een definitieve ja of nee aan vast te knopen. Het kan een aanleiding zijn, maar het is niet per definitie trammelant zoals mensen dat graag labelen. Een medewerker stelt de retorische vraag: *“Als allebei je ouders werken en het gaat goed en je hebt geen problemen. Je ouders letten goed op je, waarom zou je dan zes uur per dag op straat rondhangen? Dan ga je naar voetbal, of dansles of weet ik veel dan.”*

Een instabiele gezinsverhouding kan ook ontstaan doordat er thuis geen regels zijn. De kinderen zetten de boel naar hun eigen hand. Of de levenswijze van kinderen en jongeren verandert door invloed van vrienden op school.

Al met al zou het kunnen zijn dat als er géén stabiele thuissituatie is voor de jongeren, dat ze daarom meer op straat zouden zijn. Dat zou kunnen door vaders of moeders die missen of die niet consequent met regels omgaan. Maar het zou ook kunnen dat straatcultuur ontstaat op school of tijdens het optrekken met vrienden.

Bijlage 6: Kernlabel Methodieken en Interventies (MI)

Methodieken (1)

Er zijn een aantal methodieken genoemd door kinder- of jongerenwerkers.

Toch blijken er ook organisaties te zijn die geen speciale methodieken hebben voor de kinderen, maar het gewoon uitproberen. Als het blijkt te werken is dat geweldig, anders gaat men op zoek naar andere werkzame elementen.

Super Women en girls-choice wordt gebruikt bij het meidenwerk. Het gaat er in deze methodes om, om de meiden bewust te laten worden van hun wensen, dromen en lichaam. Om hen zo sterker te maken in de toekomst.

Er wordt ook gebruik gemaakt van de eigen kracht methodiek door een jongerenwerker.

Piep zei de muis is een methodiek voor jongere kinderen waarbij de thuissituatie niet goed is. Het vervolg hierop heet Billy Boem.

Rots en water-trainingen worden ook nog gegeven op basisscholen. Dit zijn weerbaarheidstrainingen.

Een methodiek die speciaal geschreven is voor straatkinderen en straatwerk is de methodiek 'Banjeren'. Dit is een buitenspeel-project voor kinderen in de basisschoolleeftijd.

Triple P wordt ook gebruikt tijdens het werken met kinderen en hun ouders. Dit staat voor positief opvoeden.

Interventies (2)

Een aantal interventies bij de verschillende organisaties zijn:

- Kinderen (10-12 jaar) hadden een park overgenomen en maakten mensen bang. Een wijkagent heeft gevraagd of het kinderwerk iets kon betekenen hierin. Deze heeft de wijkagent uitgenodigd om een kop koffie te komen doen. Er was op dat moment totale paniek omdat er een agent was. Kinderen hadden een heel eenzijdig beeld gekregen van politie omdat hun oudere broers en zussen veel narigheid hadden meegemaakt met hen. De kinderwerker heeft de kinderen met de wijkagent laten praten over zijn werk en dat je voor de politie niet bang hoeft te zijn. Na verloop van tijd is er vertrouwen ontstaan van de kinderen naar de politie toe. De kinderwerker zag dat overlast verminderde na verloop van tijd.
- De organisatie Triple ex (ex-verslaafd, ex crimineel en ex-werkloos) heeft een keer gastlessen gegeven op scholen. Zij hebben hun ervaringen verteld.
- HALT is een keer langsgekomen en heeft een gastles gegeven. Die hebben onder andere verteld wanneer je medeplichtig bent en wat er dan gebeurt.
- Een groep kinderen in Den Haag gaat elke maand afval prikken in het winkelcentrum, langs verzorgingstehuizen of via andere klusaanbieders werken. Dit doen ze voor een spaarsysteem waar ze crownies mee kunnen verdienen. Deze crownies sparen ze voor de groep en daar koopt de groep cadeautjes of speelgoed van. Het account wordt door de kinderwerkers beheerd. Voor de kinderen is het speelgoed daar heel belangrijk, omdat men daar verder niets heeft. Met deze interventie wordt laten zien dat je voor je activiteiten en/of speelgoed moet werken. In Deventer wordt er ook met een spaarsysteem gewerkt, de kinderen sparen daar voor Cambi's. In Den Haag wordt er bij Solid kids met een puntensysteem gewerkt.

Werkzame elementen voor het organiseren (3)

- Met een speciaal doel of thema spelletjes organiseren.
Zo werd er een programma gemaakt over stelen. Vijf keer werden er spelletjes gedaan en de laatste keer brachten ze een bezoek aan de Albert Heijn en de eigenaar vertelde daarover. De spelletjes moeten op een speelse (niet schoolse) manier gebracht worden.
- Belangrijk is dat je met de activiteiten aansluit op wat ze al doen en de doelgroep in kaart brengt. Veel geduld hebben en geen hoge verwachtingen hebben van hoe de activiteit verloopt, is ook belangrijk.
- Laat hen eigenaar worden van een activiteit door hen zelf de activiteit te laten organiseren.
- Regels zijn heel belangrijk en moeten alles omvattend zijn zodat ze er niet mee kunnen spelen.

- Een kortdurende activiteit is raadzaam.
- Competitie hoort bij de leeftijd, maar er moet wel opgepast worden dat de jongens niet doorslaan.
- Beloningssystemen werken goed, mits je een goede administratie bijhoudt en motiveert met een win-win situatie. Deels is het dan ook een beetje toebedelen. Het moet een hulpmiddel zijn om te motiveren, niet om te controleren. Want dat gaat anders tegen je gebruikt worden.
- Bij de Kidsclub in Utrecht en bij Eclipse in Zeewolde hebben ze inschrijfformulieren meegegeven aan de kinderen. Na het invullen hiervan mogen ze deelnemen aan de activiteiten van de organisatie. Gegevens van het kind zelf is er op dat moment voor als er iets aan de hand mocht zijn, maar ook gegevens werden verzameld of een kind alleen naar de club mocht komen en alleen naar huis mocht gaan. Zo werd veiligheid gegarandeerd voor de kinderclubs

Werkzame elementen in activiteiten (4)

- Er zijn verschillende elementen die goed zijn in activiteiten met kinderen. Zo is het belangrijk dat een activiteit spannend genoeg is. Leuk genoeg om te komen. Zo heeft Voor Me'kaar in Utrecht elke week een activiteit waarvan de kinderen niet op de hoogte zijn wat de activiteit is. Ze hebben dit als kinderwerkers onder elkaar besloten. Wanneer kinderen dan komen moeten ze blijven, zelfs als ze met zijn allen kraaltjes gaan rijden. Je doet dan gewoon gezellig mee. Je hoeft het niet voor jezelf te doen, dan maak je een ketting voor je moeder bijvoorbeeld. Regel is dat je blijft en dat jij je aan verdere afgesproken regels houdt.
- Soms kan het zijn dat kinderen enorm aan het testen zijn hoever ze kunnen gaan bij de kinderwerkers door bijvoorbeeld op de Bolderwagen te slaan of creatief met de regels omgaan. Dan is het belangrijk om tijdens de activiteiten consequenties te geven. Zo kunnen zij weggestuurd worden en bijvoorbeeld de volgende week met hun ouders te komen voordat ze weer welkom zijn. En als je dat niet doet mag je niet meedoen met de activiteit, dus wie weer of je dan iets super leuks mist? Kinderen blijven dan vaker opletten is de ervaring van de kinderwerker van Van Me'kaar. Ze weten ook dat ze thuis hier ook voor gestraft worden en dat is niet wat de kinderen willen. Het risico kan zijn dat ze een schop onder hun kont krijgen, wat in Marokkaanse gezinnen een risico kan zijn.
- Een win-win situatie creëren is belangrijk. Dat is het al wanneer er iets te halen valt, bijvoorbeeld wat drinken en een snoepje.
- Een activiteit moet afgebakend zijn. Het moet duidelijk zijn voor welke leeftijd het is en wanneer een activiteit plaats vindt. Regelmaat en structuur vormen hierbij een belangrijk punt.
- Regels tijdens de activiteit zijn vaak conform de normen en waarden. Je steelt niet, je luistert en je ruimt je spullen op. Raadzaam is ook om hen zelf de regels op te laten stellen. Zo komt het uit zichzelf.
Wanneer er regels zijn is het heel belangrijk om grenzen te trekken en hen de consequenties te laten ervaren opdat er niet over de kinderwerkers heen gelopen wordt. Zo gebeurt het ook dat er kinderen worden weggestuurd wanneer zij zich niet aan de regels houden.

Aanbevelingen (5)

- Verschillende aanbevelingen zijn dat je op jonge leeftijd de kinderen al leert kennen en activiteiten met hen doet. Veel investeren in die groep is zeer belangrijk.
- Kinderwerkers moeten de kinderen zelf uitdagen om iets te bedenken. Inventariseren is echt heel goed. Zo willen kinderen bijvoorbeeld op een woensdagmiddag voetballen. Je moet het alleen niet vastleggen welke woensdag dat wordt. Wanneer jij dan als kinder- of jongerenwerker de attributen (bijvoorbeeld een pannakooi) regelt, muziekje erbij aanzet en wat te drinken hebt, heb je de kinderen en loopt het vol. Als je maar iets aanbiedt wat 'cool' is. Waarschijnlijk slaan activiteiten in de hoek van sport aan bij deze kinderen.

- Het kan ook heel fijn zijn voor de kinderen om binnen te zijn en een film te kijken, zelfs als het perfect weer is om buiten te spelen. Kinderen zijn al zoveel buiten en het kan als bijzonder ervaren worden om ergens binnen te mogen zijn.
- Oudere jongeren kunnen ook wel eens de schakel zijn als men in contact wil komen met de jongere kinderen, aangezien oudere jongens vaak een voorbeeldfunctie hebben. Op die manier zou je ook in de groep kunnen komen.
- In Deventer hebben ze Bureau met Pit opgericht. Dit is een expertisecentrum voor kinderwerk. En alle werkzame elementen die in Deventer zijn ontwikkeld worden hier aangeboden. Bureau met Pit kan ingehuurd worden om trainingen te geven of werkstages aan te bieden, alles ter ondersteuning van de vraag van andere instellingen.
- In Banne Noord is er geen jongerenwerker aanwezig. Volgens één van de kinderwerkster uit deze wijk zou dat een goede interventie zijn voor de jongeren. Er zijn jongeren die dat wel zouden willen. Deze medewerker zou affiniteit voor deze doelgroep moeten hebben en veel willen investeren in het contact met de jongeren.
- Duidelijk zijn en structuur bieden is erg belangrijk. Grenzen aangeven hoort hier ook bij. Dat kan zijn door je aan de leeftijdsgrens te houden. En clubs die bijvoorbeeld alleen in de vakanties niet doorgaan. De voorwaarde in Utrecht is bijvoorbeeld dat je blijft én leuk mee doet als je eenmaal binnen bent. Zelfs als je als jongen kraaltjes gaat rijden. Dit kan omdat de kinderen nooit van tevoren weten wat ze gaan doen en ze nieuwsgierig zijn naar de volgende keer. Wanneer je wordt weggestuurd wegens vervelend gedrag mag je de volgende keer komen, mits je ouders meekomen. Kinderen willen dit niet aan ouders vertellen omdat ze thuis ook op hun 'donder' krijgen. En omdat ze dit niet willen vertellen en de volgende keer graag willen komen, gaan ze ook hun gedrag aan de regels aanpassen.

Organisatorisch (6)

Onder dit kopje zijn ook een paar belangrijke aanbevelingen.

- Wat een goede aanbeveling is, is om een mannelijke kinderwerker of stagiaire aan te nemen. Jongens hebben een voorbeeldfunctie nodig, een rolmodel om zich aan te spiegelen.
- Wat ook vaker gezegd wordt is dat je affiniteit met de doelgroep moet hebben om dit werk te kunnen doen. Een lange periode veel investeren in de groep is daarbij noodzaak.
- Samenwerken met andere organisaties/instellingen of met de ouders van het kind wordt zeer belangrijk gevonden. Als er een lijntje is tussen de politie, school, ouders en het kinderwerk wordt het moeilijk voor een kind om "*gekke dingen*" te doen. Het netwerk van het kind inzetten is daarom erg belangrijk.
- De organisatie moet aandacht hebben voor de kinderwerkers die in dienst zijn. Ze moeten competenties hebben, opleidingen kunnen volgen en deskundigheidsbevorderingen kunnen krijgen.
- Gericht zijn op de leefbaarheid in de wijk is belangrijk. Dat kan zijn door afval te pikken in *het winkelcentrum of langs verzorgingstehuizen gaan in de buurt. 'Dat is in feite een soort van voorbereiding op de participatiemaatschappij. Want als je iemand vraagt: "Ga eens iets voor de buurt doen". Maar als die dat nooit heeft geleerd of nooit heeft gedaan, ja, dan wordt het lastig'.*
- De doelstelling van de organisatie moet heel duidelijk zijn. Wat wil je bereiken? Waarom doe je iets?

Bijlage 7: Kernlabel kinder- en jongerenwerkers (KJ)

Houding en competenties (1)

In het contact met de kinderen en jongeren is het belangrijk hoe de kinderwerker/jongerenwerker zich opstelt. Het is belangrijk dat je puur bent. Betrouwbaar is ook een eigenschap die een kinderwerker of jongerenwerker moet hebben. Je moet je beloftes na kunnen komen. Eerlijk zijn in wat je wilt met de kinderen of jongeren. Ook moet je durven om de straat op te gaan, stevig in je schoenen te staan. Dit is volgens medewerkers niet aan te leren, maar een eigenschap die je moet hebben. Het draait veelal om de competenties. In het kinderwerk wordt veelal benoemd dat kinderwerkers voornamelijk te maken hebben met allochtone jongens. In de interviews komt naar voren dat het niet nodig is om medewerkers van verschillende etnische achtergronden te hebben, om contact te maken. Het is handig om met hen samen te werken, maar het hoeft niet binnen het team te zijn van de medewerkers.

Als kinder- of jongerenwerker moet je de balans zien te vinden in een beetje gek zijn en respect verdienen. Wanneer je meester speelt heb je respect, maar dat houdt niemand lang vol. Wanneer je te leuk bent heb je uiteindelijk geen overwicht.

In het contact met kinderen en jongeren is het belangrijk dat je niet veroordeelt, maar dat je aanmoedigt dat alles mag bestaan. Ze mogen boos zijn of verdrietig. Wanneer de kinderen ouder worden en de leeftijd van tieners bereiken, is het belangrijk dat ze hun eigen keuzes mogen maken en dat je hen niet de wet voorschrijft. Adviseren mag, maar ze mogen het zelf weten.

Je moet op straat een natuurlijk autoriteit uitstralen en een aantal gesprekstechnieken beheersen. De medewerker behoort kennis te hebben over de doelgroep. Wanneer je dit hebt, kan je op die manier aanhaken en het contact aangaan.

Wanneer je als kinder- of jongerenwerker alleen op straat bent is het belangrijk dat je er bewust van bent dat je een achterban hebt die je kan bereiken. Zo geeft een kinderwerker aan dat ze verschillende nummers in haar telefoon heeft. Dat kan voor de veiligheid zijn, maar ook als interventie. Zo kan je op dat moment een jongerenwerker bellen als jij overlast ervaart van jongeren tijdens een kinderactiviteit. Deze kan dan ingezet worden.

Rol van vrouwen (2)

De kinderwerksters uit Banne Noord hebben hun vraagtekens bij het feit of vrouwelijke kinderwerkers wel in contact kunnen komen met jongens uit de straatcultuur. Er lijkt een bepaalde onverschilligheid bij jongens te zijn naar vrouwen toe. Kunnen allochtone jongetjes wel respect opbrengen voor vrouwen, vanuit hun cultuur gezien? Zeer opvallend is dat geen één andere kinder- of jongerenwerker buiten De Bewaarschool om dit bevestigd. Er worden echter wel kanttekeningen bij gezet. Zo moeten vrouwelijke werkers niet over zich heen laten lopen en stevig in hun schoenen staan. Daarbij is het afhankelijk of de kinderen en jongeren vanuit hun cultuur met vrouwelijk leiderschap worstelen en van de geschiedenis van de wijk. Als vrouwelijke straatwerker is het belangrijk dat je open staat voor de cultuur waarin de kinderen en jongeren leven. In bepaalde culturen hoef je niet naar vrouwen te luisteren. Dat hebben verschillende vrouwelijke werkers ervaren. Belangrijk is dan in dat opzicht dat je open staat voor hun opvattingen om zo het contact aan te gaan, maar duidelijk in je schoenen staat over hoe het gaat gebeuren. De kinder- of jongerenwerker is tenslotte degene die iets organiseert en die regels gelden op dat moment ook. Het is complex, maar andere kinder- en jongerenwerkers bevestigen dat het kan.

Er wordt gezien dat vrouwen anders zijn in het begeleiden dan mannen. Vrouwen zijn meer van het praten en mannen zijn wat strenger volgens een medewerker uit Utrecht. Hij ziet wel dat een combinatie van mannen en vrouwen goed is.

De toevoeging hierbij is dat het hebben mannen wel een meerwaarde kan zijn in het contact maken met jongens van 8-12 jaar. Zij zijn een voorbeeldfunctie voor de jongens. Daarbij trappen mannen toch iets makkelijker een balletje of gaan stoeien met de jongens. Daar hebben vrouwen over het algemeen wat minder mee.

Contact en werven (3)

Wanneer je contact wilt hebben met de kinderen en jongeren is het goed om hen in de groep aan te spreken. Zij groeien op binnen de groep en maken daar deel van uit. Het valt nog te bezien in welke taal dat zal gebeuren. Aan de ene kant zullen zij zich meer begrepen worden als jij hen op hun manier kan aanspreken, maar aan de andere kant leven ze in onze cultuur en zullen ze daarin moeten bewegen, willen ze iets bereiken. Open en eerlijk zijn in het contact is dan een belangrijke voorwaarde. Daarbij helpt het ook als ze aangesproken worden in een omgeving waar zij zich veilig voelen.

Een kinderwerkster uit Banne Noord heeft de overlast-gevende, maar nieuwsgierige, jongetjes gezegd dat ze even door het raam naar binnen mochten kijken, maar later stil zouden vertrekken. Op haar wijze van aanspreken heeft dit geholpen.

Een jongerenwerkster uit Den Haag merkt dat informeel aanspreken, zonder vooroordelen, goed werkt, zij bereikt hen op deze manier. Aanvoelen of je gewent bent is ook belangrijk. Zo heeft zij een dealende groep aangesproken of ze op haar "zitten te wachten". Wanneer zij afwijzend reageren, gaat deze jongerenwerkster weg en spreekt ze er later op aan.

Het is belangrijk om hen vroeg te leren kennen, dan heb je een relatie met ze wanneer ze ouder zijn. Dan is het ook makkelijker om activiteiten te organiseren.

De organisaties zijn in contact gekomen met de kinderen op verschillende manieren. Zo heeft de ene kinderwerker het voordeel gehad dat zijn voorganger kinderen geworven heeft voor de activiteiten die er plaatsvinden. Die kinderen zijn toen gekomen en nemen nu broertjes en zusjes mee die te zijner tijd oud genoeg zijn voor de activiteiten.

Een andere kinderwerker heeft folders door de brievenbus gegooid en weer een ander heeft kinderen op straat aangesproken waarvan ze dachten dat zij de leeftijd hadden van hun doelgroep. Het succes is er volgens hem omdat er nog niets was voor deze kinderen en zij dit graag zouden willen ervaren. Wanneer zij interesse hadden in de club konden zij een inschrijfformulier ophalen en vanaf dan kunnen zij meedoen aan de activiteiten.

In Deventer komen ze met hun Banjerkeet de wijk in. In deze keet zit allemaal speelgoed. Kinderen zijn hier nieuwsgierig naar en komen hierop af. Zo komen de kinderwerkers in contact met de kinderen.

Het belangrijkste is in het werven dat je hun leefwereld moet binnenstappen en hun interesses leert kennen. Zoals een kinderwerker ook zei: "Je moet onderdeel worden van hun straatbeeld".

Hij is met een paar studenten SPH de wijk ingegaan en op de voetballende jongens afgestapt en gevraagd of hij mee mag doen. Zo maakte hij contact. Hij organiseert dan bijvoorbeeld een barbecue waarbij deze jongens mogen helpen organiseren. Hij zegt dat je het eerste half jaar voornamelijk op straat contact gaat zoeken voordat je kunt vragen of ze op woensdagmiddag naar de club toe komen. Hij voelt zich een "beetje rattenvanger van Hamelen". Volgens deze kinderwerker werkt het niet om langs de deuren te gaan of folders door de bus te doen als je kinderen wilt werven.

Een kinderwerkster uit Harderwijk haalt de kinderen binnen via organisatie Icare. Een collega legt huisbezoeken af om de ouders te leren kennen. Verder is er veel mond-tot-mond reclame wat voor de bekendheid zorgt. Alles is op vrijwillige basis bij hen.

Een medewerkster die in de Banne heeft gewerkt opperde de mogelijkheid dat het via oudere jongens gespeeld kan worden om in contact te komen met de jongere jongens. Zij kennen de jongens al en op deze manier kunnen kinderwerkers in de groep komen.

Een kritische vraag over het onderzoek van een tweetal jeugdwerkers is: jij als kinderwerkster wilt contact met hen, willen zij dit ook wel met jou?

Dit werd gevraagd omdat er in het gesprek naar voren kwam dat de kinderwerkers uit Banne Noord graag contact met de jongens willen hebben. Wijkagent Fred in Banne Noord sloot zich hierbij aan. Hij vertelde dat veel van de jongens graag voetballen en vaak op voetbalplekjes te vinden zijn. Wil je deze jongens bereiken, of de jongens die aan de kant staan? Want die zijn ook altijd aanwezig.

Respect (4)

Kinder- en jongerenwerkers geven aan dat je jezelf moet stevig neerzetten wil je respect krijgen. Dat kan je doen door streng te zijn, maar ook door hen het gevoel te geven dat je om ze geeft door bijvoorbeeld hun verjaardag niet te vergeten.

Respect kan je pas in loop der jaren krijgen.

Sommige functies verdienen automatisch respect. Bijvoorbeeld de directeur van school. Die hebben een autoritaire functie en die verdient in één klap respect omdat hij macht heeft. Als lerares op een school heb je dat ook nog wel, maar als kinder- of jongerenwerker moet je het verdienen. Dat kan onder andere door veel te investeren en niet te veroordelen. De houding van de kinder- of jongerenwerker staat verder beschreven in het kopje 'houding en competenties'.

Respectloosheid naar vrouwen toe kan volgens een kinderwerker komen doordat ze in een mannencultuur opgroeien. Daar gaan mannen met mannen om en vrouwen met vrouwen.

Affiniteit met de doelgroep (5)

Belangrijk is het om te kijken waar de krachten en wensen van de kinder- of jongerenwerker liggen.

Wanneer dat met een bepaalde doelgroep er niet is, wordt het afgeraden om daar ook in te investeren. Dan zal er gekeken moeten worden of er anderen zijn die dit wel zien zitten.

De kinderwerkers uit Banne Noord zien dit ook in. Eén van deze kinderwerkers weet niet of ze er geschikt voor is om met deze doelgroep te gaan werken. Daarbij ziet zij in dat je veel moet investeren in de doelgroep, het hele jaar door. Daar heeft zij nu geen ruimte voor. De andere kinderwerkster heeft gezegd dat ze zich nog niet gericht hebben op deze doelgroep en ze het lastig vindt om met deze doelgroep in contact te komen. De kennis over deze doelgroep mist ook deels in Banne Noord. En dat terwijl kennis juist heel belangrijk is. Je hebt een doel voor ogen wat je wilt bereiken, en dat lukt het beste als je de 'taal' van die cultuur spreekt.

Tegenaan lopen (6)

Veel medewerkers hebben al verschillende interventies gepleegd en weten ondertussen redelijk wat er werkt en wat niet. Daardoor lopen ze niet vaak meer tegen iets aan in het contact met de kinderen en jongeren. Ze kennen de kinderen bijvoorbeeld al zo lang dat er zoveel vertrouwen ontstaan is van de kinderen en ouders en daarbij al veel respect verworven is. Of er is zoveel kennis verworven dat dit ook mee speelt in het contact kunnen maken met de kinderen en jongeren.

Brutaal doen en respectloosheid is een punt waar tegenaan gelopen wordt. Ook wordt er niet naar de regels geluisterd door kinderen.

Het feit dat kinderen en jongeren iets voor zichzelf zoeken en jou daarbij niet nodig hebben wordt ook als lastig ervaren door de kinderwerkster uit Banne Noord. Zij wil contact met de kinderen opbouwen, maar de jongens lijken dit af te houden door alleen hun winst te bemachtigen.

Verschillende kinderwerkers proberen het contact om te buigen door kinderen een bijzondere positie te geven, bijvoorbeeld door een positie als persoonlijke hulp of begeleider van de kinderwerker te geven. En wanneer dit niet werkt, zal er een andere manier gevonden moeten worden om de kinderen te verleiden wel mee te doen. Dit ligt ook deels aan de competenties van de kinderwerkers.

Mening over begeleiden (7)

Een aandachtspunt van één van de geïnterviewde kinderwerksters is dat je na moet denken over het begeleiden van de kinderen. Zo haalt zij aan dat kinderen tegenwoordig weinig uitgenodigd wordt tot zelfontplooiing. Alles wordt voor hen geregeld en dat is fijn voor kinderen, maar ze leren daar niets van. Zo vertelt zij een voorbeeld: *"Dan was de opdracht: 'ga in een kring staan.' Echt heel simpel.*

Maar dit gaat om kinderen die gewoon niet in staat waren om zonder een begeleider een goede kring te maken. De impuls van de leerkracht is: binnen 10 seconde ga je dit doen. Die zet ze neer, pakt de

handen vast en hup. En zij gaat die kring vormen. Dan heb je het eindresultaat bereikt: die kring is gevormd. Maar de kinderen hebben niets geleerd.”

Belangrijk is daarom om kinderen mee te nemen en te laten zien hoe ze dit zelf kunnen doen. Ze moeten het eigenaarschap ontdekken dat ze zelf aandeel hebben aan wat er gebeurt. Zo kan dit ook zijn met activiteiten organiseren. Betrek ze maar. Dan worden ze verantwoordelijk gemaakt en de kans is dan vele malen groter dat ze later komen

Ouders kennen (8)

De ervaring van een kinderwerkster uit Banne Noord is dat verwijzen naar ouders heel belangrijk kan zijn. *“Ik weet nog dat een keer een jongen die een tijdje hier stage liep. Die was ook heel erg van het onderzoeken naar die cultuur. En die liep toen een keer langs een bruiloft, van een Marokkaanse bruiloft. En daar waren jongens bij en die scholden hem uit. Toen zei hij meteen van: ‘Hè, jullie familie zou zich echt schamen als ze wisten dat jullie dit deden tegen mij. ‘ Toen hielden ze meteen op en ze schrokken heel erg daarvan. Maar dat heeft effect.”*

Een andere kinderwerkster uit Banne Noord werkt nu ergens anders. Zij herkent dit ook vanuit haar werk als leerkracht. In die cultuur wordt de hele familie erop aangekeken als jij iets doet.

De kinder- en jongerenwerkers uit andere organisaties herkennen dit wel iets. Ze vinden het belangrijker om de ouders op zich te kennen. Een deel van hen zouden daar energie insteken wanneer ze meer uren hadden. Het is belangrijk om te weten uit wat voor soort nest ze komen, zonder daarvoor vooroordelen te hebben.

Een kinderwerker uit Utrecht vindt het niet heel belangrijk. Het gaat er mee om dat kinderen zich weten te gedragen. Ouders willen dit ook voor hun kind; zij willen niet dat hun kind baldadig is.

Een kinderwerkster uit Deventer zegt dat je heel creatief moet zijn om ouders te leren kennen. Zo kan je vragen of je even naar de wc mag omdat er geen toilet beschikbaar is buiten, of vraag je stroom voor een activiteit. Daar zijn zij heel inventief in geworden en het helpt om met ouders in contact te komen. In Deventer is ook altijd ruimte voor ouders. Er is altijd koffie en thee aanwezig voor deze ouders als ze komen kijken. Opvallend is dat sommige ouders na verloop van tijd pas komen kijken met wie hun kinderen omgaan. Maar ook dan is er tijd om de ouders te leren kennen. Zij vinden het kennen van ouders belangrijk om het feit dat alleen interveniëren op het kind geen zin heeft. Ouders en scholen moeten er ook bij betrokken worden.

Andere kinderwerkers hebben alleen contact met ouders wanneer het uit de hand gelopen is.

Een jongerenwerkster die overlast bestrijdt zegt dat ze graag tijd zou willen investeren in ouders kennen, maar dat het niet altijd nodig is. Wanneer de kinderen of jongeren bang zijn dat er iets verteld gaat worden aan de ouders of voogd, dan rinkelen de alarmbellen. Maar in de gezinnen waar het goed gaat, hoeft dat niet. De ouders werken toch wel mee als er iets aan de hand is.